

T.C.
SIVAS CUMHURİYET ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ ANA BİLİM DALI

EMİNE İŞINSU'NUN SANCİ İSİMLİ ESERİNİN
SÖZ VARLIĞI AÇISINDAN İNCELENMESİ

Ahmet Şahin KILIÇ
Yüksek Lisans Tezi

Tez Danışmanı
Dr. Öğr. Üyesi Özkan AYDOĞDU

SIVAS
2019

EMİNE İŞINSU'NUN SANCİ İSİMLİ ESERİNİN
SÖZ VARLIĞI AÇISINDAN İNCELENMESİ

Ahmet Şahin KILIÇ

Sivas Cumhuriyet Üniversitesi
Eğitim Bilimleri Enstitüsü

Lisansüstü Eğitim, Öğretim ve Sınav Yönetmeliğinin Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Ana
Bilim Dalı İçin Öngördüğü

YÜKSEK LİSANS TEZİ
Olarak Hazırlanmıştır.

Tez Danışmanı

Dr. Öğr. Üyesi Özkan AYDOĞDU

Sivas
Eylül 2019

KABUL VE ONAY

Ahmet Şahin KILIÇ'ın hazırlamış olduğu "Emine Işinsu'nun Sancı İsimli Eserinin Söz Varlığı Açısından İncelenmesi" başlıklı bu çalışma, 09.09.2019 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından, "Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Ana Bilim Dalı'nda Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Doç.Dr.Ülker ŞEN

(Jüri Başkanı)

Dr.Öğr.Üyesi Özkan AYDOĞDU

(Danışman)

Dr.Öğr.Üyesi Hikmet YILMAZ

(Üye)

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylıyorum.

.../.../

Doç.Dr.Fatih KARAKUŞ

Enstitü Müdürü

ETİK SÖZÜ

Cumhuriyet Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Tez Yazım Kılavuzu'nda belirtilen kurallara uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmada;

- ✓ Bütün bilgi ve belgeleri akademik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,
- ✓ Görsel, işitsel ve yazılı tüm bilgi ve sonuçları bilimsel ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu,
- ✓ Başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda ilgili eserlere, bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunduğumu ve atıfta bulunduğum eserlerin tümünü kaynak olarak gösterdiğimi,
- ✓ Bütün bilgilerin doğru ve tam olduğunu, kullanılan verilerde herhangi bir değişiklik yapmadığımı,
- ✓ Tezin herhangi bir bölümünü, Sivas Cumhuriyet Üniversitesi veya bir başka üniversitede, bir başka tez çalışması olarak sunmadığımı; beyan ederim.

.....
Ahmet Şahin KILIÇ

ÖZET

KILIÇ, Ahmet Şahin. Emine Işınsu'nun "Sancı" İsimli Eserinin Söz Varlığı Açısından İncelenmesi, Yüksek Lisans Tezi, Sivas, 2019.

Bir toplumun aydın kesimini temsil eden yazarların eserleri sadece yazılı birer belge niteliği taşımamaktadır. Aynı zamanda bu belgeler bir toplumun siyasi, ekonomik, sosyal, kültürel gibi özelliklerini yansıtmaları açısından da önemli rol oynamaktadır. Romanların göstermiş olduğu dönemsel özellikler yaşanan dönemdeki dil kullanımını tam manasıyla yansıtmaktadır. Bir yazarın kullanmış olduğu yerli ve yabancı sözcüklerin oranının saptanması, daha da derinliğine girilirse, kullanım sıklıklarının belirlenmesi bakımından bu metinler sağlam veriler oluşturmaktadır. Bu bilgiler ışığında çalışmanın amacı Emine Işınsu'nun "Sancı" adlı eserinin söz varlığı açısından incelenmesidir.

Bu amaç doğrultusunda eserde doküman analizi yapılarak, içerik analizi esas alınmıştır. Bulgulardan hareketle "Sancı" adlı eserin söz varlığı açısından çok zengin bir içeriğe sahip olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu çalışmanın birinci bölümünde, çalışmanın amacı, önemi ve problem durumu verilmiş; İkinci bölümde, söz varlığı ile söz varlığı öğeleri ve ilgili araştırmalara; Üçüncü bölümde çalışmanın yöntemi verilmiştir. Dördüncü bölümde eserin analizinden elde edilen bulgu ve yorumlara yer verilmiş, elde edilen bulgular çeşitli başlıklar altında sunulmuştur. Ayrıca Emine Işınsu'nun eserlerinin Türkçe öğretimine katkısı ile ilgili bulgu ve yorumlara yer verilmiştir. Beşinci bölümde ise daha önceki benzer çalışmaların değerlendirildiği tartışmalar, yorum ve önerilere yer verilmiştir.

Araştırmada sonuç olarak söz varlığı açısından yapılan bu çalışmayla bir yazarın romanlarında kullandığı hem Türkçe hem yabancı kökenli sözlüksel birimlerin kullanım sayıları; hem de deyim, atasözü, ikileme, kalıp söz, terim gibi söz varlığının içerdiği temel öğelerden ne kadar yararlandığı belirlenmiştir. Bunun yanı sıra sözcüklerin kaynak dilleri incelenerek diğer dillerin Türkçenin ve bir yazarın söz varlığı üzerindeki etkisi de göz önüne serilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Söz Varlığı, Eğitim, Türkçe öğretimi, Roman, Sancı, Emine Işınsu.

ABSTRACT

KILIÇ, Ahmet Şahin. Examination of Emine Işınsu's "Sancı" in Terms of Vocabulary, Master Thesis, Sivas, 2019.

The works of the writers representing the intellectuals of a society are not merely written documents. At the same time, these documents play an important role in reflecting the political, economic, social and cultural characteristics of a society. The periodical features of the novels reflect the language use in the current period. In order to determine the ratio of the words used by an author, if they are entered in depth, these texts constitute sound data in order to determine the frequency of use. In the light of this information, it is important to examination of Emine Işınsu's "Sancı" in terms of vocabulary

For this purpose, document analysis and content analysis were taken as basis in the work. Based on the findings, it was concluded that 'Sancı eser has a very rich content in terms of vocabulary. In the first part of this study, the aim, importance and problem status of the study are given; In the second part, vocabulary and vocabulary items; In the third section, the method of the study is given. In the fourth chapter, the findings and interpretations obtained from the analysis of the work are presented, the findings are presented under various headings and the findings and comments related to the contribution of Emine Işınsu to Turkish teaching are given. In the fifth chapter, discussions, comments and suggestions where previous similar studies are evaluated are given.

As a result of this study, in terms of vocabulary, the number of usage of both Turkish and foreign lexical units used by an author in his novels; as well as idiom, proverb, dilemma, stereotypes, terms, such as the existence of the basic elements of the vocabulary is determined how much is used. In addition, the source languages of the words have been examined and the effect of other languages on the vocabulary of Turkish and a writer has been revealed.

Keywords: Vocabulary, Education, Teaching Turkish, Novel, Sancı, Emine Işınsu.

ÖN SÖZ

Söz varlığı, en genel anlamda bir dile ilişkin söz ve sözcüklerin hepsi olarak tanımlanmaktadır. Kelime dağarcığı ve sözcük hazinesi terimleri ile karşılanan söz varlığı, bir dilin yalnızca sözcüklerini değil aynı zamanda ikileme, kalıp sözleri, atasözü, deyim gibi anlatım çeşitlerini de içeren bir genellemedir. Dil, toplumsal kültür birikiminin meydana gelmesinde ve iletilmesinde en iyi araçtır. Dil üzerine yapılan araştırmalar, bir dile ilişkin sözlü veya yazılı yapıtların yarı ve tam zamanlı olarak tetkiki ile ortaya konmaktadır. Dil ile söz arasında güçlü bir bağ vardır. Söz, bireyin anlatımı ile soyut hâlin somut hâl almasıdır. Yazar ve şairler meydana getirdikleri eserlerinde günlük dilden ziyade edebî nitelik taşıyan bir dil kullanırlar. Bir edebî eserdeki dil ve anlatım, eseri inşâ eden yazarın kullandığı üslup ile ilgilidir. Edebî metinlerin dili üzerinde gerçekleştirilen betimsel nitelikli bir araştırma ile yazarın metnindeki söz varlığı tespit edilebilir, bu söz varlığından hareketle sanatçının üslubu hakkında çıkarımlarda bulunulabilir. Edebî mahsuller içerisinde olan romanlar, değer aktarımında kullanılacak edebî türlerin başında gelmektedir. Bu bilgiler ışığında bu çalışmanın amacı, Emine Işınsu'nun "Sancı" isimli romanındaki söz varlığının ortaya konulmasıdır.

Öncelikle bir döneme ışık tutan böyle bir eser kaleme aldığı için Emine Işınsu'ya sonsuz teşekkürü bir borç bilir ve uzun ömürler dilerim.

Tez çalışmamda bana yardımcı olan, hiçbir konuda desteğini esirgemeyen, fikirlerinden istifade ettiğim değerli hocam ve tez danışmanım Dr. Öğr. Üyesi Özkan Aydoğdu'ya, çalışmalarımın her aşamasında yardımlarını esirgemeyen kıymetli dostlarım Arş. Gör. Ensar Yıldız ve Bil. Uzm. Mustafa Acar'a teşekkür ederim.

Hayatımın her alanında olduğu gibi yüksek lisans eğitimim sırasında da yanımda olan hayat arkadaşım, fedakâr eşim, Dilşat Kılıç'a ve varlığı ile güç bulduğum biricik oğlum Kağan'a teşekkür ederim.

Ahmet Şahin Kılıç

Eylül, 2019

İÇİNDEKİLER

	SAYFA NO
ETİK SÖZÜ.....	iii
ÖZET.....	iv
ABSTRACT.....	v
ÖN SÖZ.....	vi
İÇİNDEKİLER.....	viii
TABLOLAR LİSTESİ.....	ix
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	x
KISALTMALAR LİSTESİ.....	xi

BÖLÜM I

GİRİŞ

1.Problem Durumu.....	1
1.1. Problem Cümlesi.....	1
1.2. Araştırmanın Amacı.....	2
1.3. Araştırmanın Önemi.....	2
1.4. Varsayımlar.....	3
1.5. Sınırlılıklar.....	3
1.6. Tanımlar.....	3

BÖLÜM II

ALAN YAZIN TARAMASI ve İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1 Söz Varlığı Tanımı.....	5
2.2 Türkçede Söz Varlığı	6
2.3 Söz Varlığının İçerdiği Ögeler	8
2.3.1 Temel Söz Varlığı	8
2.3.2 Yabancı Sözcükler	9
2.3.3 Atasözleri	9
2.3.4 Deyimler.....	11
2.3.5 İkilemeler.....	12

2.3.6 Terimler.....	15
2.3.7 Argo.....	15
2.3.8 Kalıp Sözcükler.....	15
2.4. Emine İşinsu'nun Hayatı-Sanatı-Eserleri.....	16
2.4.1. Hayatı ve Edebî Faaliyetleri.....	17
2.4.2. Sanatı ve Edebî Kişiliği.....	20
2.4.3. Emine İşinsu'nun Eserleri ve Romanları.....	20

BÖLÜM III

YÖNTEM

3.1.Araştırma Modeli.....	24
3.2. Evren ve Örneklem.....	24
3.3 Verilerin Toplanması	25
3.4 Verilerin Analizi.....	25

BÖLÜM IV

BULGULAR

4.1 Emine İşinsu'nun “Sancı” Adlı Eserinde Yer Alan Söz Varlığı Unsurları	26
4.1.1 Eserde Yer Alan Atasözcükleri.....	27
4.1.2 Eserde Yer Alan Deyimler.....	28
4.1.3 Eserde Yer Alan Yansımalar.....	37
4.1.4 Eserde Yer Alan Argo Sözcükleri.....	38
4.1.5 Eserde Yer Alan Terim Anlamlı Sözcükler.....	41
4.1.5.1. Askeri Terim.....	41
4.1.5.2. Coğrafi Terimler.....	42
4.1.5.3. Dinî Terimler.....	43
4.1.5.4. Edebiyat Terimleri.....	46
4.1.5.5. Gökbilim Terimleri.....	47
4.1.5.6. Hukuki Terimler.....	47
4.1.5.7. Psikoloji Terimleri	48
4.1.5.8. Tarihsel Terim.....	48
4.1.6 Eser Yer Alan Yabancı Sözcükler.....	50
4.1.6.1.Arapça Sözcükler	50
4.1.6.2. Çinçe Sözcükler.....	74

4.1.6.3. Farsça Sözcükler.....	74
4.1.6.4. Fransızca Sözcükler.....	79
4.1.6.5. İtalyanca.....	80
4.1.6.6. Rumca Sözcükler.....	80
4.1.6.7. Sırpça.....	80
4.1.7 Eserde Yer Alan Özel Adlar.....	82
4.1.7.1. Gök Cisimleri Adları.....	82
4.1.7.2. Dil Adları.....	82
4.1.7.3. Din ve İnançla İlgili Adlar.....	83
4.1.7.4. Kişi İsimleri.....	83
4.1.7.5. Kurum Kuruluş Adları.....	90
4.1.7.6. Savaş ve Zafer Adları.....	91
4.1.7.7. Ülke Adları.....	91
4.1.7.8. Yer Adları.....	93
4.1.8 Eserde Yer Alan İkillemeler.....	96
4.1.8.1. Eş ya da Yakın Anlamlı Tekrar Öbekleri.....	96
4.1.8.2. Zıt Anlamlı Tekrar Öbekleri.....	97
4.1.8.3. Sayı Bildiren Tekrar Öbekleri.....	98
4.1.8.4. Bir Kelimesi Olumlu, Bir Kelimesi Olumsuz Tekrar Öbekleri	98
4.1.8.5. Bir anlamlı bir anlamsız Tekrar Öbekleri.....	98
4.1.8.6. İki de anlamsız Tekrar Öbekleri.....	99
4.1.8.7. ‘M’ İlaveli Tekrar Öbekler.....	99
4.1.8.8 Aynı sözcüğün tekrarı ile Oluşturulan Tekrar Öbekleri.....	99
4.1.9 Eserde Yer Alan Kalıp Sözler.....	127

BÖLÜM V

SONUÇ ve DEĞERLENDİRME

5.1 Sonuç ve Değerlendirme	132
KAYNAKÇA.....	134
Özgeçmiş.....	136

TABLolar LİSTESİ

	SAYFA NO
Tablo 4.1- Emine İşinsu'nun "Sancı" adlı eserinde yer alan söz varlığı unsurlarına ilişkin frekans bilgileri.....	21
Tablo 4.2. Atasözlerinin sıklık ve sayfa numaraları tablosu	25
Tablo 4.3 Deyimlerin sıklık ve sayfa numaraları tablosu	33
Tablo 4.4 Yansımaların sıklık ve sayfa numaraları tablosu.....	38
Tablo 4.5. Argoların sıklık ve sayfa numaraları tablosu.....	41
Tablo 4.6. Terimlerin sıklık ve sayfa numaraları tablosu	50
Tablo 4.7. Yabancı sözcük sıklık ve sayfa numaraları tablosu.....	81
Tablo 4.8 Özel ad sıklık ve sayfa numaraları tablosu.....	95
Tablo 4.9. İkilemelere ilişkin sıklık ve sayfa numaraları tablosu.....	123
Tablo 4.10 Kalıp sözlerin sıklık ve sayfa numaraları tablosu.....	131

Kısaltmalar Listesi

MEB: Millî Eğitim Bakanlığı

TDK: Türk Dil Kurumu

BÖLÜM I

GİRİŞ

Bu bölümde çalışmanın; problem durumuna, araştırmanın amacına, araştırmanın önemine, sınırlılıklara, varsayımlara ve tanımlara yer verilmiştir.

1.1 Problem Durumu

Söz varlığı bir dilin en önemli unsuru olarak kabul edilmektedir. Söz varlığı; kelime hazinesi, söz dağarcığı olarak adlandırılmanın yanı sıra en genel anlamda bir dilde kullanılan veya bir kimsenin bildiği, kullandığı sözlerin tamamı olarak bilinmektedir (TDK, 2005). Aksan (2015)'a göre söz varlığı, bir dili meydana getiren deyimlerin, atasözlerin, kalıp sözlerin, ikilemelerin ve çeşitli anlatım kalıplarının oluşturduğu bütündür.

Yıllar boyunca dilin kendini çalışa çalışa kazandığı zenginlik, farklı nitelikteki sözlüklere ve örneği olan kaynaklara uyarlanmadıkça, yaşamakta olan nesiller ve sonraki yıllarda yaşayacaklar dillerinin özelliklerini bilemezler, sadece kendi yaşadıkları zamanların sınırlı anlatım fırsatlarıyla yetinmek zorunda kalabilirler (Ergüzel, 2007).

Dil, bir toplumun tarih boyunca yaşayış şeklini, kültürünü, dünyaya bakış açısını ve aynı zamanda farklı toplumlar ile kurduğu ilişkileri gösteren bir araçtır. Fakat her dilin kendine has toplumu anlama ve idrak etme şekli vardır. Bu nitelik, dilin söz varlığının anlam bakımından ele alınması ile açıklanmaktadır. Dildeki aktarmalar, benzetmeler, atasözleri ve deyimler incelendiğinde, o toplumun farklı özellikleri kendiliğinden ortaya çıkar. Bu yüzden bir toplumdaki genel yaşayışı öğrenmek için toplumda var olan dile bakmak gereklidir (Aksan, 2001).

Bir eseri oluşturan en önemli öge hiç şüphesiz ki söz varlığıdır. Söz varlığı bir eserde ne kadar zenginleştirilmiş ise; o esere ait dil, üslûp ve içeriğın de o kadar zengin olduğu bilinmektedir. Bir eserde yazar, söz varlığı unsurlarının mevcut olması ile okuyucuyla iletişimini kurar, bir bakıma yazar duygu ve düşüncelerini söz varlığı

unsurları ile aktarır. Söz varlığı kazanımları Türkçe öğretiminde çok büyük önem taşımaktadır. Eğitim materyali olarak kullanılan bir kitabın içerdiği söz varlığının büyük önemi vardır. Bu bakımdan eserlerde yer alan söz varlığı unsurlarının ortaya konması o eserin dilini de büyük ölçüde ortaya çıkarmaktadır. Bundan dolayı “Sancı” adlı eserde söz varlığının nelerden oluştuğu ve bu söz varlığı unsurlarının Türkçe öğretiminde ne ölçüde yarar sağlayabileceği bu tezin problem durumunu oluşturmaktadır.

1.2 Problem Cümlesi

Emine Işınsu'nun “Sancı” adlı eserinde yer alan söz varlığı unsurları nelerdir?

1.3 Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, Emine Işınsu'nun “Sancı” adlı eserini söz varlığı unsurları açısından incelemektir. Bu amaçla zengin bir söz varlığına sahip olduğunu varsaydığımız bu eserde bulunan söz varlığı unsurlarının Türkçe öğretimine de katkıda bulunacağı düşünülmektedir.

1.4 Araştırmanın Önemi

Bir toplumda yer alan aydınların yazarların eserleri yazılı birer belge niteliği taşımaktadır. Bununla birlikte bu belgeler bir toplumun ekonomik, sosyal, siyasi, kültürel gibi özelliklerini ortaya koyma açısından da önemli rol oynamaktadır. Bu romanların göstermiş olduğu tarihsel özellikler yaşanan dönemdeki dil kullanımını tam anlamıyla göstermektedir. Bir yazarın kullandığı yerli ve yabancı sözcüklerin sayısının belirlenmesi, daha da derinliğine girilirse, kullanım sıklıklarının belirlenmesi bakımından bu metinler sağlam veriler oluşturmaktadır.

Roman, öykü gibi eserlerde daha çok yazarın kişisel dil kullanımı bulunmaktadır. Bu bakımdan eserlerindeki sözcüklerin incelenmesiyle yazarın söz varlığının genişliği, bunun topluma ne kadar yansıdığı önem belirlenebilmektedir. Eserlerin söz varlığı unsurlarının incelenmesiyle bu durum net bir şekilde somutlaştırılacaktır.

Söz varlığı açısından yapılacak bu çalışmayla Emine Işınsu'nun romanlarında kullandığı Türkçe ve yabancı kökenli sözlüksel birimlerin kullanım sayıları hem de deyim,

atasözü, ikileme, kalıp söz, terim gibi söz varlığının içerdiği temel öğelerden ne kadar yararlanıldığı belirlenecektir. Aynı zamanda sözcüklerin kaynak dilleri incelenerek diğer dillerin, Türkçenin ve bir yazarın söz varlığı üzerindeki etkisi de göz önüne serilecektir.

1.5 Sınırlılıklar

1. Bu araştırmada, Emine Işınsoy'un eserlerinden sadece "Sancı" adlı romanı incelenmiştir.

1.6 Varsayımlar

1. Yapılan araştırmayla ilgili sağlanan bilgilerin gerçeği yansıttığı varsayılmıştır.
2. Bu eserde yer alan söz varlığı unsurlarının öğretim programlarında yer verilen söz varlıklarına uygunluk içerisinde olduğu düşünülmektedir.

1.7 Tanımlar

Kelime Hazinesi (Söz Varlığı): "Bir dildeki sözlerin bütünü, söz hazinesi, sözcük hazinesi, vokabüler, kelime hazinesi" (TDK , 2005: 1807).

Atasözü: "Atalarımızın, uzun denemelere dayanan yargılarını genel kural, bilgece düşünce ya da öğüt olarak düsturlaştıran ve kalıplaşmış biçimleri bulunan kamuca benimsenmiş özsözler" (Aksoy, 1993).

Argo: "Toplumda belli bir gruba veya sosyal bir sınıfa mahsus olan ve genel dilin koynunda asalak bir kelime hazinesi bulunan konuşma sistemlerine argo adı verilir, hırsız argosu, talebe argosu, asker argosu, artist argosu, umumhane argosu vb. gibi." (Develioğlu, 1980).

Deyim: "Deyimler, birden çok sözcüğün belli bir anlamı anlatmak üzere bir araya getirildiği söz öğeleridir. Ancak burada deyimleştirme adı verilen bir olguyu göz önünde tutmak gerekir. Deyimdeki sözcükler, kendi anlamları dışında, yeni bir anlamı yansıtmak üzere yan yana gelmişlerse burada deyimleştirme söz konusudur" (Aksan, 2005).

İkileme: İkilemelerin aralarında belli bir ses düzeni bulunan biçim ve anlamca birbiriyle ilişkili olan aynı, yakın ya da zıt anlamlı iki veya daha çok kelimenin tek bir kelime gibi anlam göstermek üzere yan yana gelmesi ile oluşturulan kelime grupları olduğunu belirtir (Korkmaz, 2003).

Terimler: “Bilim, teknik, sanat, spor, zanaat gibi çeşitli uzmanlık alanlarının kavramlarına verilen sınırlı ve özel anlamdaki ad” olarak açıklanmaktadır (Korkmaz, 1992).

İlişki Sözleri (Kalıp Sözler): Atasözleri ve deyimler ile birlikte kalıplaşmış dil birimlerini oluşturan kalıp sözler, araştırmacılar tarafından çeşitli adlarla ve farklı ölçütlere dayanılarak tanımlanmış, ilişki sözleri, kültür birim, bağlamsal sözler ya da karşılama sözleri olarak da adlandırılmıştır (Darıcı, 2012).

Yabancı Sözcükler: Bir toplumun, bir ulusun öteki toplumlarla hiçbir ilişki kurmadan yaşamasına olanak yokken uluslararası ticaret, siyaset, kültür ve sanat ilişkileri hemen dile yansımakta ve yeryüzündeki bütün dillerde, başka dillerden alınma öğeler bulunmakta, kimi zaman bunlar bir dili bütünüyle yabancılaştıracak kadar artabilmektedir (Aksan, 2015).

Özel Ad: Özel adlar, yaradılıştaki bir tane olan varlıkları, kimi duygu ve düşünceleri karşılayan adlardır. Özel adlar, başka benzeri olmayan, verildikleri varlığa özgü nitelikler taşıyan adlardır (Atabay vd. 1983).

Yansıma Sözcükler: Genelde, varlıkların tekil ya da karşılıklı hareketleri sonucu oluşan amaçlı amaçsız sesler ile özelden canlıların türlü durumlara gösterdikleri sessel tepkilerin, bir devinime sanal olarak koşulan ses dizilerinin insan diline alınmış biçimlerine yansıma denir (Demircan, 1987: 23).

BÖLÜM II

ALAN YAZIN TARAMASI VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Araştırmanın bu bölümünde, araştırma kapsamında yer alan kavramlara ve ilgili araştırmalara yer verilmiştir.

2.1. Söz Varlığı

Dilin bir sistem olduğunu kabul edersek bu sistemin kendi içinde birimlerden oluşmuş bir bütün olduğunu görürüz. Dilin en küçük birimi *ses*; ses ya da seslerin bir araya gelmesiyle oluşan birimi ise *sözcüktür*. Dilde anlamlı en küçük birime *sözcük (kelime)* denir. Ses ya da seslerin bir araya gelmesiyle oluşan kelimeler dilin daha büyük diğer birimlerini oluştururlar. Bir dilin söz varlığı incelemesinde öncelikle *sözcük (kelime)* terimini tanımlamak gerekir. *Türkçe Sözlük*'te *sözcük* terimi *kelime* terimine gönderme yapılarak “Anlamlı ses veya ses birliği, söz, sözcük” (TDK, 2011: 1381). şeklinde tanımlanmıştır. Çeşitli araştırmacılar bu terimi şu şekilde ifade etmiştir:

“Kelime, manası veya gramer vazifesi bulunan ve tek başına kullanılan ses veya sesler topluluğudur” (Ergin, 1998: 95).

“Bir veya birkaç heceden meydana gelmiş, her dile göre ayrı anlam birlikleridir” (Banguoğlu, 2011: 144).

“Bir ya da birden çok sesbirimin oluşturduğu, yazıda iki boşluk arasında yer alan, çoğu kez anlamsal bir birim oluşturan, söylemde belli bir biçimsel birlik sunan, çeşitli dizimsel kullanımlarında biçimce ya hiç değişmeyen ya da -bükünlerde olduğu gibi- bir bölümüyle değişim gösteren eklemler ses ya da sesler öbeği” (Vardar, 2007: 181).

“Kelimeler, bir veya birden çok heceli ses öbeklerinden oluşan ve tek başlarına zihindeki belirli kavramlara karşılık olan somut veya soyut söz kalıplarıdır; somut veya soyut kavramlar arasında ilişki kuran dil birimleridir” (Korkmaz, 2014).

Söz dağarcığı: “Bir dilde kullanılan veya bir kimsenin bildiği, kullandığı sözlerin bütünü, söz varlığı, vokabüler, kelime hazinesi.” (TDK, 2005a: 1805).

Söz varlığı: “Bir dildeki sözlerin bütünü, söz hazinesi, sözcük hazinesi, vokabüler, kelime hazinesi” (TDK 2005a: 1807).

Aksan (2002)’a göre söz varlığı “bir topluluğun diline ait olan sözcükleri, terimleri, yabancı dillerden gelen ögeleri ve bu sözcüklerle oluşturulmuş olan deyim, atasözü gibi kalıp ifadeleri kapsayan anlamlı birlikler bütünüdür.” Zeynep Korkmaz (2007: 107)’a göre ise “Bir dilin söz varlığının temelini kökler oluşturur” “Diller, her kavmin kendi toplum yapısına göre şekillenmiş özel birer anlaşma sistemi olduğu için dünyadaki kavim sayısınca dil var demektir. Bugün yeryüzünde kaç dil konuşulduğunu kesin bir sayı ile belirtmek güçtür. Bu güçlük, yeryüzünün daha yeterince tanınmamış olan bölgelerinde işlenip incelenmemiş veya henüz bir yazı dili durumuna gelmemiş birtakım dillerin varlığından ileri gelmektedir. Bunun yanında, bir dile veya dil ailesine bağlılığı henüz kesinleşmemiş bulunan diller de vardır. Bununla birlikte dil bilimi alanında yapılan çeşitli tespit ve sayımlara göre, dünyada ölü veya yaşayan 3000’in üzerinde dil bulunmaktadır.” (Korkmaz, 2007).

2.2. Türkçede Söz Varlığı

Bir dilin tarihsel ve güncel söz varlığı araştırmasında, kelimelerde meydana gelen ses ve anlam değişikliklerini incelemek için konuşma dili ve yazı dilini araştırmak gerekir. Söz varlığı çalışmaları genel anlamda dil biliminin sözcük bilimi (leksikoloji) alanına girer. “Sözcük bilim, dilin sözvarlığını, yani sözcüklerini, türetmede görev alan biçim birimlerini, bileşik sözcük, deyim, atasözü, kalıplaşmış söz gibi ögelerini incelemeye yönelik, bu ögelerin kökenlerini, oluşumlarını araştırarak biçim ve anlam açısından gelişmelerini saptamaya çalışan bir dilbilim dalıdır.” (Aksan, 2009c: 13). Bu bakımdan sözcük bilimi; dil biliminin anlam bilimi, biçim bilimi, ad bilimi ve köken bilimi dalları ile ilişkilidir. Aksan, Türkçenin Sözvarlığı adlı eserinde Türkçenin söz varlığının temel niteliklerini şu şekilde belirlemiştir:

1. Türkçenin yapısından gelen güçlü türetme ve birleştirme yeteneği, ona somut ve soyut, çeşitli kavramları kolaylıkla oluşturma, ayrıntılara inen bir kavramlaştırma gücü vermiştir. Bu güç, en eski kaynaklarımız olan Köktürk metinlerinden bugüne, hiç eksilmeden süregelmektedir.

2. Türkler, değişik toplumlarla kurdukları ilişkiler sırasında yabancı etkiye büyük ölçüde kapılarını açmış, çoğu zaman yabancı öğeleri kendi öz sözcüklerine yeğlemişlerdir. Bunun sonucunda birçok yerli ögenin kaybolup unutulması yabancılarının yerleştiği görülmüştür.
3. Kavramlaştırma sırasında Türkçe en çok somut nesnelere, doğaya dayanmakta, böylece kavramları daha canlı olarak dile getirmektedir.
4. Türkçede ikilemelerin kullanılışı, anlatıma güç veren bir yol olarak çok yaygındır. Bu nitelik ona, tek tek sözcüklerin yanı sıra ayrı bir “kalıplaşmış öğelerden oluşmuş söz varlığı” kazandırmıştır. Eşanlamlılıkla kurulmuş ikilemelerin unutulması öğeleri ikilemelerde yaşamını sürdürmektedir.
5. Daha Köktürkçe döneminde Türkçe sözcüklerin geniş bir çokanlamlılık gösterdikleri göze çarpmakta, bu durum, dilin bir yazı dili olarak çok daha eskilere uzandığına tanıklık etmektedir.
6. En eski belgelerde bile eşanlamlıların sayıca çokluğu dikkati çekmekte, asıl ilginç olan, bunların bir bölümünü, birbirine anlamca çok yakın eşanlamlılar oluşturmaktadır.
7. Bugün Türkiye Türkçesi yazı dilinde unutulmuş, yitirilmiş birçok öge –başka dillerde de benzerleri görüldüğü gibi- Türkçenin değişik lehçelerinde ve bugünkü Anadolu ağızlarında yaşamlarını sürdürmektedir (Aksan, 2000: 43-44).

Aksan, adı geçen eserde söz varlığının içerdiği öğeleri şu şekilde sınıflandırmıştır:

1. Temel söz varlığı (organ adları, doğal gereksinimleri karşılayan fiiller, akrabalık adları, sayılar, maddi ve manevi kültürü yansıtan kavramlar...)
2. Yabancı sözcükler
3. Deyimler
4. Atasözleri
5. İlişki sözleri (Kalıp sözler)
6. Kalıplaşmış sözler

7. Terimler

8. Çeviri sözcükler (Aksan, 2000: 26-42).

Dil hem bir iletişim aracı hem de kendi kuralları içerisinde değişen canlı bir varlıktır. Türk dili asırlar boyunca Türk kültürünün taşıyıcısı olmuştur. Türk toplumunun tarih içerisinde geçirdiği değişim Türk diline de yansımıştır. Bir dilin söz varlığı, o dile ait sözlüklere bakılarak tespit edilemeyecek kadar geniştir. Bu bağlamda ülkemizde Türkçenin söz varlığı üzerine yapılan çalışmaları şu başlıklar altında sınıflandırabiliriz: Bir lehçe, şive ya da ağızlara yönelik çalışmalar, Türkçenin tarihî bir dönemine ait çalışmalar, Türk dili ile eser veren bir yazarın, bir ya da birden çok eserinin söz varlığı üzerine yapılan çalışmalar, söz varlığı ile ilgili genel çalışmalar.

2.3. Söz Varlığının İçerdiği Ögeler

İlgili literatürden hareketle söz varlığı ögeleri aşağıdaki gibi sınıflandırılmıştır. Bu sınıflandırmalar şu şekildedir.

2.3.1. Temel Söz Varlığı

Temel söz varlığı, bir dilin söz varlığı içerisinde dilin kendi ögelerinden oluşan, kimi zaman da yabancı ögelerin dâhil olduğu bütündür. Organ adları, yiyecek-içecek adları, araç-gereç adları, sayılar, akrabalık adları, doğa ve tarımla ilgili sözcükler, insanın gereksinim duyduğu eylemleri karşılayan kavramlar temel söz varlığı kapsamındadır.

Aksan, bir dilin söz varlığı konusunda ilk akla gelen ögelerin temel söz varlığı ya da çekirdek sözcükler olduğunu belirtir ve temel söz varlığı kapsamını şöyle açıklar: “İnsanın organları başta olmak üzere onun en doğal gereksinimlerini karşılayan yemek, içmek, uyumak, gitmek, gelmek, almak, vermek... gibi kavramlar, ona en yakın ilişkileri gösteren akrabalık adları, sayılar ve insanın maddi ve manevi kültürü içine giren çeşitli kavramlar sayılabilir.” (Aksan, 2000).

Maddi kültür denince bilim dilinde flora ve fauna adı altında toplanan değişik kavramlar da aynı çerçeve içine girmektedir. Flora insanın çevresinde yer alan, onun yaşamıyla yakından ilgili bulunan bitkileri (buğday, mısır, pirinç gibi toplumun

beslenmesini sağlayanları) içermekte, fauna ise aynı çevrede bulunan ve insanların bir bölümünden yararlandıkları özellikle tarım ve hayvancılıkta insanlara yarar sağlayan hayvanları göstermektedir. Kimi toplumlarda bu kavramların önemi ve değeri başkalarına göre çok büyük ayırım gösterir. Örneğin tarım ve hayvancılıkla uğraşanlar için öküz, sığır ne derece önem taşıyorsa deniz kıyısında balıkçılıkla geçinenler için balık o ölçüde önemlidir (Aksan, 2000).

2.3.2. Yabancı Sözcükler

Toplumların çeşitli nedenlerden dolayı birbirleriyle etkileşim içine girmeleri sonucu aralarında sözcük alışverişi yaşanmasını meydana getirir. Özellikle Sırpça ve Arnavutçanın Kosova Türk ağızlarına etkisinin var olduğu görülmektedir. “Balkan coğrafyasını, yüzyıllar boyunca iç içe yaşayan farklı dil, din ve etnik yapıya sahip halkların harman olduğu bir coğrafya olarak görmek mümkündür. Tabiatıyla Balkan coğrafyasında dil etkileşimi kaçınılmazdır. Hatta bu etkileşimin iki veya çok dillilik ortamı içinde gerçekleştiğini, 14. yüzyılın ikinci yarısından beri böyle bir süreci ifade ettiğini söylememiz gerekir” (Günşen, 2009).

2.3.3. Atasözleri

Atasözleri, eski tabiriyle darbimeseller, “Anonim karakter taşıyan, atalardan kaldığı kabul edilen ve toplumun yüzyıllar boyunca geçirdiğı denemelerden, ortak düşünce, tutum ve davranışlarıyla dünya görüşünden oluşan, genel kural niteliğindeki kısa, özlü, kalıplaşmış sözlerdir” (Korkmaz, 1992: 15). Türk kültürü içerisinde atasözlerinin kutsal ve inandırıcı bir yeri vardır.

Atasözleri, toplumun ortak düşünce, kanı ve tutumunu yansıtır; insanlara yol gösterir. Bir atasözülle belgelendirilen tutumun doğruluğu herkesçe kabul edilir. Anlaşmazlıklarda bir atasözü en büyük yargıçtır (Aksoy, 1993a: 15).

Ömer Asım Aksoy, atasözlerinin özelliklerini şöyle açıklamıştır:

a. Atasözleri kalıplaşmış sözlerdir. Bir atasözünün sözcükleri başkalarıyla değiştirilemez, söz diziminin şekli de bozulamaz. “Derdini saklayan derman bulamaz.”

atasözünde “derman” yerine “ilaç” sözcüğü konulamayacağı gibi. "Çalma elin kapısını, çalarlar kapını." atasözü de "Elin kapısını çalma, kapını çalarlar." şeklinde söylenemez.

b. Atasözleri az sözcükle çok şey anlatır, kısa ve özlüdür: “Dikensiz gül olmaz.” gibi.

c. Atasözlerinin çoğu bir, iki cümleden oluşur: "Anasına bak kızını al, kenarına bak bezini al.", "Vakit nakittir.", "Dost ile ye iç, alışveriş etme." gibi.

ç. Bazı atasözleri sosyal olayların uzun bir gözlem ve deneme sonucu nasıl olduklarını anlatır: “Komşunun tavuğu komşuya kaz görünür.”, “Minareyi çalan kılıfını hazırlar.”, “Parayı veren düdüğü çalar.” gibi.

d. Atasözleri doğa olaylarının oluşumunu da aktarır: “Mart kapıdan baktırır, kazma kürek yaktırır.”, “Kork aprilin beşinden, öküzü ayırır eşinden.” gibi.

e. Atasözlerinin bir kısmı, toplumsal olayların oluşunu anlatırken insanlara ders de verir: “Ağlamayan çocuğa meme vermezler.”, “Öfke ile kalkan ziyan ile oturur.” gibi.

f. Denemelere ve mantığa dayanarak doğrudan doğruya ahlâk dersi ve öğüt veren atasözleri de vardır: “Ayağını yorganına göre uzat.”, “Bugünün işini yarına bırakma.” gibi.

g. Bazı atasözleri bilgece düşünceler bildirerek yol gösterir. “Korkunun ecele faydası yoktur.”, “Can bostanda bitmez.” gibi.

ğ. Bazı atasözleri de töreleri ve gelenekleri bildirir: “Kızını dövmeyen dizini döver.”, “Kız beşikte, çeyiz sandıkta.” gibi.

h. İnanışları bildiren atasözleri de vardır: “Baykuşun kısmeti ayağına gelir.”, “Akacak kan damarda durmaz.” gibi.

ı. Bazı atasözlerinin birkaç şekli ya da bölgelere göre değişebilen şekilleri vardır: “Denize düşen yılanı sarılır.” atasözünün “Denize düşen yosuna sarılır.” şekli de

kullanılır. “Keskin sirke kabına zarardır.” atasözü ise bazı bölgelerde “Keskin sirke küpüne zarardır.” şeklinde yaygındır (Aksoy, 1993a: 15-20).

İlgili alan yazında atasözlerine ilişkin birçok tanım karşımıza çıkmaktadır. Türk Dil Kurumuna göre; uzun gözlem ve deneme dayandırılarak söylenmiş ve halka ait olmuş, darb-ı mesel olarak bilinmesinin yanı sıra aynı zamanda atasözleri kısa öz kalıplaşmış sözlerdir (TDK, 2002). Başka tanımda ise atasözü, uzun gözlem ve denemelere dayanılarak söylenmiş halka mal olmuş öğüt şeklinde açıklanmıştır (Baykurt ve Evliyaoglu, 1988).

Örnekler de göstermektedir ki, atasözlerinin farklı kaynaklardaki tanımları hemen hemen birbirine yakındır. Bu tanımların hemen hepsinde geçen şu maddeler atasözlerinin tanımlanmasında belirleyici olmuştur:

1. Atasözleri gözlem ve deneyimlere dayandırılarak oluşturulmuştur.
2. Anonim ürünler olup aynı kültürdeki insanların ortak malıdır.
3. Kısa ve özlüdür.
4. Kalıplaşmış ifadelerdir.
5. Öğüt verici, yol gösterici niteliktedir.

2.3.4 Deyimler

Kelimelerin alışılmış anlamlarının dışına çıkarak dikkat çekip, anlatım güçlüğüne kolaylaştırmak; pek çok sanatın bir ifade yoludur (Hatipoğlu, 1992: 194). Bu tanımın en iyi karşılığını deyimler vermektedir. Alan yazında birçok deyim tanımı yer almaktadır. Sıklıkla temel anlamından az çok uzaklaşmış, ilgi çekici anlam ifade eden kalıplaşmış ifadelerdir. İki ya da daha çok sözcükten oluşan çoğunlukla gerçek anlamının dışında yeni bir anlam kazanan yazıyı ya da konuşmayı güzelleştiren söz bölümüne ‘deyim’ denir (TDK, 2002). Bu tanımlarda da görülmektedir ki, deyimler kalıplaşmış, en az iki sözcükten oluşan gerçek anlamlarının dışında kullanılan birtakım anlamsal ve biçimsel özellikleri olan söz ve söz gruplarıdır.

Kültürümüzün en önemli öğelerinden biri olan deyimler, söylenmesi gereken bazı şeylerin daha anlamlı ve kalıcı olabilmesi için oluşturulan sözlerdir. Deyimlerle ilgili olarak bazı dilcilerimiz şu tanımları vermişlerdir: Deyim, “belli bir kavramı, belli bir duygu ya da durumu dile getirmek için birden çok sözcüğün bir arada, seyrek olarak da

tek bir sözcüğün yan anlamında kullanılmasıyla oluşan sözdür.” (Aksan, 1990: 37). “Gerçek anlamından farklı bir anlam taşıyan ve çekici bir anlatım özelliğine sahip olan kelime öbeği” (Korkmaz, 1992: 43). “Deyimler genellikle gerçek anlamlarından az çok ayrı bir anlam taşıyan en az iki kelimedenden oluşmuş, kalıplaşmış kelime gruplarıdır: incir çekirdeğini doldurmamak, işin içinden alınının akıyla çıkmak, birini gözü bir yerden ısırarak, diş bilemek, ağzı var dili yok, ağır başlı, tatlı dilli vb.” (Zülfikar, 2007: 222). “Deyimlerin en önemli özelliklerinden biri aynen tercüme edilememesidir. Bir başka dile tercüme edilen deyimler anlamından ve şekil özelliklerinden çok şey kaybeder. Çevrildiği dildeki karşılıklı genellikle bu kavramın bir açıklamasıdır.” (Zülfikar, 2007: 222). “Genellikle gerçek anlamının dışında kullanılan, anlatımı daha güzel ve etkili yapan, toplum tarafından ortak olarak benimsenen kalıplaşmış sözlere deyim denir. Deyimler bir toplumun kültürünü, tarihini, ortak dil zevkini yansıması bakımından son derece önemlidir.” (Hengirmen, 2002: 415).

2.3.5 İkilemeler

Türkçede anlatıma güç katan öğelerden birisi de tekrar öbekleridir. Tekrar öbeği: “Ya yakın veya zıt anlamlı aynı cins iki kelimenin arka arkaya getirilmesi ya bir kelimenin ilk sesinin /m/ sesiyle değiştirilerek tekrar edilmesi ya da bir kelimenin ilk hecesinin üzerine /m, p, r, s/ seslerinden birinin ilave edilerek kelimeyle birlikte söylenmesi yoluyla oluşturulan kelime öbekleridir.” (Delice, 2003: 31).

İbrahim Delice, tekrar öbeklerini şu gruplar altında ifade eder:

a. Aynen Tekrar Öbeği: Aynı kelimenin tekrarlanması yoluyla yapılan öbeklerdir: kapı kapı, hızlı hızlı gibi.

b. Yakın Anlamlı Tekrar Öbeği: Yakın anlamlı kelimelerin tekrarlanmasıyla oluşan öbeklerdir: eğri büğrü, toz toprak gibi.

c. Zıt Anlamlı Tekrar Öbeği: Zıt anlamlı kelimelerin tekrarlanmasıyla oluşan öbeklerdir: iyi kötü, aşağı yukarı gibi.

ç. Farsça /be, â, ender/ ile Yapılan Tekrar Öbekleri: ay be ay, öz be öz, hîç ender hîç, leb â leb gibi.

d. Sayılı Tekrar Öbeği: Sayı ifade eden kelimelerin küçükten büyüğe sıralanmasıyla oluşturulur: üç beş kişi, beş on kuruş gibi.

e. Edatlı Tekrar Öbeği: Bağlama edatlarıyla oluşturulan öbeklerdir: ancak, güzel mi güzel gibi.

f. Bir Kelimesi Anlamlı Tekrar Öbeği: Sadece bir kelimenin anlamlı olduğu öbeklerdir: eski püskü, estek köstek gibi.

g. Aralıklı Tekrar Öbeği: Araya başka biçimbirimler olarak tekrarlanan öbeklerdir: “Gitmek gözlerinde gitmek sürgüne” örneğinde “gitmek... gitmek” gibi.

ğ. İlaveli Tekrar Öbeği: İlaveli tekrar öbeği ikiye ayrılır:

1. ‘M’ İlaveli Tekrar: Ünsüzle başlayan bir kelimenin ilk harfinin ‘m’ ünsüzü ile değiştirilmesi ya da ünlü ile başlayan bir kelimenin başına ‘m’ sesinin getirilmesiyle oluşturulur. Az da olsa bu durum farklı seslerle de karşılanabilir: adam madam, su mu, bakkal çakkal, sıkı fıkı gibi.

2. Hece İlaveli Tekrar: Kelime başına bir veya iki hece ilavesiyle yapılır: dümdüz, sapsarı gibi. Hece ilaveli tekrarları bazı dilbilimciler pekiştirmeli sıfatlar diye tanımlamaktadır (Delice, 2003: 32-34).

Türkçenin önemli anlatım unsurlarından biri olan ikilemeler en genel biçimde “anlamı kuvvetlendirmek için sözcüğün tekrarlanması, yakın, karşıt veya birbirini andıran sözcüklerin yan yana kullanılması” şeklinde tanımlanmaktadır (TDK, 2005: 948). Korkmaz (2007) ikilemeleri “aralarında ses sistemi olan, şekil ve anlamca birbirleriyle ilişkili olan, yakın, aynı veya zıt anlamlı iki veya daha çok sözcüğün tek kelime gibi anlam ifade etmek üzere yan yana gelmesi ile oluşan sözcük grubudur” biçiminde ifade ettikten sonra dört gruba ayırarak sınıflandırmıştır bu gruplar;

a-Aynı kelimenin tekrar etmesiyle oluşanlar: ikişer ikişer,... baka baka...

b-Eş ve yakın anlamlı oluşanlar: ev bark, belli başlı...

c- Karşıt anlamlı sözcüklerle oluşanlar: az çok, bata çıka...

d-Aynı sözcüklerin ön sesinin değiştirilip tekrarlanması şeklinde oluşturulanlar: ayak mayak, güzel müzel...

Cümlenin anlamını kuvvetlendiren daha sağlam bir anlatıma imkân sunan ikilemeler parçadaki anlatımı etkileyen bir unsur olması sebebiyle yazılı ve sözlü anlatımda çokça kullanılmaktadır.

Aksan ise ikilemeleri beş grupta sınıflandırır:

1-Farklı sözcük türlerinden aynı sözcüğün tekrarlandığı örnekler: Ad: defter defter; sıfat: sarı sarı yapraklar; Belirteç: zaman zaman ağladı; Ulaş: durup durup; Eylem: baktı baktı; Ünlem: of of... Değişik sözcük türlerinden aynı sözcüsün yinelendiği örnekler: Ad: kapı kapı,

2-Eş anlamlılarla kurulanlar: çarşı pazar, ev bark...

3-Karşıt anlamlılarla kurulanlar: ölüm kalım, bata çıka, gelen giden...

4-Yansımali ikilemeler :horul horul, çıtır çıtır, hıçkırma hıçkırma...

5- Ön sesi “m” ile değiştirilerek oluşan ikilemeler: Ali Mali, Ankara Mankara...

(Aksan, 1996: 195-197).

İlgili alan yazından hareketle bu çalışmada ikilemeler, söz varlığına ilişkin olarak toplam sekiz başlıkta toplanmıştır.

2.3.6 Yansımalar

Yansıma, “doğa seslerine benzer seslerle yapılan kelime, onomatope. Gürültü, şırıltı, güm, vızıldamak gibi.” şeklinde açıklanmaktadır (TDK, 2005: 2126). Bütün dillerde yansıma kelimelerin olmasına rağmen Türkçedeki gibi zengin bir kullanıma ve çeşitliliğe sahip olduğunu söylemek zordur (Zülfikar, 1995). Buradan da anlaşıldığı gibi Türkçedeki zenginlik sayesinde, özellikle konuşma dilinde kullanılan yansıma dilimize ahenk katmaktadır. Göçebe kültürün, tabiatla iç içe olmanın ve onunla barışık bir biçimde yaşanılan bir hayatın sonucu olsa gerek Türklere tabiatla ilgili adlandırmaların birçok

millete göre oldukça zengin olduğu görülür (Aksan, 2006). Bunu da dilimizde oldukça net görmekteyiz.

2.3.7 Terimler

“Terim, genel olarak özel adların kavramlarına verilen addır. Bu alanlar bilim, teknik, sanat, zanaat, spor, tecim gibi, birbirinden çok ayrı olabilir.” (Aksan, 2009: 40). “Çeşitli bilim ve uygulayım (teknik) alanlarına özgü sözcükler olan terimler, ilişkin oldukları dallardaki söylem düzleminin eksenini oluştururlar.” (Vardar, 2007: 6). “Bir bilim, sanat, meslek dalıyla veya bir konu ile ilgili özel ve belirli bir kavramı karşılayan kelime, ıstılah” (TDK, 2005a: 1959). “Bilim, teknik, sanat, spor, zanaat gibi çeşitli uzmanlık alanlarının kavramlarına verilen sınırlı ve özel anlamdaki ad” (Korkmaz, 1992: 149).

2.3.8 Argo

Argo sözlüğü, “her yerde ve her zaman kullanılmayan veya kullanılmaması gereken çoklukla eğitimsiz kişilerin söylediği söz veya deyim” şeklinde ifade edilmektedir (TDK, 2005).

Doğan Aksan söz varlığının içerdiği öğeler arasına argoyu almamış olsa da çalışmamızda bu konu üzerinde de durulması gerektiği düşünülerek argo kullanımlar belirlenmiştir.

Söz varlığının önemli bir kısmını oluşturan argo geniş anlamıyla, “Bir meslek topluluğu arasında kullanılan özel sözdür.” (Aksoy, 1993: 51).

Argo, Türkçe sözlükte şu şekilde tanımlanmıştır: “1. Her yerde ve her zaman kullanılmayan veya kullanılmaması gereken çoklukla eğitimsiz kişilerin kullandığı söz veya deyim. 2. Kullanılan ortak dilden ayrı olarak aynı meslek veya topluluktaki insanların kullandığı özel dil veya söz dağarcığı, jargon. 3. mec. Serserilerin, külhanbeylerinin kullandığı söz veya deyim.” (TDK, 2005a: 117).

2.3.9 Kalıp Sözcükler

Türkçe kalıp sözler noktasında çok zengin bir içeriğe sahiptir. Hemen hemen her olay karşısında yeteri miktarda ve özellikle kalıp sözler bulunmaktadır. Çocuğu olana, Allah bağışlasın; gurbete gidene Allah kavuştursun gibi örnekler Türkçenin ifade zenginliğini ve naifliğini gösterir (Aksan, 2006). Milletlerin ya da toplulukların hayatlarının belli bir kesitinde bir olay veya durum karşısında söylediği birtakım sözler vardır. Türklerde de “Beni merak etme, çok şükür, eyvallah, kendine dikkat et” gibi kalıp sözler vardır.

Bu sözler, önceden belirli bir biçime girip öylece hafızada saklanan, söyleneceği sırada yeniden üretilmeyip olduğu gibi hatırlanarak ve eğer gerekiyorsa bazı ekleme ve çıkarmalar yapılarak kullanılan, tek bir sözcükten, ardışık veya aralıklı sözcüklerden oluşabilen, belirli durumlarda toplumun benimsendiği sözleri sunarak iletişimin kurulmasına veya devamına yardım eden ve kullanım yerleri çok sınırlı olan kalıplaşmış dil birimleridir (Gökdayı, 2008: 106).

Bilindiği gibi her toplumda belli durumlarda söylenmesi gelenek olmuş sözler, duyguları açığa vuran kalıplar, çeşitli klişeler vardır. Örneğin bir kimseye karşılaşıldığında, onu selamlarken bir kimseden yardım ya da iyilik görüldüğünde, bir şey rica edildiğinde, hasta olduğunu öğrendiğimiz bir kimseye söylenen sözler gibi. Hitap biçimleri ve hitap davranışlarıyla iç içe olan bu konu, toplumsal dilbilimin ilgi çekici sorunlarından biri olup son zamanlarda yabancı dil öğrenimi alanıyla da ilgisi dolayısıyla daha çok önem kazanmıştır. Bir yabancı dil öğrenilirken yalnızca, onun dilbilgisi veya okuma kitaplarında, sözlüklerinde geçen kullanım biçimlerini öğrenmek yetmemekte, o dili konuşan toplumun kültürünü, insanlar arasındaki davranış biçimini, değişik durumlarda söylenmesi gereken sözleri, tepki tarzlarını, hitap yollarını ve davranışlarını da tanımak gerekmektedir (Aksan, 2001: 163).

Atasözleri ve deyimler ile birlikte kalıplaşmış dil birimlerini oluşturan kalıp sözler, araştırmacılar tarafından çeşitli adlarla ve farklı ölçütlere dayanılarak tanımlanmış, ilişki sözleri, kültür birim, bağlamsal sözler ya da karşılama sözleri olarak da adlandırılmıştır (Darıcı, 2012: 20).

2.4. İlgili Alan Araştırmaları

Araştırmanın bu kısmında; söz varlığı hakkında yapılan akademik çalışmalar, konuya ilişkin kitaplar, alanla alâkalı kaynak teşkil edecek akademik makale ve yayınlar üzerinde durulmuştur.

Söz varlığı üzerine yapılmış yüksek lisans ve doktora alışmaları.

YÖK'ün veri tabanı üzerinden elde edilen tezler araştırılmış ve 21/07/2019 tarihli son incelemeye söz varlığını konu alan yüz altmış dört yüksek lisans tezine ulaşılmıştır.

Söz varlığı alanında yapılmış yüksek lisans tezleri.

Değirmenci, Halit (2004). Sakarya ve Kocaeli Üniversiteleri ölçeğinde öğretimlik mesleğiyle ilgili kitapların söz varlığı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.

İlgör, şahin Ayşe (2015), İhsan Oktay Anar'ın Puslu Kıtalar Atlası romanı üzerine söz varlığı. Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Balıkesir.

şirinoğlu, Haydarlar (2015). İhsan Oktay Anar'ın Amat romanı üzerine söz varlığı incelemesi. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.

Yolcu, Fırat (2018). Saim Sakaoğlu'nun 101 Türk Efsanesi eserindeki söz varlığı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sivas.

Söz varlığı alanında yapılmış doktora tezleri.

YÖK'ün veri tabanı üzerinden elde edilen tezler araştırılmış ve 21/07/2019 tarihli son incelemeye söz varlığını konu alan elli dört adet doktora tezine ulaşılmıştır.

Baş, Bayram (2006). 1985-2005 yılları arasında çocuk edebiyatı alanında yazılmış tahkiyeli metinlerin söz varlığı üzerine bir araştırma, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Çitgez, Muhammed (2018). Dede Korkut Hikayeleri'ndeki söz varlığı, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ardahan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Çavdar, Yıldray (2018). Kemal Tahir'in romanlarında söz varlığı, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.

Yıldırım, Nilüfer (2015). Orhan Pamuk'un Cevdet Bey ve Oğulları ile Masumiyet Müzesi romanlarında söz varlığı, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Elâzığ.

Söz varlığı üzerine yapılan akademik çalışmalar, 2004 yılından itibaren artarak devam etmektedir. Bu araştırmalarda, yazılı eserlerin araştırılması ile söz varlığı öğelerinin tespiti yapılmaktadır.

Söz varlığıyla ilgili başlıca kaynak kitaplar. Doğan Aksan'ın, (2015) “Türkçenin Sözvarlığı” adlı eseri: Tezimizde faydalandığımız en önemli kaynak kitaptır. Söz varlığının tanımı, kapsamı ve içerdiği öğelerin tespitinde tezimizin temel kaynağıdır.

Doğan Aksan'ın (1999) “Türkçenin Gücü” adlı eseri: Bu eser, Türkiye Türkçesini temel alıp Türkçenin söz varlığını ve gücünü ortaya koymaktadır. Tezimizin söz varlığı bölümünde bu eserden faydalandık.

Doğan Aksan'ın, (1990) “Her Yönüyle Dil” adlı eseri: Dilbilimi günümüzde büyük bir önem taşımaktadır. Dilbilim birçok bilim dalıyla yakından ilişkilidir. Bu durum, konuyla ilgili yayımların bundan 15-20 yıl öncesine oranla büyük ölçüde artmasından da belli olmaktadır. Eser, dille ilgilenenlere, dilseverlere, dilbilim öğrenimi görenlere faydalı olmak amacıyla hazırlanmıştır. Tezimizde istifade ettiğimiz önemli bir kaynaktır.

H. İbrahim Delice'nin, (2003) "Türkçe Sözdizimi" adlı eseri: Bu eserde Türkçenin sözdizimi kuralları ayrıntılı bir şekilde incelenmiştir. Dil öğretimi alanında önemli bir eserdir. Tezimizde faydalandığımız eserlerden biridir.

Zeynep Korkmaz'ın, (1992) "Gramer Terimleri Sözlüğü" adlı eseri: Bu eser, dilbilgisi alanında yazılmış en ayrıntılı eserlerden biridir. Dilimizdeki gramer terimleri, örnekler üzerinden anlatılarak detaylı bir şekilde bu eserde incelenmiştir. Tezimizde faydalandığımız önemli eserlerden biridir.

Vecihe Hatipoğlu'nun, (1972) "Türkçenin Sözdizimi" adlı kitabı: Bu kitap, sözdizimi çalışmaları için önemli bir kaynaktır. Tezimizde atasözleri, deyimler ve özellikle de ikilemelerin kapsamı ve sınıflandırılmaları konusunda bize rehberlik etmiştir.

Tezimizde faydalandığımız diğer başlıca kitaplar. Zeynep Korkmaz'ın, (2007).

"Türk Dili ve Kompozisyon" adlı eseri.

Mehmet Hengirmen'in, (2002). "Türkçe Dilbilgisi" adlı eseri.

TDK, (2005). Türkçe Sözlük.

Söz varlığını konu edinen başlıca akademik makale ve yayınlar.

Bilginer Onan'ın (2016) "Söz Varlığı Üzerine Bir Analiz Çalışması" adlı, Milli Eğitim dergisinin 210. sayısında yer alan makalesi.

Deniz Melanlıoğlu ve Murat Özbay'ın, (2008) "Türkçe Eğitiminde Kelime Hazinesinin Önemi" adlı, Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Dergisi'nin 1. sayısında yer alan makalesi.

Muna Yüceol Özezen'in, (2001) "Türkçe Deyimler Üzerine Birkaç Söz" adlı, Türk Dili Dergisi'nin 2. sayısında yer alan makalesi.

2.5. Emine Işınsu'nun Hayatı-Sanatı-Eserleri

2.5.1. Hayatı ve Edebî Faaliyetleri

Türk edebiyatının önemli yazarlarından biri olan Emine Işınsu, 17 Mayıs 1938'de Kars'ta doğmuştur (Erol, 2006). Babası Aziz Vecihi Zorlutuna, annesi ise Halide Nusret Zorlutuna'dır. Yazar, annesinin ve babasının meslekleri dolayısıyla memleketin muhtelif yerlerinde yaşamıştır. Okul hayatına Urfa'da başlamış ilerleyen dönemlerde Sarıkamış'ta devam etmiş, Ankara'da Alp Arslan İlkokulunda ilköğrenimini tamamlamıştır. Henüz erken sayılabilecek bu dönemlerde ilk eseri olan Minko'nun Hatıraları adlı romanı yazmıştır (Kökdemir, 1995). Ortaokulu Ankara'da Cebeci Ortaokulunda, liseyi TED 28 Ankara Kolejinde tamamlamıştır. Yazar edebî hayatına şiirle başlamıştır. Emine Işınsu'nun ilk şiiri İnsanlar Eğitim Dergisi'nde yayımlanmıştır. Liseden sonraki ilk öğrenim hayatına, Dil-Tarih ve Coğrafya Fakültesinin İngiliz Dili ve Edebiyatı Bölümünde başlamıştır. Bölümdeki öğrenimini yarıda kesip Amerika'ya gitmiştir. Amerika'daki eğitimini bitirdikten sonra yurda döner (Erol, 2006: 15). İngiliz Dili ve Edebiyatı Bölümünü bırakıp ODTÜ İşletme Bölümüne kaydolmuştur. İlerleyen dönemlerde hukuk fakültesini ve Dil-Tarih ve Coğrafya Fakültesinin Felsefe Bölümünü kazansa bile liseden sonra başladığı hiçbir bölümü tamamlayamamıştır.

Emine Işınsu, çeşitli dergi ve gazetelerde yazarlık yapmıştır. Turizm ve Tanıtma Bakanlığının açtığı bir yarışmada "Küçük Dünya" adlı eseri Sanat Armağanı ödülünü kazanır. Eser, 1962'de Yeni İstanbul gazetesinde tefrika edilip, Yağmur Yayınevi tarafından basılmıştır. Işınsu'nun şiirle başlayan yazın hayatı çeşitli gazete ve dergilerde roman ve fıkra yazmaları ile devam etmiştir. Yeni İstanbul gazetesinde dedikodu adlı bölümde Mehlika takma adıyla siyasi konularda fıkralar yazmıştır. Sabah gazetesinde 29 yazarla beraber fıkra yazarlığı yapmış olan yazar gazetenin el değiştirmesi ve siyasi durumların etkisiyle gazeteden ayrılmıştır. Hisar dergisinde Yeşil Fasulyeler ve birkaç farklı hikâye ile kadın meselelerine temas etmiştir (Erol, 2006). Işınsu tiyatro noktasında da denemeler yapmıştır. TRT'nin radyofonik oyun yarışmasında, Bir Yürek Satıldı adlı tiyatro eseri ile birinci olmuştur. Bu başarısının ardından diğer tiyatro eserleri art arda gelmiştir. Halide Nusret Zorlutuna ile 1969 yılında Ayşe adlı kadın dergisini çıkarmıştır. Bu dergide farklı takma adlarla 28 sayı boyunca yazılar yazmıştır. İlerleyen zamanlarda, Devlet, Töre, Bozkurt gibi dergilerde de yazıları devam etmiştir. Tutsak romanını 1973'te

kaleme almıştır. Bu eserinde Kerkük Türklerinin acılarını anlatan yazar, 1975'te ise Sancı adlı romanla o dönemin gerçeklerini ve ideolojik çatışmalarını anlatmıştır.

1979'da Çiçekler Büyür adlı eserinde dış Türkler meselesini, 1982'de kaleme aldığı Canbaz'da ise sendika konusunu işlemiştir. Canbaz romanı ile Türkiye Yazarlar Birliği Ödülünü kazanan yazar Sancı romanı ile de Türkiye Milli Kültür Vakfı ödülüne layık görülmüştür.

1985'te Kaf Dağının Ardı, 1990'da Atlıklarınca, romanlarını yazan Işınso 1991'de ise Bir Gece Yıldızlarla adlı hikâye kitabını yayımlamıştır. Cumhuriyet Türküsü adlı romanında Millî Mücadele heyecanını yansıtmıştır. Tasavvufa duyduğu ilgi ve gösterdiği sevgiyi Nisan Yağmuru ve Havva adlı romanlarında işlemiştir. Daha sonraları tasavvufi ekseninde, Bir Ben Vardır Bende Benden İçeri (2002) , Bukağı (2004) Bayram (2005) adı altında eserler yazmıştır.

2.5. 2. Sanatı ve Edebî Kişiliği

Emine Işınso, millî kültürü yaşatma ve ilerletme noktasında gayreti olan bir yazardır (Aytaç, 2012). Erken yaşlardan itibaren yazın hayatı ile iç içe olmuş, zengin bir edebi kültürle yetişmiştir. Işınso'nun Türk milletine duyduğu sevgi ve hayranlığın temelinde ailesin duruşu ve yapısının Türk kültürü bağlamında üst seviyelerde olmasındandır. Yazar, bu durumu şu şekilde ifade etmiştir: “Mutlaka çevre çok önemli, aile çevresi de çok önemlidir. Milliyetçi ve Müslüman bir ortamda yetiştim. Babam, askerdi. Aile ortamımızda daima milliyetçi ve Müslüman bir hava hâkimdi. Ben bu duygularla büyüdüm” (Erol, 2006:19).

Çiçekler Büyür, Tutsak, Azap Toprakları adlı eserlerde Türkiye dışındaki Türklerin acılarını mutluluklarını işlemiştir. Işınso, tasavvufi konulardaki eserleri ile Türk dünyasının önemli değerlerini örneğin Hacı Bayram, Hacı Bektaş, Yunus Emre, Niyazi Mısri'yi başarılı bir şekilde anlatmıştır. Işınso'nun eserlerinde mekân, geçmiş, tarihsel süreç ve sosyal unsurlar sistematik bir şekilde sıralanmıştır.

Işınso için ortaya çıkacak her eser meşakkatli uzun bir dönemin yansımasıdır. İlk başta konu ve konunun etrafında şahıs kadrosu ve bu doğrultuda başkahraman ortaya çıkar. Bu kahramanların hayatına girmek için günler haftalar hatta aylara varacak bir

hazırlığa zemin hazırlanırken öte yandan bilgi tarafı tamamlanır. Bu yorucu yolculukta kaynaklar taranır, notlar alınır; çevredeki insanların görüşlerine yer verilir. Zile'den Sancı adlı eser için Önkuzu'nun ailesiyle, Tutsak, Ak Toprakları ve Azap Toprakları için Batı Trakyalı, Kerküklü Türklerle görüşülür ve notlar alınır. Dokümanlar toplandıktan sonra eserin doğması gecelerin sessizliğine kalmıştı. Işinsu, bu yolculuğu şu şekilde ifade etmiştir: Ben genellikle yazmaya başlarken bir yıl boyunca ortaya çıkaracağım eserler hakkında inceleme yaparım. Küçük Küçük notlar alıp bilgiler çoğaldıktan sonra karakterlerim ve olaylar doğmaya başlar. Bu süreç bir seneye yaklaştıktan sonra daha fazla beklemem ve Allah'ın izniyle yazmaya başlarım. Kaf Dağı'nın Ardında, Mevsim'i, Tutsak'ta, Ceren'i; Küçük Dünya'da, Nur'u, gözlemlersek yazarın hayatından izler taşır (Erol, 2006: 20).

Işinsu'nun Türk romancılığında yeri yadsınamaz (Ercilasun, 2007: 76). Işinsu bir gerilim romancısı olarak okuyucunun merak duygusunu her daim üst perdede tutmuştur. Romanlarındaki teknik ve karakterleri tipleştirme özelliği yazarın göze çarpan ilk özellikleri arasında yer almaktadır. Eserlerinde sağlam bir kompozisyon ve disiplin kendini iyiden iyiye hissettirmiştir. Işinsu ağır ve süslü söyleyişlerden kaçınarak sade bir Türkçe ile yazmıştır. Eserlerinde süsten uzak canlı şiirsel ifadeler kullanarak sürekli canlı tutulan gerilim gibi anlatımsal özelliklere sahip olan Işinsu, Türk edebiyatının çok okunan ve başarılı yazarlarından biridir (Kökdemir, 1995).

2.5.3. Emine Işinsu'nun Eserleri

Küçük Dünya (1966),

Azap Toprakları (1970),

Ak Topraklar (1971),

Tutsak (1973),

Sancı (1974),

Çiçekler Büyür (1978),

Canbaz (1982),

Kaf Dağı'nın Ardında (1988),

Alpaslan (1990),

Atlı Karınca (1990),
Cumhuriyet Türküsü (1993),
Nisan Yağmuru (1997),
Havva (1999),
Bir Ben Vardır Bende İçeri (2002),
Bukağı (2004),
Hacı Bayram (2005),
Hacı Bektaş Veli (2008).

Oyunlar:

Bir Yürek Satıldı (1967),
Bir Yürek Satıldı (1967),
Bir Milyon İğne (1967),
Adsız Kahramanlar (1975),

Deneme:

Dost Diye Diye (1995),

Hikâye:

Bir Gece Yıldızlarla (1991).

BÖLÜM III

YÖNTEM

“Metot bilimsel araştırmanın olmazsa olmazıdır. Bir bakıma çalışmanın yarısı doğru konu seçimi yapmaksa, diğer yarısı uygun ve doğru yöntem kullanmaktır. Bir araştırmanın bilimsel olması o araştırmanın kullanıldığı metot ile ilgilidir (Seyidoğlu, 2009).

Araştırmanın bu bölümünde; araştırma modeli, çalışma evreni ve örneklem, veri toplama teknikleri ve verilerin analizi hakkında açıklamalar yer almaktadır.

3.1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırma, nitel araştırma yaklaşımı yöntemlerinden doküman incelemesi kullanılarak yapılmıştır.

Nitel araştırmanın en önemli özelliği, üzerinde çalışma yapılan kişilerin bakış açılarıyla geliştirilen norm ve değerleri derinlemesine incelemeye çalışmasıdır. Bu inceleme esnasında, kişilerin oluşturdukları ve kullandıkları anlamlar, kavramlar ve özel dil üzerinde durup onları anlamak ve bunların araştırılan kişiler için ne anlam ifade ettiğini ortaya koymak çalışmak önemli bir çalışma yöntemidir (Ekiz, 2003). Nitel araştırma çalışılan konuyu derinlemesine ve tüm olası ayrıntıları ile incelemeyi amaç edinmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2005).

3.2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini Emine Işinsu'nun yazmış olduğu romanlar oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini ise Emine Işinsu'nun “Sancı” adlı romanı oluşturmaktadır.

Bu romanın örneklem olarak seçilmesinde;

- Bu eserde Türk kültür ve tarihinde önemli yeri olan olay ve şahısların anlatılması,

3.3. Veri Toplanması

Bu araştırmada veriler, nitel araştırma tekniği olan doküman incelenmesi esas alınarak elde edilmiştir. Öte yandan kaynakçada belirtilen ilgili kitap, yayın ve internet adreslerinden yararlanılmıştır.

3.4. Verilerin Analizi

Bu araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden olan içerik analizi esas alınarak analiz gerçekleştirilmiştir. İçerik analizinde elde edilen veriler önceden belirlenmiş olan kategorilere göre sınıflandırılarak ve bunun yanı sıra okuyucunun anlayacağı biçimde belirli kavramlar ve kategoriler ile yorumlanmaktadır (Yıldırım ve şimşek, 2005).

BÖLÜM IV

BULGULAR

Bu bölümde araştırma kapsamındaki elde edilen verilerin analizi sonucunda elde edilen bulgular ve yorumları yer almaktadır.

4.1. Emine Işınsu'nun "Sancı" Adlı Eserinde Yer Alan Söz Varlığı Unsurları

Emine Işınsu'nun "Sancı" adlı eserinde yer alan söz varlığı unsurları: atasözü, deyim, yansıma, ikileme, argo, yabancı sözcükler, özel isim, terim ve kalıp sözler olarak belirlenmiştir. Bu söz varlıklarına ilişkin frekans değerleri Tablo 4.1'de yer almaktadır.

Tablo 4.1- Emine Işınsu'nun "Sancı" adlı eserinde yer alan söz varlığı unsurlarına ilişkin frekans bilgileri

Söz varlıkları	Toplam	Birbirinden farklı
Argo	16	30
Atasözü	6	7
Deyim	96	293
İkileme	113	317
Kalıp Sözler	14	110
Özel İsim	8	117
Terim	8	77
Yabancı Sözcükler	7	265
Yansıma	3	7

4.1.1 Eserde Yer Alan Atasözleri

Emine Işinsu'nun incelenen eserinde yer alan atasözleri aşağıdaki gibidir.

“Aman aman, hepimiz genç olduk, bu bunalım da yeni moda! Bak Saadettin, *dayak cennetten çıkma* derler, ben inanırım. O bunalan piçlere atacaksın iyi bir sopa, bak bakalım sıkıntıları kalıyor mu? Ne bu kuzum, sanki düşman işgalindeyiz, annem rahmetli, Yunan işgalini anlatırdı; Bunlar, paralarını, annemin elmaslarını falan hep toprağa gömmüşler de, öyle kaçmışlar, Rum'un eline geçmesin diye. Biz de malımızı mülkümüzü toprağa gömelim, ne yapalım? Ha? Bunalıyorsa gençlik, benim bileziğimi, kürkümü mü alması lâzım, ha?” (Işinsu, 2018: 243).

“Ne bileyim ben, okullarındaki gâvurların tatili mi miymiş neymiş, *deliye her gün bayram* “ (Işinsu, 2018: 125).

“Biliyorum, *her horoz kendi çöplüğünde öter*... Isparta'da da, Demirel! Dursun be Side'de özel bir işin yoksa gel sinemaya gidelim” (Işinsu, 2018: 274).

“Ha, doğru ya efendim, Turgut kaçakçılık için gitmişti oraya, kaçakçılık! Vay canına! Kaçakçılık, ha! Ne de güzel kulplar. (Kendi kendine söylenir gibi, yavaşça) *Minareyi çalan kılıfını da hazırlar* elbet! Dedi” (Işinsu, 2018: 288).

“Asıl bu senin dediklerin palavra, hiç insan kendinden önce bir başkasını düşünür mü, ne demişler kuzum, *önce can, sonra canan!* Hadi mi?” (Işinsu, 2018: 254).

“Tüh, sen geber Seyhan e mi, onun ölümü, hiçbir şekilde ilgilendirmez beni anladın mı, ne yapalım yani, *su testisi su yolunda kırılır!*” (Işinsu, 2018: 290).

“*Su testisi su yolunda kırılır!*” (Işinsu, 2018: 312).

Emine Işinsu'nun eserinde atasözlerine yer verilmiş, anlam ve biçimi etkilemeyen çok küçük değişikliklerle atasözlerinin kullanıldığı görülmüştür. Söz varlığı açısından incelenen eserde toplam yedi (ikisi aynı fakat farklı yerlerde geçen) atasözü kullanılmıştır.

Tablo 4.2. Atasözlerinin sıklık ve sayfa numaraları tablosu

Sıra	Atasözü	Sıklık	Sayfa Numarası
1	dayak cennetten çıkma	1	243
2	deliye her gün bayram	1	125
3	her horoz kendi çöplüğünde öter	1	274
4	minareyi çalan kılıfını hazırlar	1	288
5	önce can sonra canan	1	254
6	su testisi su yolunda kırılır	2	290,312

4.1.2 Eserde Yer Alan Deyimler

Emine Işinsu'nun incelenen eserinde yer alan deyimler aşağıda verilmiştir.

“Veririz canım, hatırımda. Konuşalım azıcık, zaten istediğin bu değil mi, bu kez sen beni denemiyor musun? Evet... deniyorsun, o hâlde *acele etmek* yok. Yok! Haydi söyle, sosyal adaletten ne anlıyorsun?”(Işinsu, 2018: 227).

“Bu şiir böyle değildi, anlamı bunun gibi bir şeydi. Kaçma yine Leylâ, bak *açık konuşalım*; idealistlik yetmedi sana değil mi? Yetmedi değil Leylâ, beceremedin onu!”(Işinsu, 2018:297).

“Bazı isimler *ağır gelir* insana, o ismi taşıması zor gelir, ölür.”(Işinsu, 2018: 109).

“Fakat canım, sakın sakın benden duyduğunu söyleme, *ağzından bir lâf kaçırsan...*” (Işinsu, 2018: 153).

“Aaa delinin zoruna bak, sana da ne oldu kuzum, Saadettin ben demiyor muyum, bu çocuklar birbirlerinin *ağzının içine bakıyorlar* diye, bizi hiç adam yerine koydukları yok, sanki bize karşı birleştiler.” (Işinsu, 2018: 305).

“Kurumuş dallar çıtırdıyor, mecalsiz ses, *ahengi kaçmış* soluk bir marş tutturuyor.”(Işinsu, 2018: 69).

“Eyvah! Süleyman ölmek üzere!” Bir an cinayetle suçlandığını unutup Coşkun, yandı. Süleyman için yandı: Ne yiğit çocuktı! Sonra **aklı başına geldi**” (Işinsu, 2018: 18).

“Senin **aklın ermez** bu işlere anacığım,” demişti. “Şimdi, meselâ Zile’nin kalabalığı Hristiyan olurse, sen de olur musun? Onlar kalabalık diye, der misin anne?” (Işinsu, 2018: 28).

“**Aklı bir karış havada**, ne okumak, ne ev işi, baba mısın, yoksa tırabzan babası mı, meşgul olsana şununla. Diyebilmeliydi.” (Işinsu, 2018: 33).

“Adnan, hesabı ödedi, beraber çıktılar. Kapı önünde Leylâ durdu, hemen orada ayrılmak istiyordu çocuktan. Elini uzatacakken, **aklına bir şey takıldı**, sormadan edemedi.”(Işinsu, 2018: 83).

“Güven, budalalığın bir başka adıdır.” deyişi **aklına geldi**, üşüdü. Kendini çok yalnız hissetti. Babasına baktı, “iki yabancı gibiyiz.”(Işinsu,2018:17).

“Tıpkı bir film ismi gibi, Turgut duysa **alay ederdi!**”(Işinsu, 2018: 43).

“Pek tabii söyle, hem tam bu kelimelerle, kardeşimi kendi özel sorunlarıma **alet edemem.**” (Işinsu,2018:231).

“Sonra **alaşağı edileyim**, değil mi?..”(Işinsu, 2018: 42).

“Leylâ yürümeye başladı, çok ağırdı adımları, Seyhan, ona **ayak uydurdu**, bir süre hiç konuşmadılar.”(Işinsu, 2018: 242).

“Pek tabii şekerim, her şey mümkün! Onun için **ayağını denk al.**”(Işinsu,2018:290).

“ Ayrıca en önemlisi, bölücü mezhep kışkırtıcılığını yürütüyorlar. Şimdiye kadar kimsenin **aklına gelmezdi.**” (Işinsu, 2018: 137).

“Eyleme katılırken başlarda bütün bunları düşünmüyordum, sorunların içine bu derece girmemiştim. Sorunları saptadıktan sonra, Marks’ın, Lenin’in, ne bileyim Stalin’in hatta Mihri’nin çemberi dışında kalan birtakım çözüm yolları bulunabileceğini de **aklım**

kesti. Önerilen düzen de, daha başka, daha sağlıklı, nasıl anlatayım, bizim bünyemize daha uygun.” (Işınsu, 2018: 229).

“Yerlerde sürünemez. Mehmet *akul edip* birkaç tanesini ona verseydi, elinde zıplatıp dururdu, avucunda çok sıkı tutardı.” (Işınsu, 2018: 102).

“*Anlayış göstermek* lâzım hanımefendi, biz çocukları anlamaktan âciziz, toplantıda Saadettin Bey’in de çok güzel ifade ettikleri gibi, kabahât bizlerde, siz dağıtacaksınız.” (Işınsu, 2018: 29).

“ Ahh çok şanssızım bu gece, hadise o kadar *asabımı bozdu* ki. Canım Vietnam’da mı yaşıyoruz, Türkiye’de mi? Ne olacak bu gençlerin hâli beyefendi?” (Işınsu, 2018: 29).

“ Bu sevgi uğruna, Anadolu için bir şeyler yapabilecek duruma gelebilirsen; artık istediğince *at koşturabilirsin* Orta Asya’da.” (Işınsu, 2018: 365).

“Salonda, oğlunu sıkı sıkı *bağrına basan* Sabiha Hanım, ayakta bekledi. Çocuk, sıkılıyor, endişeleniyor fakat annesinin kolları arasından çıkmaya cesaret edemiyordu.” (Işınsu, 2018: 116).

“Leylâ elleri trençkotunun ceplerinde, ayaklarının üstünde şöyle bir yaylanıp, Dursun’u *baştan ayağa süzdü*.”(Işınsu, 2018: 57).

“Turgut cevap vermedi. *Bıçağın sırtında gibisin* güzelim. Evet haklısın, istenilen sosyalistim, seni bile gammazlıyorum gerektiğinde.” (Işınsu, 2018: 78).

“İşime *burnunu soktun*, ne diyorsun şimdi, konuş bakayım.”(Işınsu, 2018: 49).

“Adnan’la *burun buruna geldi*.”(Işınsu, 2018: 53).

“ Yattığı yerde *büzülüp kaldı*.”(Işınsu, 2018: 372).

“Pekâlâ, mücadele edebilirim, hay tıpkı Türk filmleri gibi! *Canı cehenneme*, neyse ne! Birimizden biri ölür. Ben onu öl- dürsem bile, sonra biri beni nasıl olsa temizler. Kandırmam gerek, en iyisi yalvarıp falan etmeden, kandırmam, nasıl?” (Işınsu, 2018: 84).

“*Canı cehenneme*, neyse ne!”(İşinsu,2018: 54).

“Top oynamayı da *canı çekerdi* ama topu yoktu. Arada sırada Dursun’la kitap değiş tokuş ettikleri olurdu.” (İşinsu, 2018: 99).

“Demek gerçekten vardı böyle bir ihtimâl ve Leylâ, onu koruyordu! Normal olarak Dursun, bir solcu kız tarafından esirgenmeyi reddeder, *canı sıkılırdı* bu işe... Şimdi seviniyordu!” (İşinsu, 2018: 276).

“Ahmet’in *canı sıkılıyordu.*” (İşinsu, 2018: 328).

“Bu sefer hastaların *canına okumaya* değil de.” (İşinsu, 2018: 169).

“Tek başına *cesaret eder* de, birkaç kişi ile yakalarsa Ömer’i, yakalar elbet.” (İşinsu,2018: 88).

“Bir süre konuşmadı kız, bu meselenin, öyle dergide falan *dallanıp budaklanmasını* istemiyordu.”(İşinsu,2018:234).

“Ali ses çıkarmadı, *dikkat kesilmiş*, dinliyordu.”(İşinsu, 2018:236).

“Bakıyorum *deliğinden çıkmamışsın.*”(İşinsu, 2018: 79).

“Öğütleri ile uzay çağı arasında bir *denge kurmak* istiyoruz, var mı başkası?”(İşinsu,2018: 206).

“Onu tanıyanlar, ismini duyanlar, hiç bilmeyenler yürekleri ile tekrarlıyorlar. *Dilleri kilitli...*” (İşinsu, 2018: 23).

“İç çayını bücür, sinirlerine iyi gelir, sıcak sıcak iç bakayım. Ne oldu sana, hani o emirlerin, *dut yemiş bülbüle döndün*, ha, ben demedim mi, taktırma o serumu diye. İşime burnunu soktun, ne diyorsun şimdi, konuş bakayım.” (İşinsu, 2018: 70).

“Yolunu arayıp gezermiş garip çoban; önüne vardığına, karşısına çıkana sorar olurmuş, kimi omuz silker, susar. Kimi *dudak büker* geçermiş.” (İşinsu, 2018: 106).

“Leylâ, ahizeyi kapattı. Ne oturabiliyor, ne yürüyüp odadan çıkıyordu, **donmuş kalmış** gibiydi.”(İşinsu,2018: 121).

“Saadettin Bey, onu **duymazdan geldi**, gözlerini Ali’ye dilemişti.”(İşinsu,2018: 117).

“O sıralarda Abdullah Emmi böyle mi ya, **çivi gibi bir delikanlı!**”(İşinsu,2018:104).

“Büyük devletlerin **el attığı** bir konudur.”(İşinsu,2018: 238).

“Belki bu yoldan bir ipucu **elde edebiliriz.**”(İşinsu,2018: 88).

“Bende de var avanaklık ya, iki satır yazıp, **eline tutuşturmalıydım.**” (İşinsu,2018: 88).

“Hep **elleri boş döndüler.** İçerde açlık ve susuzluk devam ediyor, solcular, tabanca, dinamit, molotofkokteyli ve her çeşit tahrip araçları ile donanmış bir hâlde kuşatmayı sürdürüyorlardı” (İşinsu, 2018: 23).

“Okulun yatakhaneşi yatılmayacak hâle geldi. Erdem’in evi de kalabalıklaştı. Çalışmak zor oluyor. Solcular **ele geçirmişlerdi.**” (İşinsu, 2018: 331).

“Hafif çekik gözleri, az çıkık elmacık kemikleri, küçük ve zarif burnu, sivri çenesi; asaleti! İtlitse, bakışlarında, bütün manasında. Leylâ, çocuğun omuzlarını çok sıkı tuttu, **gözlerinin içine baktı.**” (İşinsu, 2018: 236).

“Dursun **iç çeker** gibi, bir...”Yaa, deyiverdi...” (İşinsu, 2018: 250).

“Hoca **kem küm etti**” (İşinsu, 2018: 8)

“Biraz sonra yemeğe çağırmak için odasına giren Ali, onu **kendinden geçmiş** bir hâlde buldu, fena korktu. Kız, o kadar titriyordu ki, dişleri birbirine çarpıyor, karyolası gıcırıyordu. Ali’nin seslenmesine cevap vermedi.” (İşinsu, 2018: 111).

“Dursun, onun koridoru döndüğünü görünce, hemen fırlar, arkasından bir tutan olacaktı gibi kaçardı. Bu öfkeli, bu *konudan konuya atlayan*, bağıra çağıra, yüksek sesle konuşan genç kıza acıyordu.” (Işınsu, 2018: 98).

“Göğsünün üstünde aynı şiddetli ağırlığı duydu, fakat çırpınıp fırladı, yatağın içinde oturdu. Müthiş bir *korkuya kapılmıştı*.” (Işınsu, 2018: 123).

“Bana güvendiğin için teşekkür ederim ağabey, dedi, ben tabii ki Rusya'nın uydusu olmamızı istemem, ama Amerika'nın da uydusu olmak istemem. Oysa Amerikan emperyalizmi... Dursun *sözünü kesti*.” (Işınsu, 2018: 345).

Çünkü bir akşam önce, hepsini Seyhan'ın suratına kusmamak için kendini tutmuş da, küçüklüğünden beri takındığı kabadayılık pozuna, o saçma sapan gururuna *toz kondurmamak* için” (Işınsu, 2018: 133).

Emine Işınsu'nun “Sancı” adlı eserinde yer alan deyimler incelendiğinde birbirinden farklı 96 tane deyim olduğu ve bu deyimlerin toplam 293 yerde geçtiği görülmektedir. Eserde en çok geçen deyimler aşağıda yer almaktadır;

Alay etmek; 16

Gözünün önüne gelmek, 21

İç çekmek; 31

Tablo 4.3 Deyimlerin sıklık ve sayfa numaraları tablosu

Sayı	Deyim	Sıklık	Sayfa Numarası
1	acele etmek	2	227,284
2	açık konuşmak	1	297
3	ağır gelmek	2	109,109
4	ağzından bir laf kaçırmak	1	166

5	ağzının içine bakmak	2	172,305
6	ahengi kaçmak	2	69,376
7	aklı başına gelmek	1	18
8	aklı ermez	1	28
9	asabı bozulmak	1	29
10	aklı bir karış havada olmak	1	33
11	aklına bir şey takılmak	2	83, 231
12	aklına gelmek	3	17,43,250
13	alay etmek	16	43,75,77, 89, 103, 122, 143, 227, 230, 252, 275, 299, 348, 351, 354
14	alet etmek	2	231, 231
15	alaşağı etmek	1	42
16	aklı kesmek	1	229
17	akıl etmek	3	43,102,154
18	anlayış göstermek	1	29
19	at koşturmak	1	365
20	ayak uydurmak	2	242,291
21	ayağını denk almak	1	290
22	bağrına basmak	1	116
23	baştan ayağı süzmek	1	57
24	bıçak sırtında olmak	1	78
25	burnunu sokmak	3	49,70,290
26	burun buruna gelmek	3	53,266,284
27	büzülüp kalmak	1	372
28	canı cehenneme	7	54,84,197,259,301,345
29	canı çekmek	1	99
30	canı sıkılmak	4	17,267,284,345
31	canına okumak	6	56,75,169,202,252,349
32	cesaret etmek	9	88, 116, 122,129, 278, 284, 331, 345, 346
33	dallanıp budaklanmak	2	234, 314
34	dikkat kesilmek	1	236

35	deliğinden çıkmamak	2	79,82
36	denge kurmak	1	206
37	dilleri kilitlemek	1	23
38	dut yemiş bülbüle dönmek	1	70
39	dudak bükmek	8	17,31,88,106,124,284,298,309,
40	donup kalmak	3	121, 219, 284
41	duymazdan gelmek	2	117,350
42	çivi gibi	2	104, 293
43	el atmak	1	238
44	elde etmek	2	88,124
45	eline tutuşturmak	2	53,57
46	elleri boş dönmek	1	23
47	ele geçirmek	6	27,27,61,252,331,331
48	fırsat kollamak	1	201
49	gölge düşürmek	1	59
50	göz açtırmamak	1	56
51	göz atmak	3	115,116,133
52	göz dağı vermek	5	152, 194, 221, 271, 331
53	göz yummak	1	95
54	gözü takılmak	1	365
55	gözüne kestirmek	2	277,351
56	gözünün önüne gelmek	21	15, 24, 24, 44, 52, 56, 132, 179, 239, 279, 290, 299, 313, 318, 331, 332, 335, 339
57	gururuna yedirememek	1	51
58	gururunu okşamak	1	141
59	halt etmek	9	70, 84, 131, 165, 192, 198, 251, 268, 293
60	içine sıkıntı basmak	1	214
61	iç çekmek	31	9,30,35,68,81,83,93,93,96,117,127,129,131, 136,143,158,173,183,220,223,237,243,250, 263,290,297,308,310,342,360,365
62	işini yürütmek	1	37

63	kabuğuna çekilmek	1	33
64	kafa tutmak	1	365
65	kaşlarını çatmak	2	158,199
66	kelimelerin üstüne basmak	1	76
67	kem küm etmek	1	8
68	kendinden geçmek	3	66,111,373
69	kuzu kuzu gelmek	1	76
70	konudan konuya atlamak	2	98,125
71	korkuya kapılmak	1	123
72	merak etmek	19	35, 36, 57, 68, 77, 84, 122, 180, 237, 241, 251, 256, 263, 265, 290, 298, 299, 362, 365
73	mücadele etmek	5	30, 84, 129, 207, 263
74	nabzımı tuttu	1	116
75	nutuk atmak	8	47, 157, 194, 202, 230, 233, 263, 298
76	omuz silkmek	6	40, 106, 142, 158, 267, 299
77	ödü kopmak	1	124
78	öfkeden patlamak	1	89
79	ölüm fermanını yazmak	1	77
80	pisi pisine ölmek	2	185,185
81	sıkıntılar basmak	1	34
82	soluğu yanında almak	1	111
83	sözünü kesmek	9	27,91,141,229,281,345,347,350,352
84	sinirleri gerilmek	2	124,240
85	tepelerine dikilmek	1	288
86	toz kondurmamak	1	133
87	un ufak olmak	1	377
88	üstün gelmek	1	43
89	üstüne basmak	6	76, 143, 177, 184, 200, 351
90	yola getirmek	1	221
91	yüreği patlamak	1	64
92	yüreği titremek	1	109

93	yüreğine dokunmak	1	136
94	yüreğine su serpmek	1	298
95	yüzü kalmamak	1	59
96	zahmete sokmak	2	149,202

4.1.3 Eserde Yer Alan Yansımalar

Eserde yer alan yansıma söz varlıklarına ilişkin örnekler aşağıda yer almaktadır.

“Kalkıp, pencereden dışarıyı seyretti; Halim hâlâ orada yatıyordu. Uzaktan bir grubun okula doğru gelirken, birden dönüp kaçmaya başladıklarını gördü. Aynı anda, tekrar silâh sesleri duyuldu. Gözleri, bahçede koşuşan kalabalıkta, dudakları sağa kaykılmış, öyle duruyor, parmaklarını *çıtlatıyordu*. Arkadaşları ve hoca, pencere önüne gelmişlerdi.”(Işinsu, 2018: 188).

“Silâhlar birden patladı. Sesleri katı ve soğuktu, taş binalara çarpa çarpa büyüdüler... Yüz... Bin... Milyon! Milyon kere milyon *patlama*, doğuya ve kuzeye ve güneye doğru aynı anda... İleriye... Binaları aşır başka binalara, ağaçları aşır başka ağaçlara ve kara toprağa... çarpıp, dondular.” (Işinsu, 2018: 5).

“Sonra beyazlar iç içe girdi; tavan duvar oldu, duvarlar tavan. Ta uzakta bir *şırıltı*, su sesi!.. Geldi geldi, Dursun’un dört bir yanından sular akmaya başladı. Çocuk, uzanıp uzanıp avuçlarını açtı, elleri büsbütün kurudu. Sancı başlamıştı, kasığından sırtına doğru, bıçaklardan biri girip, öbürü çıkıyordu. Soluğu iki bıçak arasında sıkışıp kaldı. Sesinin hiç çıkmadığını sanıyordu ama ertesi gün, gece çok inleyip, kıvrandığını söylediler.”(Işinsu, 2018: 63).

Işinsu’nun eserinde yansıma söz varlıkları incelendiğinde birbirinden farklı olarak üç yansımanın olduğu ve toplam yedi kez geçtiği tespit edilmiştir.

Tablo 4.4 Yansımaların sıklık ve sayfa numaraları tablosu

Sayı	Yansıma	Sıklık	Sayfa numarası
1	Çıtlatmak	1	188
2	Patlatmak	4	5,11,11,28
3	Şırıltı	2	63,190

4.1.4 Eserde Yer Alan Argo Sözcükleri

Yapılan bu çalışmada konu edinilen “Sancı” isimli eserdeki argo ile ilgili söz varlıkları kendi içinde aşağıdaki başlıklarla verilmiştir.

Bas git

“Bana bak çocuk, dedi, ***bas git*** buradan, görmüyor musun herkesin işi var. Bebe eğlendirecek vaktimiz yok.” (Kapıdan başını çıkarıp, mutfağa seslendi.) (İşinsu, 2018: 134).

Canı cehenneme

“Midenin ***canı cehenneme*** Dursun, amma nazik bebesin sen! Görmedin mi Halim’i dayak yerken, ulan imansızlar demirlerle vurdular, bayıldıktan sonra bilem tekmelediler, oğlan çuval gibi yatıyordu, kan içinde...” (İşinsu, 2018: 197).

“Amerika’ya mı gidiyoruz, nasıl? Ne zaman?.. (Leylâ’nın gönlünde, bir dolu kuş kanat çırpırtı; canı cehenneme bütün çalışmaların, ***canı cehenneme!***.. Gitmek... Kaçmak... hem de Amerika’ya!” (İşinsu, 2018: 301).

Çuvallamak

“İşte böyle açık ve kesin konuşacaksın, karıştırma Çanakkale’yi, bilmem neyi, geleneği göreneği, ***çuvallarsın***, bize ne onlardan, İkinci Kurtuluş Savaşı de, yeter.” (İşinsu, 2018: 75).

Dümen

“Öyle değil de, şöyle bir şey yapsan, avukata gidenlerden falan, bir ***dümen*** çevirsen alırsın adresini, belki Ankara’da oturuyordun” (İşinsu, 2018: 177).

Enayi

“Bir de kendilerine propaganda payı çıkarıyorlar, eee biz de ***enayi*** miyiz be?”
(Işınsu, 2018: 197) .

Fiyaka yapmak

“Adnan’a söylemeyeyim mi? Niçin? Bak komandolar da benim ziyaretime geliyor diye ***fiyaka yapardım.***” (Işınsu, 2018: 256).

Hıyarağası

“***Hıyarağası*** yaşarsa, konuşur, bırakılır mı böyle?” (Işınsu, 2018: 378).

Kaypak olmak

“bu yüzden bazı davranışlarınız ***kaypak oluyor.***” (Işınsu, 2018: 309)

Kemik atarsa

“Değil mi, gençlik aç! Kim bir parça ***kemik atarsa***, fırlayıp kapmaya hazır!”
(Işınsu, 2018: 179).

Keriz

“Ağzı yüzü kan içinde kaldı ***kerizin***, nefis bir manzaraydı canım, görecektin...
Yine de konuşmadı.” (Işınsu, 2018: 120).

“Bir görseydin,” deyişini düşündü. “Ağzı burnu kan içinde kaldı ***kerizin***, inanır mısın yine de konuşmadı. (Işınsu, 2018: 349).

Küfretti

“Şoför bir yayaya ***küfretti***. Fen Fakültesi’nin ordan geçerken, Mustafa:” (Işınsu, 2018: 155).

“Siz mi gönderdiniz?! (Mustafa içinden ***küfretti*** ve pırıl pırıl kara gözlerinden gülücükler gönderdi müdüre” (Işınsu, 2018: 183).

“Çocuk başını kaldırmadı, yüzünü toprağa daha çok bastırdı, ***küfretti.***” (Işınsu, 2018: 189).

“Onun bağıra bağıra ağladığını, **küfrettiğini** işitti.” (Işinsu, 2018: 190).

“Zaten hemen hepsi öyle değil mi? (Metin **küfretti.**)” (Işinsu, 2018: 275).

Mortoyu çekmek

“Solcular kral arkadaşlar, kral namussuzum, diyordu, hani solcu olmasak bile, onlardan yana çıkmalıyız ulan, vallahi billahi, nasıl dövdüler gördünüz, belki de **mortoyu çekmiştir.**” (Işinsu, 2018: 188).

Nalları dikti

“**Nalları dikti!** Bak arkadaşım, solcu olmasan bile, o tarafı tutacaksın, başka yolu yok bunun, başka bi bok yiyemezsiniz artık.” (Işinsu, 2018: 188).

Pas geçmek

“Hayır bana ful rüva geldi, sen **pas geçtin.** Esin Hanım’a ful on, Ercan Bey’e ful dam! Olacak iş değil, harika, vallahi harika! Hâlâ inanamıyorum.” (Işinsu, 2018: 33).

Peder

“Boş versene şimdi bunları Turgut, **peder** bey, o konuşmasından sonra, senin tebriklerini sunduğunu söyledi. Ne dersin bu işe?” (Işinsu, 2018: 49).

“Heriflere ince hesap fırsatı tanıyoruz, fena mı, onlara, kafalarını çalıştırma imkânı veriyoruz... Ha, senin **peder** de fena değil.” (Işinsu, 2018: 89).

Varta

“Alâaddin atlatmış **vartayı** şükür, dedi Mustafa.” (Işinsu, 2018: 191).

Işinsu’nun eserinde yer alan argo söz varlıkları incelendiğinde birbirinden farklı 16 argo olmak üzere toplam 30 argo olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 4.5. Argoların sıklık ve sayfa numaraları tablosu

Sayı	Argo	Sıklık	Sayfa numarası
1	bas git	1	134
2	canı cehenneme	7	54,84,197,259,301,301,345
3	Çuvallamak	1	75
4	Dümen	1	177
5	Enayi	1	197
6	fiyaka yapmak	1	256
7	hıyarağası	1	378
8	kaypak olmak	1	309
9	kemik atmak	1	179
10	Keriz	2	120, 349
11	Küfretmek	6	155,183,189,190,275,284
12	mortoyu çekmek	1	188
13	nalları dikmek	1	188
14	pas geçmek	2	33,34
15	Peder	2	49,89
16	Varta	1	191

4.1.5 Eserde Geçen Terim Anlamalı Sözcükler

Yapılan bu çalışmada konu edinilen “Sancı” isimli eserdeki terimler kendi içinde aşağıdaki başlıklarla verilmiştir.

4.1.5.1. Askeri Terim

Tabanca

“*Tabancan* nerede?” (Işinsu, 2018: 15).

“Ahmet, boşalan tabaklara baktı, Karadeniz yapısı uydurma *tabancasını* elinden bırakmak istemiyordu.” (Işinsu, 2018: 18).

“Yahu, diye inledi, Süleyman ülküdaşımdır benim, vurulduktan sonra kaldıranlar arasında ben de vardım... Ellerimde duydum kanının sıcaklığını... Öbürünü de hiç tanımam, zaten *tabancam* yoktu baskında, sopam vardı.” (Işinsu, 2018: 18).

“Gözümü açayım ki, ne göreyim, kapı mapı değil, basbayağı *tabanca* sesleri! Hih! Yüreğim ağzıma geldi, hemen bunu dürttüm, Saadettin, Saadettin... “(Işinsu, 2018: 27).

“Yok öyle herkesin yapacağı iş değil, senin gibi çantasına iki *tabanca* atıp ıslık çalarak fakülteye girmek, silâhları sahiplerine teslim etmek.” (Işınsu, 2018: 49).

“Seni temizleyeceğimi, bu *tabanca* ile, bir an müthiş korktu.” (Işınsu, 2018: 82).

“Seyhan kalktı, *tabancaların* birini koltuk altına, öbürünü arka cebine yerleştirirken, tül perdenin ardından sokağı seyretti bir süre.” (Işınsu, 2018: 89).

4.1.5.2. Coğrafi Terimler

Bozkır

“Ah çocuk, çocuk...” diye içinden konuştu Dursun. “Hayatı hiç tanımıyorsun sen, Orta Asya *bozkırlarında*, yel gibi atlara binip, fırtınalarla yarışıyorsun.” (Işınsu, 2018: 365).

Dağ

“Aylar evvel *dağda* sabahlarken ve donmamak için birbirlerine sarılıp konuşurken; “Ölü bir kadın nasıl olur acaba? diye sormuştu.” (Işınsu, 2018: 80).

“ Yollarda, *dağlarda*, kentlerde bu erenler...” (Işınsu, 2018: 80).

“*Dağların*, ucu bucağı belli değil, saklanması kolay. Fakat karanlıkta hani korkutuyor insanı.” Keskin acı, bir daha!.. Beyni zonkluyor kızın, gözlerini açabildiğince kan görüyor.”(Işınsu, 2018: 120).

“Nasıl gittik o *dağa* biliyor musun, kaç tehlike atlattık; polisler, köylüler, jandarmalar, hepsini aşır...”(Işınsu, 2018: 258).

Deniz

“Kayıklar, *deniz*! İçinden yaldızlı gök, sıcak, özgürlük!” Leylâ sıkı sıkı yorganına sarıldı.” (Işınsu, 2018: 317).

“*Denizde* bir damla, sakın tasa etmeyin.” (Işınsu, 2018: 374).

Ova

“En sonunda, yeşilce, serince Zile *Ovası*’na erişmiş.” (Işınsu, 2018: 107).

Yağmur

“Bu kez ***yağmur*** başlamıştı, sert sert dövüyordu otobüsün penceresini. Uyuyanlardan bazıları uyanmış, yan sırada oturan adam sigara tellendiriyor, Dursun’a seslendi.” (Işinsu, 2018: 342).

4.1.5.3. Dinî Terimler

Allah

“***Allah*** korusun hepsini kaybederdik sonra.” (Işinsu, 2018: 27).

“***Allah*** yardım etsin, sana da, cemi cümlelerin masum yavrularına da.” (Işinsu, 2018: 28).

“Onlar, ***Allah’a*** inanmıyorlar mı ağabey?” (Işinsu, 2018: 28).

“***Allah*** ne kadar takdir etmişse, vakti saati gelince ölür. Hem belki de ölmez.” (Işinsu, 2018: 69).

Cami

“O günden sonra, aşk ateşi ile donmuş suyu kaynatan Dursun Çoban’a bir başka görev verilmiş. Gayri o, Zile’nin Ulu ***Camii***’ne imamlık edecekmiş.” (Işinsu, 2018: 107).

“Sonra oğulları, onların oğulları, onların da oğulları olmuş. Hep imamlık eden çıkmış Ulu ***Cami***’de. Hepsinin adına da “Kuzu İmam” denmiş.” (Işinsu, 2018: 108).

“Babası ***camiiye*** giderdi her vakit.” (Işinsu, 2018: 369).

“***Cami*** hemen yanlarında. Ezan!.. “Allahuekber!” (Işinsu, 2018: 369).

Cehennem

“Babaannem gitmez ***cehenneme***.” (Işinsu, 2018: 99).

“Dursun, orada dizlerini büküp, bir taraftan da zincire asılırken, sıcak fena dağlardı yüzünü, korların, kocaman diller gibi uzayan alevlerin karşısında adamakıllı terler ve babaannesinin bahsettiği *cehennemi* görür gibi olurdu.” (Işinsu, 2018: 99).

“Yani düşünebiliyor musun *cehennemi*?” “Nasıl düşünebilirmişsin?” (Işinsu, 2018: 99).

“ Kimin *cehenneme* gideceğini” (Işinsu, 2018: 99).

“Boş ver *cehennemi*, şu şeyi konuşalım, neydi? İnsanlık, aman onu da boş ver. Yeni aldığım misketleri getirdim” (Işinsu, 2018: 101).

Cennet

“Mehmet, böyle *cenneti*, cehennemi düşünmezdi. Bir şeye bakınca, aklına onunla ilgili başka bir şey gelmezdi.” (Işinsu, 2018: 99).

“Allah’la kul arasına girilmez, kimin *cennete*, kimin cehenneme gideceğini, Allah’tan başka kimse bilmez!” (Işinsu, 2018: 99).

“Demek öldüm,” diye düşündü, “*cennetteki* huriler mavi gözlü ve sarışın olurmuş derdi ninem. İşte bu, huri! Vay canına öldüm ha, şu sancı olmasa, pek kötü değilmiş ölüm!” (Işinsu, 2018: 191).

Ezan

“Cami hemen yanlarında. *Ezan!*” (Işinsu, 2018: 99).

“Ve yeşil bulutların gezindiği bir rüyanın sabahı, *ezan* okunurken uyanıvermiş delikanlı. Mevsim kış ki, ne kış! Nefes donar sanırsın havada...” (Işinsu, 2018: 107).

“Demek *ezan* okunmakta...” (Işinsu, 2018: 107).

“*Ezan!*.. “Allahuekber” (Işinsu, 2018: 369).

“Pencere açık kalmış, Dursun’un tek yorganını da almışlar üstünden... Titreyip duruyordu, *ezan* sesini duymayı hayal etti. Duyar gibi de oldu, bu kez endişeler sıkmadı içini, bir ferahlık yayıldı yüreğine. Bir de üşümese...” (Işinsu, 2018: 37).

Günah

“Tövbe... tövbe nasıl da gâvur olurmuş Zile’nin kalabalığı, tövbe de oğlum, *günaha* giriyorsun.” deyişini hatırlıyordu... Ne cevap vermişti kendisi?..” (Işinsu, 2018: 28).

Helâl

“Yoksa bak anam berber yanma girsin, *helâl* para kazansın dedi, babam terzi yanma vereceğim diye tutturdu.” (Işinsu, 2018: 104).

İnanç

“O, bu inanca, “batıl *inanç*” diyor, küçümsüyordu.” (Işinsu, 2018: 109).

“Bu çok, çok eski bir *inanç*,” dedi, “belki de Türklerin Şamanlık devrinden kalma... Bilmez misin, eskiden yeni doğana ad konmaz, çocuk ismini kendi hüneri, fedakârlığı, kahramanlığı ile elde ederdi. (Işinsu, 2018: 109).

“Bir nevi dinî *inanç* kalıntısı olmalı babamda bu!” masalını uydurmuştu.” (Işinsu, 2018: 316).

Müslüman

“Anladın mı?.. Sonra diyorsun, hiç *Müslüman* olan komünist olur mu Moskof’un ardından gider mi, aklım almıyor.” (Işinsu, 2018: 176).

“Ailen sana birtakım değerler vermiş, en azından *Müslüman*’sın...” (Işinsu, 2018: 200).

“Gericilerde, *Müslüman* zenginlerde para var, fakat komandoların dinsiz oldukları fikrini yutturduğumuz için, onlar da yardım etmiyormuş, bu kesin.” (Işinsu, 2018: 222)

Peygamber

“Bir *peygamberi* var hiç olmazsa, bunlar tümünden imansız!” (Işinsu, 2018: 28).

“*Peygamber’in* kavli ile istese menekşe gözlüyü, verir olacaktı baba.” (Işinsu, 2018: 106).

4.1.5.4. Edebiyat Terimleri

Hikâye

Ama sen benim gibi olma, yaz, bir daha yaz... Dene mutlaka. *Hikâye* de yazabilirsin. (Işinsu, 2018: 346).

Mısra

Kendi kendime yetmezliğimmiş! Kafasında bir şiir kopuk, karışık *mısralar* (Işinsu, 2018: 297).

Şiir

“Tıpkı, Zile’deki küçük odasının penceresinden gözleyip de bir türlü yanma yaşamadığı, hatıra defterine onun için *şiiirler* karaladığı...” (Işinsu, 2018: 59).

“Ezbere bir *şiiir* okur gibi, hiç durmadan konuşmuş, sonra birden susmuştu.” (Işinsu, 2018: 62).

“Devrimci sanatçılardan başka kimseyi okumam, sevmem. Zaten *şiiirin* de, sanatın da...” (Işinsu, 2018: 225).

“Hay Tanrı’m,” diye düşündü, -Tanrıtanımaz ise de, ismini kullanırdı- bütün mesele buymuş; kendi kendime yetmezliğimmiş!” Kafasında bir *şiiirden*, kopuk, karışık mısralar: (Işinsu, 2018: 297).

“Bu *şiiir* böyle değildi, anlamı bunun gibi bir şeydi. Kaçma yine Leylâ, bak açık konuşalım; idealistlik yetmedi sana değil mi? Yetmedi değil Leylâ, beceremedin onu! Geriledin ve ihanet ettin.” (Işinsu, 2018: 297).

“Kadriye senin yazı yazmanı istiyorum, düz yazı, *şiiir*, ne olursa olsun... Bak ben şiir yazmayı denedim, biliyorsun.” (Işinsu, 2018: 345).

“Bak ben *şiiir* yazmayı denedim, biliyorsun.” (Işinsu, 2018: 345).

Roman

“Uyumadım, *roman* okudum. (Yatakta öyle yatıp saatlerce tavanı seyrettiğini söyleyemezdi elbet.) Haydi siz yatın anne.” (Işinsu, 2018: 32).

“Kızlara *roman* da götürüyordu.” (Işinsu, 2018: 339).

4.1.5.5. Gökbilim Terimleri

Dünya

“Biz... Ne de olsa eski hamur, yeniliklere, ilericilere... gençlere tam anlamıyla ayak uyduramıyoruz. *Dünya* konjonktürü içinde, kendi fonksiyonlarını yürütmekte olan bugünkü gençliğin bunalımını anlayamıyoruz.” (Işinsu, 2018: 242).

“Türk gençliği de, tıpkı *dünya* gençliği gibi bunalım içindedir.” (Işinsu, 2018: 129).

Güneş

“Hani koyu gri bulutlarla kaplı gökyüzünün bir tarafından, *güneş* çıkarılır.” (Işinsu, 2018: 267).

“Sabiha Hanım, bir taraftan evin kimsesiz, terk edilmiş görünmesi hâlden korkuyor, bir taraftan camdan girecek *güneş* ışıklarının parkeleri bozmasından çekiniyordu.” (Işinsu, 2018: 355).

4.1.5.6. Hukuki Terimler

Kanun

“*Kanun* çerçevesinde çoğunluk arzusuna uygun olarak, demokratik yollardan çalışmak benim vazifemdir.” (Işinsu, 2018: 348).

Mahkeme

“*Mahkemeye* çekildi mi?” (Işinsu, 2018: 194).

Mahkûm

“Yoksa şu parti dede yadigârı, bu parti köyüme yol yapacak diye, eskiden olduğu gibi, günlük çılcar peşinde koşacaksa bu millet, hak ettiği idareye ***mahkûm*** olur.” (İşinsu, 2018: 153).

“Aşırı sol ***mahkûm*** edilmemelidir.” (İşinsu, 2018: 348).

4.1.5.7. Psikoloji Terimleri

Bilinç

“Şurada burada dağınık, fakat ***bilinçli*** olarak devrimci mücadelesini sürdüren, proletarya savaşının birer parçası olan, işçi, köylü, öğrenci kadrolarını hemen tek örgüt hâline getirip, bir tek ve büyük temizleme hareketine girişmek gerek.” (İşinsu, 2018: 232).

“Köhnemiş üniversite düzenine karşı, birlik ve beraberlik içerisinde ve de ***bilinçli*** olarak! Karanlık gecede gökyüzüne fırlayıp, dağılan renkli havaî fişekler gibiydi bu ses, sanki karanlığa inat, sanki karanlığı örtecek... Sanki sürüp gidecek...” (İşinsu, 2018: 130).

4.1.5.8. Tarihsel Terim

Kale

“Kendi çaplarında iyi tahkim edilmiş birer ***kale*** idi binaları, ki girip çıkmanın imkânı yok...” (İşinsu, 2018: 10).

“Yok canım pek ele geçirme değil, zaten maksat cenaze sırasında bir şey yapmalarına engel olmaktı, yoksa ***kale*** gibi orası, on kişinin halledebileceği gibi değil.” (İşinsu, 2018: 27).

Mehter

“Ocağın hâlini görmeyin, çocuklar ***mehter*** marşı ile gürüyorlar, yaralı olanlara moral veriyorlar...” (İşinsu, 2018: 56).

“Kösler vurdu. **mehter** çaldı... O gün, Tandoğan Meydanı gümbür gümbürdü! İnsanlar, birer ikişer, beşer onar, yirmişer derlendiler.” (Işınsu, 2018: 161).

“Bir renk ve ses dalgası büyüdü. Kalabalık, binleri aştı ve sıralar muntazam, ağır bir yürüyüşe geçti. Önde al bayrak, ardında **mehter**...” (Işınsu, 2018: 161).

“Sesleri gümbür gümbürdü, **mehtere** eşlik ediyordu.” (Işınsu, 2018: 161).

“Saadettin Bey’le Sabiha Hanım, Ercan Beylere poker oynamaya gittiler. Ali, bir süre pikap çaldı, kısık bir **mehter** havası, Leylâ’nın odasında dolaştı.” (Işınsu, 2018: 294).

Sultan

“İkbal kalsaydı **Sultan** Süleyman’a kalırdı, eyyt hanım, her devir geçer, bir öncekini silip süpürür.” (Işınsu, 2018: 42).

“**Sultan** Tuğrul’un, Çağrı Başbuğ’un ve dahi Sultan Alparslan’ın gönderdikleri vardı aralarında, kendi gönüllerinin buyruğuna uyup gelenler de. Yollarda, dağlarda, kentlerde bu erenler...” (Işınsu, 2018: 105).

Eserde yer alan terim sözcükleri incelendiğinde birbirinden farklı olarak sekiz başlıkta toplanan toplam 77 terim sözcüğü tespit edilmiştir.

Tablo 4.6. Terimlerin sıklık ve sayfa numaraları tablosu

Sayı	Terim	Sıklık	Sayfa numarası
1	Askeri terim	7	15,18,18,27,49,82,89
2	Coğrafi terim	9	80,80,107,120,258,317,342, 365,374,
3	Dini terim	31	27,28,28,28,28,37,69, 99,99,99,99, 99,99,99,101,101,104,106,107,107, 107,108,109,176,191,200,222, 316,369,369,369,
4	Edebî terim	11	32,59,62,255,297, 297,345,345,297,346,339

5	Gökbilim terimi	4	129, 242,267,355
6	Hukukî terim	4	153,194,348,348
7	Psikoloji terimi	2	130,232
8	Tarihsel terim	9	10,27,42,56,105,161,161,161,294,

4.1.6 Eserde Yer Alan Yabancı Sözcükler

Yapılan bu çalışmada incelenen “Sancı” isimli eserden edinilen yabancı kökenli söz varlığı; bağlamlarıyla birlikte verilmiştir.

4.1.6.1.Arapça Sözcükler

Abide

“Saçmalama!.. Ne yaptım, ne ettimse kabahatliyim senin gözünde, bir suçlu *abidesi*, öyle mi?” (Işinsu, 2018: 310).

Acayip

“Zaten bir *acayip* rüyalar görüyordum.” (Işinsu, 2018: 27).

Aciz

“Bizde genç; şuurlu olarak, neyim, ne yapıyorum, niçin yapıyorum sorularına cevap bulmaktan *aciz*... Bulamıyor, hatta bulmayı düşünmüyor.” (Işinsu, 2018: 199).

Adalet

“Önce sen in şu somyadan, ne be, sosyal *adalet* yok mu burada?” (Işinsu, 2018: 198).

Âdet

“Bu millet, pek büyük bir tarihin mirasçısıdır, bu yüzden *âdet* ve töreleri asırların içinden süzülüp gelmişler.” (Işinsu, 2018: 110).

Aile

“Doktor *aile* dostlarıydı, hemen geldi.” (Işinsu, 2018: 116).

Akul

“Yerlerde sürünemez. Mehmet ***akul*** edip birkaç tanesini ona verseydi, elinde zıplattıp dururdu, avucunda çok sıkı tutardı.” (Işınsu, 2018: 102).

Asır

“Belki çok değil, fakat Leylâ’nın ruhunda ***asırlar*** büyümüş, asırlar değişmişti sanki.” (Işınsu, 2018: 317).

Asker

“Ama amca bi geçtiler ki, tam ***asker*** gibi (Çocuk taklit etti.) rap rap, böyle yürüdüler.” (Işınsu, 2018: 168).

Bahis

“Karımın sıhhati ***mevzubahis*** de. Çocukların tahsili de, bul bir şeyler. Ah Saadettin, sokak kapısını çalıp, bilmem ne anketi yapacağız diye içeri giriyorlarmış, sonra bulurlarsa, çalıp çırpıp televizyonu da kırıp, gidiyorlarmış.” (Işınsu, 2018: 243).

Bedel

“Yok canım, o gece de söylemişim ya, öyle kolay kolay ayrılamazsın arkadaşlarından, her şeyin bir ***bedeli*** vardır, senin de daha çalışman lâzım.” (Işınsu, 2018: 359).

Beden

“Genç adamın bütün ***bedenini*** bir titreme aldı, kendini divana attı, kıvrandı.” (Işınsu, 2018: 167).

Bela

“Korku ***belasına*** mı?” (Işınsu, 2018: 100).

Beyan

“Fikir ***beyan*** edebilmek için fırsat çıkmasına memnun bir tavırla Osman:” (Işınsu, 2018: 147).

Billur

“Dağ taş **billur** pınar kaynamakta, o suya özlemlî. Dost çok, o da dostu özlemlî. Varılacak yol çeşitli, ama hangisi?” (Işınsoy, 2018: 106).

Cenaze

“**Cenaze**, Ziraat Fakültesinde.” (Işınsoy, 2018: 23).

Cesaret

Yaptığınıza **cesaret** değil, delilik denir, kendinize gelin bakayım. (Işınsoy, 2018: 185).

Ceset

“Evet ölüm sezisi içine yer etmişti fakat, gördüğü **ceset** Leylâ'ninkiydi!” (Işınsoy, 2018: 337).

Ceza

“Osmanlı Devleti, ilmiye sınıfına mümtaz bir yer ayırmıştır, öyle ki bu mümtaz yeri hak edenlere, idam **cezası** bile tatbik edilemezdi.” (Işınsoy, 2018: 330).

Dair

“Sabahleyin fakülteyi terk edeceklerine **dair** söz verdiler.” (Işınsoy, 2018: 8).

Dakika

“Eğer çayı Galip ağabey istiyorsa beş **dakika** bekleyeceksin, Dünder ağabey istiyorsa, on” (Işınsoy, 2018: 145).

Defter

“Tıpkı, Zile'deki küçük odasının penceresinden gözleyip de bir türlü yanma yaşamadığı, hatıra **defterine** onun için şiirler karaladığı...” (Işınsoy, 2018: 59).

Dehşet

“Çocuk **dehşetle** irkildi, tekrar:” (Işınsoy, 2018: 119).

Devir

“İkbal kalsaydı Sultan Süleyman'a kalırdı, eyyt hanım, her **devir** geçer, bir

öncekini silip süpürür.” (Işınsu, 2018: 42).

Devlet

“Bunlar tümü ile Türk **devletine** ve milletine karşı değil mi, bağrımıza batırmıyorlar mı hançeri, evet, evet, işte ben bunu görüyorum, acımıyorum onlara, sadece onların silâhı ile aynı şekilde karşılık vermek istiyorum.” (Işınsu, 2018: 205)

Devran

“Derken **devran** değişmiş.” (Işınsu, 2018: 340).

Dua

“Yeni doğana Dursun ismini koydular, ömürlü olması için **dua** ettiler. Yıl 1948’di, üzüm bol olmuştu, bunu oğlanın uğuru saydılar.” (Işınsu, 2018: 108).

Edebiyat

“Az buçuk **edebiyattan** anlar, az buçuk resimden.” (Işınsu, 2018: 296).

Edep

“**Edepli**, gözleri yerde, karıncayı dahi incitmekten sakınan, bu halim selim delikanlıyı pek çok sevmiş.” (Işınsu, 2018: 108).

Emanet

“Aman ne de güzel taklit ediyorsun beni! Aslında doğrusunu istersen, senin yanında disipline son derece dikkat ediyorum, sormamam gereken şeyleri sormuyorum, örneğin oğlanı niçin yine sınıra yolluyorsun, bütün silâhlar ve talimat Engin’e **emanet** edilir mi?” (Işınsu, 2018: 82).

Emniyet

“ Ve derken, aydınlık oda, sıcak, yumuşak yatak büyük bir **emniyet** hissi!.. Ya işte böyle. İçini çekti.” (Işınsu, 2018: 278).

Esir

“Türkler, **esirlere** iyi muamele ederler, töre budur.” (Işınsu, 2018: 14).

Esnaf

“Öğrenciler vardı, ***esnaf*** vardı, işçiler vardı.” (Işınsu, 2018: 161).

Esrar

“***Esrar*** bulduk üstünde deselerdi, zor kurtarırdım paçayı, yine dürüst davrandılar!” Cinayet suçu hiç aklına gelmiyordu.”(Işınsu, 2018: 17).

Evvel

“Derken, takasın, 21 Mart günü, Cebeci ve Kurtuluş arasında Site Sineması’nın önünde, öğleden ***evvel*** saat on birde yapılmasını iki taraf da kabul etti.” (Işınsu, 2018: 19).

Felaket

“Asıl ***felaketse***, bu ikisinin karşılaşmalarıydı.”(Işınsu, 2018: 156).

Fert

“Eğer milletin ***fertlerinde***, milliyetine, töresine, dinine bağlılık kalmamışsa, o millet benliğini kaybeder, kendi kendisi olmaktan çıkar.” (Işınsu, 2018: 172).

Fevri

“***Fevri*** olmayacağız.” (Işınsu, 2018: 38).

Fidye

“Komandoların dergisi. Anladın mı? İster misin oğlanı kaçırıp, ***fidye*** istemeye kalksınlar bizden?” (Işınsu, 2018: 159).

Fikir

“Ben de aynı ***fikirdeyim.***” (Işınsu, 2018: 30).

Gaddar

Onlar, senin arkadaşların; millet düşmanıdırlar, fenadırlar, ***gaddardırlar.*** (Işınsu, 2018: 263).

Garip

“Yolunu arayıp gezermiş **garip** çoban; önüne vardığına, karşısına çıkana sorar olurmuş, kimi omuz silker, susar. Kimi dudak büker geçermiş.” (Işinsu, 2018: 106).

Gaye

“Niçin kızılıyorsun, **gayeye** erişmek için, her türlü vasıttan faydalanabiliriz.” (Işinsu, 2018: 218).

Gayret

“Konuşmak istedi, dudakları kendinin olmaktan çıkmıştı gayri, uzun uzun **gayret** sarf edip zorlukla kıpırdattı onları, inledi.” (Işinsu, 2018: 373).

Gazi

“Nurten abla, **gaziymiş** o! Çanakkale’de, Balkanlar’da bile dövüşmüş, Nurten abla, ihtiyar amcaı diyorum.” (Işinsu, 2018: 67).

Haber

“Saat on ikiyi geçiyordu, **haber** geldi.” (Işinsu, 2018: 13).

Hadise

“**Hadise** istemiyorum, diye mırıldandı.” (Işinsu, 2018: 8).

Hukuk

“Hani hak **hukuk** tanıyordu bu devrimciler?” (Işinsu, 2018: 262).

Halk

“Fakat ben, sizin için yetişmiyorum ki, şu fakir sömürülen **halk** için, ona yararlı olabilmek için...”(Işinsu, 2018: 41).

Hamle

“Son bir **hamle** ile tırbzana tutunup kurtulmak istedi, hemen engel oldular.” (Işinsu, 2018: 371).

Hassas

“Çok **hassas** olduğu için, ilgilenmenizi bilhassa rica ederim.” (Işinsu, 2018: 138).

Hatıra

“Dursun, **hatıralarla** kızaran yüzünü, anlamsızlaştırmaya çalıştı, yavaşça...”
(Işinsu, 2018: 270).

Hayal

“Turgut duraladı, bir **hayal** gelmişti gözünün önüne.” (Işinsu, 2018: 56).

Hayat

“Ölümden öte bir **hayat** olmasa, ölüme dayanmak müşkül.” (Işinsu, 2018: 72)

Hayır

“Birini mi bekliyordun? -**Hayır.**” (Işinsu, 2018: 78).

Hedef

“Ayrıca soru değil **hedefdir**, amaçtır.” (Işinsu, 2018: 75).

Hediye

“Bavulundaki bir kutu şekeri düşündü, biraz fazla parası olmasını ve hepsine ayrı ayrı **hediye** almayı nanca isterdi.” (Işinsu, 2018: 338).

Hekim

“Yine de Arif’in her inleyişinde, yüreği patlayacakmış gibi şişiyor, bunalıyor, önündeki yılları hesap ediyordu; orta bitecek, sonra lise, sonra tıbbiye, derken bir hastaneye **başhekim** olacak.” (Işinsu, 2018: 64).

Hesap

“Fakirlikse fakirlik, çocuk bolluğu ise, eh iki gideni de **hesap** edersek, bir eksik.”
(Işinsu, 2018: 98).

Heyecan

“**Heyecanları**, boğazlarına takıldı; sorular, sorular...” (Işinsu, 2018: 13).

Hikâye

“***Hikâye*** de yazabilirsin, fikir yazıları da...” (Işinsu, 2018: 346).

Hilal

“Yalnız kuş gibi yakalamanız olsa neyse, dövüp işkence ettiniz, ben gözümle gördüm, bir ağabeyin tabanlarına jiletle üç tane ***hilâl*** çizmişler, kafa göz bırakmamışlar çocukta.”(Işinsu, 2018: 348).

Himaye

“Leylâ’nın sesi, küçük bir kızınki gibi ince ve ağlamaklıydı, ***himaye*** ister gibiydi.” (Işinsu, 2018: 124).

His

“İlk tepkisi; kızının güzel yüzüne bir tokat aşk etmek, sonra yatağa girip, yorganı başına çekmek... gibi bir ***his*** oldu.” (Işinsu, 2018: 39).

Hizmet

“Gazi de ***hizmet*** etti, savaşlarda.” (Işinsu, 2018: 71)

Hüküm

“Güzel bir ***hüküm***, ölüm fermanımı da imzalar mısın Turgut?” (Işinsu, 2018: 77).

Hükümet

“***Hükümet*** yardım etmeli,” der, “o zaman utanmazdın.” (Işinsu, 2018: 97).

Hüzün

“Özellikle gözleri gamlıyken, bu hareket yüzüne tarifsiz bir ***hüzün*** veriyordu.” (Işinsu, 2018: 180).

İbret

“Hemen hepsinde bir gerçek payı ve mutlak ***ibret*** vardır.” (Işinsu, 2018: 110).

İdam

“Osmanlı Devleti, ilmiye sınıfına mümtaz bir yer ayırmıştır, öyle ki bu mümtaz yeri hak edenlere, ***idam*** cezası bile tatbik edilemezdi.” (Işınsu, 2018: 330).

İdare

“Oysa siz vaziyeti ***idare*** edip giriyorsunuz, peki öyle... ne yapalım... Turgut, bunu görmemi istedi, o kadar.” (Işınsu, 2018: 45).

İhanet

“Bir süre konuşmadı kız, bu meselenin, öyle dergide falan dallanıp budaklanmasını istemiyordu, davasına ***ihamet*** ettiğinin şuurundaydı ve korkuyordu.” (Işınsu, 2018: 237).

İhbar

“Savcılık haberi, ***ihbar*** kabul etti.” (Işınsu, 2018: 14).

İhtilâl

“Ne diyor Altan, devrim ***ihtilâl*** demektir.” (Işınsu, 2018: 56).

İhtimal

“Demek gerçekten vardı böyle bir ***ihtimal*** ve Leylâ, onu koruyordu! Normal olarak Dursun, bir solcu kız tarafından esirgenmeyi reddeder, canı sıkılırdı bu işe... Şimdi seviniyordu!” (Işınsu, 2018: 276).

İhtiyaç

“Destegimize ***ihtiyaçları*** var, anlıyor musun, unutma! Şimdi al bunu.” (Işınsu, 2018: 271).

İktidar

“Fakat biz, bu ***iktidarın*** Ocak’ı bastırmasından korkuyoruz.” (Işınsu, 2018: 56).

İlave

“Leylâ sesine “dikkat çeken” bir anlam verip, ***ilave*** etti.” (Işınsu, 2018: 351).

İmam

“Aileniz hep imammış, sen niye ***imam*** olmadın ki?” (Işinsu, 2018: 104).

İmkân

“Hayır, bu Süleyman Özmen olamaz, ***imkânı*** yok!” (Işinsu, 2018: 20).

İmtihan

“Dersleri var, ***imtihanları...***” (Işinsu, 2018: 239).

İnkâr

“Anlaşıldı, dedi ilgili memur, inkâr etti, vuran bu değilmiş... Yaz bakalım...”
(Işinsu, 2018: 21).

İnsan

“İki yanından ***insanlar*** geçiyor.” (Işinsu, 2018: 28).

İntikam

“***İntikam*** hissi, kötü bir tutku, anlatabildim mi?” (Işinsu, 2018: 279).

İrade

“Sert hatlı, esmer yüzünde, ***irade*** gücünü hemen belirleyiveren bir anlam vardı.”
(Işinsu, 2018: 326).

İsim

“Sana, annene, Ali’ye onur duyacağımız, iftiharla taşıyacağımız bir ***isim*** verdim.”
(Işinsu, 2018: 40).

İsyan

“Genç kız, bastırılmayacak bir ***isyan*** duygusu ile itaat etmek mecburiyetinde olduğunu hissetti, son bir kez başını çevirip vitrine baktı, bluzu göremedi.” (Işinsu, 2018: 210).

İşaret

“Leylâ, konyağını bitirip, yarı kapalı göz kapakları arasından Adnan’ı süzdü, eliyle *işaret* etti.” (İşinsu, 2018: 230).

İtaat

“İnancın eksik, emirlere *itaat* etmek hoşuna gitmiyor. Asisin, çok fena, fikren asla tenkit edilemeyeceğini anlamak istemiyorsun.” (İşinsu, 2018: 70).

İzah

“Olağanüstü bir nezaketle, niyetlerini *izah* ettiler.” (İşinsu, 2018: 8).

Kabahat

“Anlayış göstermek lâzım hanımefendi, biz çocukları anlamaktan âciziz, toplantıda Saadettin Bey’in de çok güzel ifade ettikleri gibi, *kabahat* bizlerde, siz dağıtacaksınız.” (İşinsu, 2018: 29).

Kader

“Bilmiyorum işte Dursun, *kader bu kader*, bir şeycikler demem.” (İşinsu, 2018: 97).

Kahve

“Olur, peki, konuş Ercan Bey’le, sana bir *kahve* yapayım mı kocacığım?” (İşinsu, 2018: 243).

Kanun

“Efendim, dedi, saçma şeyler bunlar, mantıksız! Birtakım demagojiler! Hatta anayasa ve *kanunlar* çerçevesinde suç teşkil edecek nitelikte yazılar, sokaktaki vatandaşın gözünü boyamak, kandırmak için çizilen.” (İşinsu, 2018: 346).

Kasaba

“Ülkücülerle bu şehir solcuları arasındaki farkı düşündüm; bizler kimiz? Şuradan, buradan Anadolu’nun *kasabalarından*, köylerinden...” (İşinsu, 2018: 200).

Kavim

“Türk milleti kendini dünyaya nizam vermek için yaratılmış bir ***kavim*** olarak kabul etmiş, bu inançla da cihan hâkimiyetleri kurmuştur.” (Işinsu, 2018: 340).

Kelime

“Demek bu Dursun Bey, seni yanına alabileceğini söyledi, öyle mi, dedi. Bey ***kelimesinin*** üstüne basmıştı.” (Işinsu, 2018: 351).

Keyfi

“Ya ne yapacaktı, buyur ***keyfine*** mi bak diyecekti, tabii hizmet isteyecek.” (Işinsu, 2018: 71).

Kısmet

“Seni, hemen ele kaptırmak hoşuma gitmez, şöyle adam gibi bir hariciyeci ***kısmet*** çıksın bakalım da, benim kafamı bulandıran serseri arkadaşların, yok Turgut’muş, yok Seyhan’mış...” (Işinsu, 2018: 311).

Kusur

“Geciktim, ***kusura*** bakmayın, çocukları rehberlik merkezine götürmüştüm de.” (Işinsu, 2018: 147).

Lokma

“Saadettin Bey, sükûnetini hiç bozmuyordu, ***lokmasını*** ağır ağır çiğneyip, Ali’ye...” (Işinsu, 2018: 351).

Loş

“Bir süre gece lambasının ***loş*** ışığına alışmak için kapıda bekledi.” (Işinsu, 2018: 118).

Mahir

“Âdeta sürüklendik. Yazar, rejisör her kimse, detayları ile, oyuncularını ile bu ***mahir*** ve gayet cesur oyunu sahneledi.” (Işinsu, 2018: 279).

Mahzun

“Ama kimse bilmezdi ki Dursun’un bu duygularını. Yalnız, ***mahzun*** ve sessiz oturduğunu görürler, yakıştırırlardı.” (Işinsu, 2018: 341).

Maksat

“Yok canım pek ele geçirme değil, zaten ***maksat*** cenaze sırasında bir şey yapmalarına engel olmaktı, yoksa kale gibi orası, on kişinin halledebileceği gibi değil.” (Işinsu, 2018: 27).

Mecbur

“Zalim olamıyoruz! Tamam. Ama olacağız arkadaşlar, çünkü ***mecburuz***.” (Işinsu, 2018: 196).

Meçhul

“Parayı nereden buluyorlar, dersiniz, orası ***meçhul***.” (Işinsu, 2018: 137).

Mektep

“Ben gideyim öyleyse, dedi; akşam ***mektepte*** görüşürüz.” (Işinsu, 2018: 26)

Mektup

“Yalnız istersen, Amerika’dan Dursun ağabeyine ***mektup*** yollayabilirsin.” (Işinsu, 2018: 353).

Mensup

“Leylâ, Kürtlerin Türklerden ayrı bir soya ***mensup*** olmadıklarını da biliyordu, buna rağmen omuz silkti; “Kendileri ille de ayrılmak istiyorlarsa ayrılınsınlar, nasıl olsa burunları sürter, bana ne.” (Işinsu, 2018: 299).

Merak

“O anda Leylâ, Ali’nin devamlı okuduğu, Devlet dergisini ***merak*** etti, tetkik etmeyi düşündü.” (Işinsu, 2018: 299).

Merasim

“Yalnız ölürlerse, cenazede ***merasim*** yaparlarsa...” (Işinsu, 2018: 13).

Merhamet

“Ne diyeyim, biraz sen acı, **merhamet** et hastalara.” (Işinsu, 2018: 70).

Mesafe

“Sen canım, o delikte iyice bozmuşsun, biraz açıl gerçekten, insan içine karış. Bir küçük adım daha, kız masaya bakmadan, silâha bir kol **mesafesini** hesap ediyor, heyecandan ağzı kurumuş, durmadan konuşmak, genç adamı oyalamak istiyor, aksi şeytan aklına bir şey gelmiyor, kafası boşalmış gibi. Sinemaya falan git, istersen tiyatroya bilet bulayım, şu şey için, neydi ismi, neydi... pek beğendiler.” (Işinsu, 2018: 83).

Mesele

“Sonra **meseleyi** hemen anladı.” (Işinsu, 2018: 36).

Meşhur

“Bir dakika, bir dakika, yoksa siz Ali’nin o **meşhur** komando ağabeylerinden misiniz?” (Işinsu, 2018: 57).

Mevcut

“Bu yüzden, o **mevcut** düzeni değiştirmek amacındadır.” (Işinsu, 2018: 130).

Mevzi

“Yavaş konuş, dedi. Silâh seslerini herkes duymuş tabii, bizden üç asistan da fırlamışlar odalarından, bağıra çağıra koşmuşlar ve merdivenin üst tarafında **mevzilenen** solcu öğrencileri görmüşler.” (Işinsu, 2018: 155).

Meziyet

“Sinirli hâl ailede yalnız Sabiha Hanım’a has bir **meziyet** olmalıydı.” (Işinsu, 2018: 125).

Miras

“Bana da **miras** bıraktınız bu övünmeyi, çirkinleşeceğim diye ödüm kopuyor! Başka hiçbir değerim yok.” (Işinsu, 2018: 310).

Muamele

“Fakat, bir süre durup bekledi ve haberi patlattı. Pasaport **muamelemiz** tamamlandı, bütün resmî işlemler bitti, en fazla bir haftaya kadar yola çıkacağız.” (Işınsu, 2018: 353).

Muhafaza

“Yani adam, devleti **muhafaza** edelim diyenlerle, yıkalım diyenleri bir terazinin iki kefesine yerleştiriyor, karşısına geçip bakıyor.” (Işınsu, 2018: 324).

Muhakkak

“Kadriye geldi aklına, üç kızın içinde Dursun’a en benzeyen Kadriye idi **muhammad**...” (Işınsu, 2018: 339).

Muharebe

“İlk aklıma gelen şey n’oldu, biliyor musun, **muhammad** kaçmak isteyenler, kendi kendilerini yaralarlar, bacaklarından vurup, bir kızdım, “Ulan Mustafa kalçadan da yaralanılır mı!” Sonra tabii hastanede, Allah’a şükrettim.” (Işınsu, 2018: 154).

Muhtaç

“**Muhtaç** olduğun kudret, damarlarındaki asil kanda mevcuttur.” (Işınsu, 2018: 188).

Mukayese

“Hiç Zile’deki o uzak hayali bununla **mukayese** edebilir mi?” (Işınsu, 2018: 59).

Muktedir

“Kişinin hayal gücü olmasaydı, neye **muktedir** olurdu?” (Işınsu, 2018: 366).

Mutfak

“Ne zahmeti be, **mutfa** şuracıkta, bira, konyak?” (Işınsu, 2018: 248).

Mutlak

“Hem Dursun her “su” diyene, **mutlak** su verdirecekti, sonra sancısı olana, ihtiyacı olana hep morfin yaptırtacaktı.” (Işınsu, 2018: 64).

Muzaffer

“Yavaşça kaydı somyadan. Muhiddin hemen uzandı yatağa, kollarını başının arkasında çaprazlayıp, ***muzaffer*** bir tebessümle baktı arkadaşlarına.” (İşinsu, 2018: 198).

Muzip

“Mustafa'nın kara, ***muzip*** gözleri...” (İşinsu, 2018: 183).

Mübah

“Onun için yanındakinin canına okumak ***mübah*** olacak.” (İşinsu, 2018: 202).

Mübarek

“Delikanlılar da, ağızlarından hep o kelime: “Hürriyet...” Ne ***mübarek*** şey şu hürriyet! Ve onun adına ne çok zincirler örülüyor.” (İşinsu, 2018: 317).

Mücadele

“Pekâlâ, ***mücadele*** edebilirim, hay tıpkı Türk filmleri gibi!” (İşinsu, 2018: 84).

Müdahale

“Coşkun, yatakhanedeki arkadaşlarına baktı, gençler donmuş gibiydi, ne bir ses çıkaran var, ne ***müdahale*** eden. Korku içinde seyrediyorlardı, aklından.” (İşinsu, 2018: 15).

Müddet

“Seyhan akla daha yakın, çünkü o, sonradan gelmiş ve ablanla uzun ***müddet*** beraber kalmışlar.” (İşinsu, 2018: 148).

Mükemmel

“Adamın telâffuzu o kadar ***mükemmeldi*** ki, Leylâ bir an, ismi yanlış duyup, duymadığından şüphelendi. Bakof, konuşmaya devam ediyordu.” (İşinsu, 2018: 285).

Müthiş

“Seni temizleyeceğimi, bu tabanca ile, bir an ***müthiş*** korktu.” (İşinsu, 2018: 82).

Namus

“Bir parça da ben olurum, hiç olmazsa, ***namuslu***, dürüst hareket etmiş olurum.” (Işinsu, 2018: 299).

Nefes

“Kabak kafalı, şişman adam, iri bir ***nefes*** aldı, tombul beyaz eliyle çenesini sıvazladı.” (Işinsu, 2018: 12).

Nefret

“Niçin benden ***nefret*** ediyorsun, neden?” (Işinsu, 2018: 77).

Ömür

“Allah’tan ***ömürlü*** olmanı, bizi bırakıp gitmemeni dilediğimiz için ismini Dursun koyduk a oğul, insanın adı, kaderini de yazdırır. Bak ben kız olduğum için istememişler, Yeter koymuşlar ismimi. Yani Allah’a, gayri kız çocuğu yeter, oğlan ver demektir bu.” (Işinsu, 2018: 109).

Ölüm

“***Ölüm*** hiç akıllarına gelmiyor.” (Işinsu, 2018: 10).

Rahmet

“Allah’ın ***rahmeti*** üzerinden eksik olmasın Süleyman.” (Işinsu, 2018: 25).

Ruh

“Bütünleşen ***ruha***, bir büyük kapı açılıyor.” (Işinsu, 2018: 10).

Rüya

“Pas! dedikten sonra: Zaten bir acayip ***rüyalar*** görüyordum.” (Işinsu, 2018: 27).

Saat

“Ağabeyler, ***saat*** ikiye doğru geldiler, binaların işgal edilmemesi, mümkünse silâh kullanılmaması tekrar konuşuldu.” (Işinsu, 2018: 9).

Sabır

“Leylâ, **sabırla** izah etmeye karar vermişti, genç adama şefkatle bakıyordu.” (İşinsu, 2018: 78).

Sabit

“Sandım ki, üstüne giydiğiniz parkalar gibi, bazı fikirleriniz de özenti olduklarının farkındasın, çirkin parka giysilerin tutsakladığını sezdiğin gibi, bazı **sabit** düşüncelere de hâpsolup kalmanın tutsaklık olduğu bilincindesin.” (İşinsu, 2018: 232).

Sahip

“Bu yuvarlak, parlak, renkli, bazıları birkaç renk kürecikler Mehmet’in iki avucunu dolduracak kadar çok. iyi de zıplıyorlar. Dursun, hiç olmazsa birkaç tanesine **sâhip** olmayı çok isterdi.” (İşinsu, 2018: 101).

Satır

“Bende de var avanaklık ya, iki **satır** yazıp, eline tutuşturmalıydım.” (İşinsu, 2018: 53)

Sebep

“Pek çok **sebeple**, dedi, şimdi gel benimle, bir Dünder ağabeyle konuşalım.” (İşinsu, 2018: 138).

Sefer

“Bu **sefer** dinledi Leylâ, Seyhan’ın bir hatasını yakalamak, onu kızdırmak için çıldırıyordu, yazı biter bitmez dudak büktü.” (İşinsu, 2018: 88).

Seyir

“Şenlikli bir **seyir** imkânım kaybeden kalabalık bozuldu, birer ikişer dağılmaya başladılar.” (İşinsu, 2018: 234).

Sohbet

“Akranları ile **sohbet** ederken de, maske gibi ciddi yüzünde, gözleri ışıl ışıl güler; karşısındakiyle alay mı ediyor yoksa samimi mi, belli olmazdı.” (İşinsu, 2018: 326).

Sual

“İşte bu *sual*, adamakıllı rahatsız etmişti Dursun’u.” (Işinsu, 2018: 61).

Şahit

“Birkaç kişinin huzurunda anahtar bırakmak yetmez, el âlem sana *şahit* olur mu, en iyisi ellerinden yazılı kâğıt al.” (Işinsu, 2018: 354).

Şahsiyet

“Dursun yeni ismi ile, yüreğinin en gizli köşesinde arzuladığı bir *şahsiyeti* kazandığını sandı.” (Işinsu, 2018: 110).

Şehit

“Yerlere esirgenerek adımlar atılıyor. Aslında esirgenen odur, *şehittir*. Süleyman Özmen’dir.” (Işinsu, 2018: 22).

Şiddet

“Karşı tarafın âdetiydi, her *şiddet* hareketinden sonra, baskı unsurunu devam ettirebilmek için, bu biçim sözler söyleyen, şaşkın ve ürkek çocuklar salarları ortalığa.” (Işinsu, 2018: 188).

Şikâyet

“Gerçi Leylâ’nın bir iki kez babasından *şikâyet* ettiğini hatırlıyordu; genç kız:” (Işinsu, 2018: 117).

Şuur

“Dündar Taşer Bey’in üzüntüden incelik, çatlaklaşan sesi; inadin değil, *şuurlu* kararın ifadesiydi.” (Işinsu, 2018: 25).

Tahammül

“Doğrusu bu ya, ablasını görmeye hiç *tahammülü* yoktu.” (Işinsu, 2018: 156).

Tahlil

“Felsefe değil, psikolojik *tahlil* yapıyor.” (Işinsu, 2018: 199).

Tahmin

“Bilmiyorum, ***tahmin*** ediyorum, sandığın kadar budala değilim, değil mi?”(Işinsu, 2018: 43).

Tahsil

“E peki Dursun oğlan, bunca okumuş etmiş adam, avukatından öğretmenine kadar, hiç mi düşünmezler bu işler üzerinde, o kadar ***tahsil*** edip, mürekkep yalamışlar, hiç mi düşünmezler de Dev-Genç’ten yana arka çıkarlar?” (Işinsu, 2018: 173).

Takat

“Beyinleri donmuş gibiydi, küfür etmeye bile ***takatleri*** kalmamıştı.” (Işinsu, 2018: 10).

Takdir

“Yahut yegâne ***takdir*** edilen tarafım! Leylâ bir acayip güldü, bakışları soğuktu.” (Işinsu, 2018: 49).

Taklit

“Aman ne de güzel ***taklit*** ediyorsun beni! Aslında doğrusunu istersen, senin yanında disipline son derece dikkat ediyorum, sormamam gereken şeyleri sormuyorum, örneğin oğlanı niçin yine sınıra yolluyorsun, bütün silâhlar ve talimat Engin’e emanet edilir mi?” (Işinsu, 2018: 82).

Talebe

“Bir gün forum, yani ***talebelerle*** toplantı yapmak istedi, okul müdürü müsaade etmeyince de, konferans salonunu tekme ile kırıp içeri girdi.” (Işinsu, 2018: 172).

Tatmin

“Böylece ***tatmin*** olması mümkün olabilecekti.” (Işinsu, 2018: 300).

Tebessüm

“Leylâ başım sallayıp, saçlarını geri attı. Utanmazından bir ***tebessüm*** geçirip yüzüne, oğlanı süzdü.” (Işinsu, 2018: 211).

Tecrübe

“Tabancanı çıkarıp, tehdit etsen, çok daha etkili olur, ne de olsa ***tecrüben*** var bu konuda.” (Işinsu, 2018: 290).

Tedavi

“Dündar ağabey, ne diyordu, hasta kanser oldu, hükümet parmaktaki dolamayı ***tedavi*** etmeye çalışıyor.” (Işinsu, 2018: 290).

Tedbir

“Yine ***tedbirde*** kusur etmeyelim, gitme bir süre. Bakalım nasıl gelişecek olaylar, zaman gösterecek. Ondan sonra biz de... Yani sen de başlarsın, ne yapalım, okey mi?” (Işinsu, 2018: 35).

Tehdit

“Hayır, ***tehdit*** değil.” (Işinsu, 2018: 51).

Teklif

“Anlamıyorsun böyle bir ***teklif***, hay Allah’ım, böyle münasebetsiz bir şeyi düşünmek bile, düşünmek bile, ay ne söyleyeceğimi şaşırdım, serseme döndüm.” (Işinsu, 2018: 35).

Tekmil

“Sâdi, bir şey sorduğu zaman, çocuk, tam ***tekmil*** vermek gerektiğini öğrenmişti.” (Işinsu, 2018: 323).

Telaş

“Ali’de ***telaş***.” (Işinsu, 2018: 57).

Telkin

“Burjuvalığı insana ***telkin*** eden sensin.” (Işinsu, 2018: 51).

Teminat

“Ülkücülerin fakülteye sokulmadığını, bizim çocukların gelebilmeleri için, dekandan ***teminat*** istediğimizi falan, güzel konuştu.” (Işinsu, 2018: 193).

Tereddüt

“Kız, ***tereddüt*** etti, sonra başını salladı.” (İşinsu, 2018: 35).

Teselli

“Dursun saçmaladığını bile bile adamcağızı ***teselli*** etmek istedi.” (İşinsu, 2018: 340).

Teşkilat

“Hem hoca, bir ***teşkilât*** kurup, eleman yetiştirmek, bunların karşısına çıkmak...” (İşinsu, 2018: 180).

Usul

“Hastalar, ***usul usul*** konuşuyorlardı.” (İşinsu, 2018: 72).

Ürkek

“Karşı tarafın âdetiydi, her şiddet hareketinden sonra, baskı unsurunu devam ettirebilmek için, bu biçim sözler söyleyen, şaşkın ve ***ürkek*** çocuklar salarlardı ortalığa.” (İşinsu, 2018: 188).

Vade

“Korkunun ecele faydası yok ki Yusuf,” demişti; “eğer ***vade*** erdiyse, ona kimse engel olamaz.” (İşinsu, 2018: 188).

Vahşi

“Komandolara çok ***vahşi*** herifler diyorlardı.” (İşinsu, 2018: 255).

Vaka

“Geçmiş olsun arkadaş, olur böyle ***vakalar!***” (İşinsu, 2018: 234).

Vakit

“Niçin bu ***vakitte*** uyanmış, hasta mı?” (İşinsu, 2018: 144).

Vasiyet

“Damarlarımda dolaşan kan değil, Dursun’un kinidir, hemen işgal edeceğiz Tokat

Yurdu'nu, onun *vasiyetini* yerine getireceğiz. Kurt başlı bayrağı, oraya asacağız!” diye bağıracağını...” (Işinsu, 2018: 282).

Vazife

“Çünkü şunun bunun derdi ile yakından ilgilenmeyi, tabii bir *vazife* sayar, yaşlılarına bile bir "baba patron" havası takınırdı.” (Işinsu, 2018: 236) .

Yemin

“Doğru be Mehmet, babaannem bi kızdı ki, baban gelsin dövdüreceğim seni diye *yemin* billah etti, çünkü başka para da yoktu evde, yemek pişmedi.” (Işinsu, 2018: 103).

“*Yeminimi* unutma.” (Işinsu, 2018: 237).

“Emin bir kaynaktan duydum, kaynak *yemin* vermeseydi, kim olduğunu açıklardım.” (Işinsu, 2018: 332).

“Ali birden durdu, kıpkırmızı olmuştu, düşünmeden ağzından kaçan bu söz, üf *yemin* de vermişti ablası, kuşkulu kuşkulu Dursun'a baktı.” (Işinsu, 2018: 333).

Yetim

“*Yetim* öksüz bir küçük kız Çal köyünün içinde...” (Işinsu, 2018: 103).

Zaaf

“Haydi canım, dedi, (Fısıltılı ve pek tatlı bir sesle konuştu.) ancak çok iyi bildiklerini rahatça kullanabilirler, değil mi? Hele bir *zaâf* da yakalamışlarsa! Bir bokluk!” (Işinsu, 2018: 212).

Zafer

“Leylâ, yine başımı salladı, Saadettin Bey, bu kez, küçük çapta bir meydan muharebesi kazananların *zaferi* ile sordu.” (Işinsu, 2018: 307).

“Sabiha Hanım sormuştu, Leylâ gözyaşlarını kurulayıp, burnunu çekti, Saadettin Bey zor *zafer* kazanmışların takındığı bir ağırbaşlılıkla kızına hitap etti.” (Işinsu, 2018: 306).

“Bak Adnan, eğer orduyu uyutabilirsek daha bir süre, *zafer* bizim demektir!” (Işinsu, 2018: 164).

Zahmet

“Hayır, hayır *zahmeti* yok bunun.” (Işinsu, 2018: 61).

“Belki efendim, dedi, sizi de *zahmete* soktum, özür dilerim.” (Işinsu, 2018: 149).

“Eskiden, bir *zahmetten* kurtulmak gibi.” (Işinsu, 2018: 180).

“*Zahmet* etme, bir şey içmem, seni görmeye geldim.” (Işinsu, 2018: 248).

Zayıf

“Dursun, kolunu, onun *zayıf* omzuna attı.” (Işinsu, 2018: 57).

“Hasta amca o kadar *zayıftı* ki... Sesi de öyle. Dursun ona bakıp, bir hastane hayal etti.” (Işinsu, 2018: 63).

“Şu on gün içinde, biraz daha *zayıflamıştı*, çok terliyordu. Bu ter, küf ve toprak kokuyordu, ezilmiş soğan kokuyordu.” (Işinsu, 2018: 64).

“Dursun, onun yanına oturuyordu, damarları mosmor kabarmış, *zayıf* uzun ellerine bakıyordu.” (Işinsu, 2018: 65).

“*Zayıf* yüzünü, kızılı sarılı üç günlük bir sakal kaplamıştı.” (Işinsu, 2018: 79).

“Kafasında bu çılgın fikir, Turgut bütün yitmişliğine, kayıtsızlığına rağmen titredi. Seyhan’ın *zayıf* solgun yüzünde, pembe rahatlığı... Bembeyaz dişlerinde, üç sıra altın dişi görür gibi oldu bir an.” (Işinsu, 2018: 80).

Zevk

“Ya korkunun verdiği *zevk*? Vazgeçilmez bir şey.” (Işınsu, 2018: 216).

“Bakof’un, kızın güzelliğini seyretmekten büyük bir *zevk* duyduğu belliydi.” (Işınsu, 2018: 287).

Zümre

“Bu konunun hiç de hafife alınmaması lâzım gelen bir yönü var: Asker-sivil-aydın bürokrat *zümre* bir geçmişin, bir geleceğin temsilcileridir.” (Işınsu, 2018: 75).

“Hukuk ve Siyasal’ı basması, ana kuzularını öldürüp yaralaması elbette küçük burjuvaziye de, asker, sivil aydın *zümreyi* de sarsacak, eylemimize hak kazandıracaktır.” (Işınsu, 2018: 163).

4.1.6.2. Çince Sözcükler

“Annesinin bir sıra *incisini* taktı, ağır bir makyaj yaptı...” (Işınsu, 2018: 284).

4.1.6.3. Farsça Sözcükler

Ahenk

“Muhiddin atıldı, ufak incecik bir çocuktuk, sesi bedenine göre hem kocaman, hem de bir Asur İlâhisi kadara *ahenkliydi*. Ayağa fırladı, ellerini kemerine sokup, kasıldı.” (Işınsu, 2018: 192).

Arzu

“Yine de çok *arzu* ediyorum seni.” (Işınsu, 2018: 78).

Ateş

“Ne diyeyim işte ocağın *ateşinde* cehennemi görüyorum.” (Işınsu, 2018: 101).

Ayna

“Ne seviyecek, ne arzu edilecek bir adam olduğumu biliyorum, *aynaya* baktığım olmuştur, merak etme. Sen... Turgut’a bile direniyorsun.” (Işınsu, 2018: 84).

Bahar

“Hava serin, yine de belli belirsiz bir *bahar* kokusu...” (Işınsu, 2018: 28).

Bahçe

“Eli sopalı bir grup, adamın kapısı önünde; bir grup, ***bahçede*** arabasını çevirmiş.” (Işınsu, 2018: 152).

Barut

“Silâh seslerini dinliyor, burnuna toprak ve barut kokusu geliyordu.” (Işınsu, 2018: 190).

Cihan

“Hâlbuki bizler amca, bir cihan devletinin kalıntısı üzerinde, cihan hâkimlerinin evlâtları olarak oturuyoruz.” (Işınsu, 2018: 172).

Çare

“Leylâ süratle düşünüyor, kurtuluş ***çaresi*** arıyordu.” (Işınsu, 2018: 84).

Çehre

“Bayram, kısacık, kumral saçlarını kaşdı, pergelle çizilmişçesine yuvarlak olan ***çehresini*** buruşturdu.” (Işınsu, 2018: 324).

Çerçeve

“Kanun ***çerçevesinde*** çoğunluk arzusuna uygun olarak, demokratik yollardan çalışmak benim vazifemdir. Aşırı sol mahkûm edilmemelidir.” (Işınsu, 2018: 348).

Çeşme

“Şükriye ***çeşme*** başında su doldururken; “İşte seni isteyen bu.” diye gösterdiklerinde, ilk bu eğik sırta takılmış gözleri, içi bir “cız” etmiş, bir şey söylememiş.” (Işınsu, 2018: 104).

Dert

“Zırlama be, zaten bunlarla başım ***dertte***. Kes sesini, bir şeyi yok annenin, her zaman böyle olur bilmez misin, yuttur şu ilâcını.” (Işınsu, 2018: 115).

Dergâh

“Zile Ovası’na erişmiş, ***dergâhi*** bulmuş, erenin huzuruna çıkıp, el bağlamış.” (Işınsu, 2018: 107).

Derman

“O öksürdü sen be oğul, ben uyuyamadım doğrusu, e gençlik, yanınızda top patlasa, uyursunuz, derdiniz yok, ***derman*** aramanız yok!” (Işınsu, 2018: 342).

Hüner

“Dedem Korkut da gelip, boy boylar, soy soylar, yapılan kahramanlığa, çocuğun ***hünerine*** göre bir isim koyardı ki, Dede Korkut zamanında, Türkler İslâmiyet’i kabul etmişlerdi.” (Işınsu, 2018: 109).

Köhne

“***Köhnemiş*** üniversite düzenine karşı, birlik ve beraberlik içerisinde ve de bilinçli olarak! Karanlık gecede gökyüzüne fırlayıp, dağılan renkli havaî fişekler gibiydi bu ses, sanki karanlığa inat, sanki karanlığı örtecek... Sanki sürüp gidecek...” (Işınsu, 2018: 130).

Köşk

“Ay Zeki gelmiş, bir gece ***Köşk’e***.” (Işınsu, 2018: 155).

Merdiven

“Bina kapılarına, ***merdivenlere*** demir karyolalar bağlamışlar, cereyan veriyorlardı.” (Işınsu, 2018: 10).

Meyhane

“Aman aman bozacının şahidi ***meyhaneciymiş!*** Şuna da bak, tanıyormuş! Senin tanıdıklarının hangisi bir adama benzer a kızım... O çocuk Ali’yi gözüne kestirmiş olmayı, tövbe tövbe Yarabbim!” (Işınsu, 2018: 351).

Namaz

“Gençlerin pek çoğu, fakültenin mescidinde iki rekât ***namaz*** kıldı.” (Işınsu, 2018: 9).

Namlu

“Kadıncağız apartmanın kapısından içeri girince, arkasına dayanmış ***namlu***, “Çıkar bileziklerini.” demiş bir ses, kadıncağız n’apsın, bileziklerini, küpelerini çıkarıp adamın avucuna bırakmış.” (Işınsu, 2018: 240).

Pervaz

“Ali, o anda kapının ***pervazına*** dayanmış duran ablasını fark etti, kız, uzun geceliğinin içinde, daha bir ince görünüyordu, gözlerini kocaman kocaman açmış, Ali’ye bakıyordu. Saadettin Bey, çocuğun sırtına vurup, kızma doğru iteledi.” (Işınsu, 2018: 157).

Renk

“Duvarları ***renk renk*** boyalı, allı yeşilli perdeleri olan, hiç zengin fakir ayırmayan bir hastane.” (Işınsu, 2018: 63).

Saray

“Kırk yiğidi ile Çin ***sarayına*** kafa tutan...” (Işınsu, 2018: 365).

Sitem

“Rüyasında Kadriye’yi gördü; “Hani daha konuşacaktık ağabey.” diyordu küçük kız, ***sitemli sitemli***. “Hiç vakit yok İd!” dedi ona. Ama niçin vakti olmadığını kendisi de bilmiyordu, bunalıyordu.” (Işınsu, 2018: 370).

Şahane

“Biraz bulanık, fakat ***şahanesin***.” (Işınsu, 2018: 51).

Şişe

“Konyak, bardağa gerek yok, ***şişe*** ile ver.” (Işınsu, 2018: 79).

Taht

“Memleket elden gidiyor, diyorsun, sanki kurulup altın ***tahtına***, “Bir dakika diyor, götürenlere de soralım!” (Işınsu, 2018: 324).

Ümit

“Çünkü kafası sual dolu, aç susuz gönlünde binbir **ümit** kırışıp dururmuş.”
(Işinsu, 2018: 10).

Yegâne

“Yahut **yegâne** takdir edilen tarafım!” (Leylâ bir acayip güldü, bakışları soğuktu.
(Işinsu, 2018: 49).

Zaman

“Nurten bir süre önüne baktı. Dursun onun kederlendiğini sandı, oysa kadın başını kaldırdığı **zaman** gülüyordu.” (Işinsu, 2018: 250).

“O **zaman** bu çalışanlar ne olacak?” (Işinsu, 2018: 252).

“Dursun çayını koyup içeri girdiği **zaman**, Nurten’i dikkatle teksiri okurken buldu, kadın başını kaldırıp sordu.” (Işinsu, 2018: 254).

“Evet canım, şöyle dedi, gerektiği **zaman** ben onu bulurum, şimdi işim var, dedi.”
(Işinsu, 2018: 256).

Zengin

“**Zenginlerin** malını, toprağını alıp, size dağıtacağız.” (Işinsu, 2018: 137).

Zorba

“Eyleme karışmayacaksan, neden Dil Tarih’i işgal ettiniz? İşgal mi denir buna ulan, ne kavga ettik, ne **zorbalık**...” (Işinsu, 2018: 192).

4.1.6.4. Fransızca Sözcükler

Anarşist

“Gördün mü, nasıl yüzüme karşı diklendi, yarın öbür gün karşına silâhlı bir **anarşist** olarak çıkarsa, hiç şaşma Sabiha Hanım, kendi eserin!” (Işinsu, 2018: 159).

Disiplin

“**Disipline** riayet edip, soru sormadığını sanıyordum.” (Işinsu, 2018: 89).

Ekonomi

“Biz milliyetçi olduğumuz için toplumcu **ekonomik** görüşe sahibiz.” (İşinsu, 2018: 169).

Model

“Bakalım, belki... (Tekrar baktı karısına, onun süslü püslü hâlinin, son **model** elbisesinin, oyanın boyanın örtmediği, ilkel korkusunu sezdi.) inşallah gideriz, dedi.” (İşinsu, 2018: 243).

Müze

“Manavgat Side **Müzesi** önünde...” (İşinsu, 2018: 168).

Şans

“Sen oyun bilmiyorsun ki hanım, hiç bilmiyorsun. İşi tamamıyla **şansa** bırakıyorsun.” (İşinsu, 2018: 31).

Şifre

“Bu da ne demek, **şifreli** konuşmalara oldum olası aklım ermez.” (İşinsu, 2018: 256).

Teori

“Ve önder işçi sınıfı olduğu için, millî demokratik devrim kesintisiz devrim **teorisidir.**” (İşinsu, 2018: 87).

4.1.6.5. İtalyanca

Reçete

“Gereğine bakarız, dedi. Doktoru takip etsin, **reçeteyi** göreyim.” (İşinsu, 2018: 55).

Üniforma

“Çocuğun üzerinde Ankara Koleji **üniforması** vardı.” (İşinsu, 2018: 60).

4.1.6.6. Rumca Sözcükler

Anahtar

“Canım karıcığım hepsini düşündüm, hem yöneticiye, hem kapıcıya birkaç kişinin huzurunda *anahtar* bırakacağım, evi yoklamalarını, it, uğursuzdan sakınmalarını söyleyeceğim.” (Işinsu, 2018: 354).

Efendi

“*Efendim*, bu memlekette hükümet var. Emniyet kuvvetleri var.” (Işinsu, 2018: 8).

Marangoz

“Baban *marangoz* muydu?” (Işinsu, 2018: 213).

4.1.6.7. Sırpça

Kral

“Ne *kraldı*, ne kraldık!” (Işinsu, 2018: 130).

Eserde yer alan yabancı sözcükler incelendiğinde yedi farklı başlıkta toplam 265 yabancı sözcük tespit edilmiştir.

Tablo 4.7. Yabancı sözcük sıklık ve sayfa numaraları tablosu

Sayı	Yabancı sözcük	Sıklık	Sayfa numarası
			8,8,8,9,10,10,10,12,13,13,13,14,14,15, 17,19,20,21,22,23,25,25,26,27,27,27, 28,29,30,35,35,35,36,38,39,40,41,42,43,45,49, 51,51,53,56,56,56,57,57,57,59,59,61,61, 63,64,64,64,65,67,70,70,71,71,72,72,75,75,77, 77,78,78,79,80,82,82,82,83,84,88,97,97,98, 100,101,102,103,103,104,106,106,108, 108,108,110,110,116,117,118,124,125 ,130,137,138,138,144,145,147,147,148,149,

			154,155,156,156,159,161,163,164,167, 168,172,172,173,180,180,180,183,
1	Arapça	214	188,188,188,188,190,193,196,198,198,199, 199,200,202,205,210,211,212,216,218, 230,232,234,234,236,237,237,239,243,243, 246,248,248,255,262,263,270,271,276, 278,282,285,285,287,279,279,290,290, 296,,299,299,299,300,306,307,310,310,311, 311,317,323,324,326,326,330,330,332,333, 337,338,339,340,340,340,341,346,348,351, 351,351,353,353,354,359,366,371,373
2	Çince	1	284
3	Farsça	37	9,10,10,28,49,51,63,78,79,84,84,101,104,107, 109,130,137,152,155,157,172,192,190,192,224, 240,250,252,254,256,,324,342,348,351,365,370
4	Fransızca	7	31,87,89,159,168,169,256
5	İtalyanca	2	55,60
6	Rumca	3	8,213,354
7	Sırpca	1	130

4.1.7 Eserde Geçen Özel Adlar

Yapılan bu çalışmada incelenen “Sancı” isimli eserden edinilen özel ad söz varlığına ilişkin örnekler aşağıda yer almaktadır.

4.1.7.1. Gök Cisimleri Adları

Dünya

“Hah, bırakmış da iyi halt etmiş, ne olacaktı bırakmasaydı? Ha belki ben doğmayacaktım, değil mi, bu meret *dünyada* iki paralık ekmek için sabahtan akşama dek pislikle uğraşmayacaktım.” (Işinsu, 2018: 70).

Güneş

“Sabiha Hanım, bir taraftan evin kimsesiz, terk edilmiş görünmesi hâlden

korkuyor, bir taraftan camdan girecek **güneş** ışıklarının parkeleri bozmasından çekiniyordu.” (Işinsu, 2018: 355).

Emine Işinsu'nun “Sancı” romanında birbirinden farklı iki gök cisim adı kullanılmıştır.

4.1.7.2. Dil Adları

Farsça

“İranca denmez, ***Farsça*** denir!” (Işinsu, 2018: 238).

İngilizce

“Derslerini ***İngilizce*** okutmuyorlar mı bu adamlar?” (Işinsu, 2018: 39).

Türkçe

“***Türkçeden*** daha iyi biliyorum.” (Işinsu, 2018: 38).

Emine Işinsu'nun “Sancı” adlı romanında birbirinden farklı üç dil adı geçmektedir.

4.1.7.3. Din ve İnançla İlgili Adlar

Allah

“Hay ***Allah!*** Çıngır çıngır bir kahkaha attı kadın.) Vay anasını amma büyümüşsün be bücür!” (Işinsu, 2018: 244).

Hristiyan

“Şimdi, meselâ Zile'nin kalabalığı ***Hristiyan*** oluverse, sen de olur musun?” (Işinsu, 2018: 28).

İslamiyet

“Türkler ***İslâmiyet***'i kabul etmişlerdi.” (Işinsu, 2018: 109).

İslam

“İslâm nurunun taşıyıcısı ve yayıcısıydılar.” (Işinsu, 2018: 105).

Müslüman

“Gericilerde, **Müslüman** zenginlerde para var, fakat komandoların dinsiz oldukları fikrini yutturduğumuz için, onlar da yardım etmiyormuş, bu kesin.” (İşinsu, 2018: 222).

Tanrı

“O, şehittir, onun sahibi bir **Tanrı**, bir de al bayraktır gayri.” (İşinsu, 2018: 22).

Yarabbim

“O çocuk Ali’yi gözüne kestirmiş olmayı, tövbe tövbe **Yarabbim!**” (İşinsu, 2018: 351).

Emine İşinsu’nun “Sancı” romanında birbirinden farklı olarak yedi tane dini terim kullanılmıştır.

4.1.7.4. Kişi İsimleri

Abdullah Emmi

“**Abdullah Emmi**, Konyak, bardağa gerek yok, şişe ile ver.” (İşinsu, 2018: 98).

Adnan

“Peki, peki, erkek kızsın, anladık. Bundan sonra seninle **Adnan** Parmaksız temas edecek.”(İşinsu, 2018: 89).

Ahmet Özdemir

“**Ahmet Özdemir**, öbürlerini tanımıyorum.” (İşinsu, 2018: 286).

Ahmet

“**Ahmet**’in canı sıkılıyordu.” (İşinsu, 2018: 328).

Ali Demir

“Zile’nin zengini **Ali Demir** Beygillere evlâtlık vermişler.” (İşinsu, 2018: 104).

Ali

“Sana, annene, **Ali’ye** onur duyacağınız, iftiharla taşıyacağınız bir isim verdim,

daha ne istiyorsun?” (Işınsu, 2018: 40).

Arif

“Yine de ***Arif’in*** her inleyişinde, yüreği patlayacakmış gibi şişiyor, bunalıyor, önündeki yılları hesap ediyordu; orta bitecek, sonra lise, sonra tıbbiye, derken bir hastaneye başhekim olacak.” (Işınsu, 2018: 64).

Atatürk

“Ben ***Atatürk***çüyüm.” (Işınsu, 2018: 30).

Ayşe

“***Ayşe*** Hanımefendi değil de...” (Işınsu, 2018: 97).

Bakof

“***Bakof***, konuşmaya devam ediyordu.” (Işınsu, 2018: 285).

Coşkun

“Sanki bilmiyor musunuz, ***dedi Coşkun.***”(Işınsu, 2018: 14).

Demirel

“***Demirel*** katilleri korudu.” (Işınsu, 2018: 22).

Dündar Taşer

“***Dündar Taşer*** Bey, vakur, yalnız ıstırabın renk verdiği sesiyle bir şeyler söylüyordu.” (Işınsu, 2018: 23).

Elif

“Neden ***Elif***, Allah’ın ismi, isminin ilk harfi de ondan.” (Işınsu, 2018: 109).

Emine

“***Emine*** abladan yazı gelmemiş, Orta Doğu Üniversitesi’nden gelen haberlerin değerlendirmesi yapılmamış.”(Işınsu, 2018: 134).

Engin

“Talimat **Engin**’de dedim.” (Işinsu, 2018: 80).

Enver

“Rica ederim **Enver** Bey, bana bir şey olmaz.” (Işinsu, 2018: 116).

Ercan

“**Ercan** Bey gibi koyu bir devrimci olup, bir sürü itin, senin gibi çocukların emir kulu mu olayım, yoksa gerici damgası yiyip, aydın çevrelerden itileyim mi?” (Işinsu, 2018: 40).

Ersan

“Ha **Ersan** gelmişse, çağır buraya.” (Işinsu, 2018: 328).

Ertuğrul Dursun Önkuzu

“**Ertuğrul Dursun Önkuzu**, sırtında hâlâ Süleyman’ın sıcak ağırlığını taşıyordu.” (Işinsu, 2018: 24).

Fatma

“İyi iyi teşekkür ederim **Fatma** Hanım. Anne, saat kaç?” (Işinsu, 2018: 126).

Fikret

“**Fikret**’in bağırdığını duydular.” (Işinsu, 2018: 12).

Galip Erdem

“**Galip Erdem**, parmaklarım sürtüştürüp, çevresine bakındı, nihayet masanın üstünde bir Maltepe sigarası gördü, hemen aldı.” (Işinsu, 2018: 325).

Hasan

“**Hasan**’ı yakalandıklarını gördü.” (Işinsu, 2018: 371).

İbrahim

“**İbrahim**’in yüzünde boncuk boncuk terler birikmişti.” (Işinsu, 2018: 186).

İlteriş Kutluk Kağan

“Sanki ***İlteriş Kutluk Kağan***, ilk kez çekmiş, kurt başlı mavi bayrağı...” (İşinsu, 2018: 161).

İmam Hüseyin

“Zaten biraz önce ***İmam Hüseyin***.” (İşinsu, 2018: 20).

Kadriye

“Önce anası, sonra ***Kadriye*** uyandılar.” (İşinsu, 2018: 343).

Kenan Yüce

“Nur Yüce, ***Kenan Yüce*** isimleri. Aklınızın alamayacağı şekilde, artık iyi mi demek lâzım, çalışıyorlar işte.” (İşinsu, 2018: 137).

Kürşat

“Erkek olursa ***Kürşat*** koy.” (İşinsu, 2018: 272).

Leylâ

“***Leylâ*** yürüdü, koridorun karanlığından, dumanla gölgelenmiş yarı aydınlık salona girdi.” (İşinsu, 2018: 32).

Mehmet

“Daha fazla konuşmadı, boğazına bir şeyler tıkanmıştı. ***Mehmet***, onun kolunu tuttu, bir iyice sıktı.” (İşinsu, 2018: 25).

Metin

“Tanımaz olur muyum ***Metin***, dedi, ama şu anda takip ediliyorum, istersen konuşmayalım.” (İşinsu, 2018: 270).

Muhiddin

“***Muhiddin*** atıldı, ufak incecik bir çocuktü.” (İşinsu, 2018: 192).

Mustafa

“***Mustafa*** sıkılarak çevresine bakındı, yakışıklı yüzü kızarmıştı, anlatıp

anlatmamakta tereddüt etti.” (Işınsu, 2018: 150).

Mesut

“***Mesut*** Teğmen!” (Işınsu, 2018: 66).

Nurten

“***Nurten*** Hemşire, ta koridorun dibindeki odada, bir elinde sigara, bir elinde çay bardağı sinema dergisi okuyor.” (Işınsu, 2018: 66).

Nur Yüce

“***Nur Yüce***, Kenan Yüce isimleri. Aklınızın alamayacağı şekilde, artık iyi mi demek lâzım, çalışıyorlar işte.” (Işınsu, 2018: 137).

Nuri

“Haydi, dedi, sen ***Nuri***’yi bul.” (Işınsu, 2018: 182).

Olgun Bey

“***Olgun Bey*** içeri girdi.” (Işınsu, 2018: 142).

Osman

“***Osman***, renkli gözlüklerinin altından şöyle bir süzdü çocuğu, ellerini buruşuk, kirli kadife pantolonunun ceplerine soktu.” (Işınsu, 2018: 134).

Ökkeş

“***Ökkeş***’in grubu, arsaların orada, solcu gençlerle dövüşüp gelmişler, Ufak çapta kavgalar; yaralanan olmamış.” (Işınsu, 2018: 9).

Ramiz

“***Ramiz***’in sesi kinle katılaştı.” (Işınsu, 2018: 20).

Sabiha Hanım

“***Sabiha Hanım*** heyecan ve kuşkudan şaşırды, eli ayağına dolaştı. Leylâ’yı sarstı bir kere, cevap alamadı. Kadın, feryat figan kocasını çağırdı, sonra yere halının üstüne yığıldı, kaldı.” (Işınsu, 2018: 111).

Saadettin Bey

“***Saadettin Bey***, adamakıllı öfkelenmişti, kızının, onu utanmazlıkla suçladığını seziyor, inanmak istemiyordu.” (Işinsu, 2018: 40).

Sadi

“***Sadi*** burada mı?” (Işinsu, 2018: 140).

Salih

“***Salih***, bezgindi, yorgundu.” (Işinsu, 2018: 6).

Samiye

“Yok be ağabey, ben hiç uzamıyorum, ***Samiye*** uzuyor, hem de güzelleşiyor.” (Işinsu, 2018: 343).

Seyhan

“***Seyhan’ın*** avurtları çöktü, gerildi, dudaklarının uçları biraz aşağı doğru kayıyordu, gözlerini ise, imkân nispetinde açmaya çalışarak, çok ciddi sordu.” (Işinsu, 2018: 90).

Sultan Alparslan

“***Sultan Alparslan’ın*** gönderdikleri vardı.” (Işinsu, 2018: 105).

Süleyman

“Kahpeler, kahpe evlâtları, ulan bula bula ***Süleyman’ı*** mı buldunuz?” (Işinsu, 2018: (Işinsu, 2018: 58).

Şâdan

“***Şâdan*** nihayet gözyaşı ve toprağa bulanmış yüzünü çevirdi, toparlanıp oturdu.” (Işinsu, 2018: 189).

Şevket

“***Şevket***, cevap verdi.” (Işinsu, 2018: 191).

Şükrü

“***Şükrü***, ellerini yumruk yapmış, ha bire bacaklarına vuruyordu.” (Işinsu, 2018:

186).

Turgut

“Belki kendime, belki ***Turgut’a***, bilmiyorum.” (Işınsu, 2018: 42).

Turan

“***Turan*** Sapmaz, Mustafa Tünay ve Coşkun Karakaya isimli komandolar...”
(Işınsu, 2018: 14).

Türkeş

“Ona ne şüphe, ***Türkeş’in*** bugünkü tutumu bunu saptamaya yeter. Adam bütün itlerini üzerimize saldı.” (Işınsu, 2018: 230).

Yavuz

“Bak Hüsniyegillerin oğluna ***Yavuz*** koydular, çocuk yaramaz mı yaramaz, dur otur tanımıyor.” (Işınsu, 2018: 109).

Yunus

“Bizim Yozgat’ın çavuşu ***Yunus*** Çavuş, eyvah!” (Işınsu, 2018: 66).

Yusuf

“Derken kara ozan ***Yusuf***, bir erenden söz açmış.” (Işınsu, 2018: 106).

Zeki

“Ay ***Zeki*** gelmiş, bir gece Köşk’e gidelim, dediğini duydu, sonra bir başka ses...”
(Işınsu, 2018: 155).

4.1.7.5. Kurum Kuruluş Adları

Ankara Yüksek Öğretmen Okulu

“***Ankara Yüksek Öğretmen Okuluna*** hücum edip bilinçsizce ve rastgele sağa sola ateş etmeye başladılar, Süleyman Özmen ve İmam Hüseyin isimli iki öğrenci ağır şekilde yaralandılar.” (Işınsu, 2018: 14).

Atatürk Yurdu

“*Atatürk Yurdu* değil miydi o?” (Işinsu, 2018: 91).

Çankaya İlkokulu

“*Çankaya İlkokulundan* mezunum ben.” (Işinsu, 2018: 62).

Devlet

“Bizimkilerin dergisine, dedi, *Devlet’in* yazıhanesine.” (Işinsu, 2018: 162).

Hacettepe Üniversitesi

“Lacivert elbiseli adamın, hatları aşağıya doğru çizilmiş yumuşak yüzü kızardı, mahcup bir tebessüm, dudaklarını süsledi. iltifat buyuruyorsunuz beyefendi, düşündüm ki, memleketin bu dağdağalı günlerinde *Hacettepe Üniversitesi* olayları ve Doktor Güçlü’nün öldürülmesi, halkın bozulan asabını daha çok bozacak, iktidarımızın iktidarsızlığı hakkında ileri sürülen iddaaları tekrarlayacak.” (Işinsu, 2018: 92).

Körler Okulu

“Yaşasın halkların bağımsızlık savaşı!.. Erkek Teknik’te çıkan olayda, oradan geçmekte olan *Körler Okulundan* bir öğrenci yaralanmış.” (Işinsu, 2018: 240).

Orta Doğu Teknik Üniversitesi

“*Orta Doğu Teknik Üniversitesinden.*” (Işinsu, 2018: 23).

Side Müzesi

“Manavgat *Side Müzesi* önünde, devrimci gençler tarafından yırtılan Türk bayrağı...” (Işinsu, 2018: 168).

Tokat Talebe Yurdu

“*Tokat Talebe Yurdu’nu* işgal etmemiz lâzım Metin, dedi, anladın mı, bu çok önemli.” (Işinsu, 2018: 281).

Ülkü Ocakları

“Bazen, *Ülkü Ocakları* ile temas hâlindeyim, çocuklardan pek çoğunu

taniyorum.” (Işinsu, 2018: 271).

Zile Hastanesi

“***Zile Hastanesi***’nin üçüncü koğuşu...” (Işinsu, 2018: 66).

4.1.7.6. Savaş ve Zafer Adları

Çanakkale Zaferi

“18 Mart ***Çanakkale Zaferi***’nin yıldönümü kutlanacaktı, görevleri vardı.” (Işinsu, 2018: 7).

Kurtuluş Savaşı

“Başarılı bir ***Kurtuluş Savaşı*** var.” (Işinsu, 2018: 75).

4.1.7.7. Ülke Adları

Amerika

“Kimse inanmaz, inandıramazlar ***Amerika***’nın zelzele çıkartabileceğine.” (Işinsu, 2018: 95).

Azerbaycan

“Ama ***Azerbaycan***, Batı Trakya, Türkistan da çok uzakta.” (Işinsu, 2018: 202).

Bulgaristan

“Böyle bir görev mi istediler senden, ***Bulgaristan***’dan buraya gelişinin nedeni, peki ama Bulgaristan, ihtilâlden sonra sana ne gibi bir olanak sağlayacak?” (Işinsu, 2018: 319).

Fransa

“Biliyorum komünist Kürtçüler ***Fransa***’daki bir merkezden...” (Işinsu, 2018: 238).

İngiltere

“İlerici gençlerdi, ilerici gençlerdi, diyorsunuz, ilericilik, imparatorluk üzerinde bin bir emeli olan, seksen sekiz yüzlü ***İngiltere***’den medet ummak, onlara sığınmak,

onlardan para alıp, gazete çıkarmak mıydı?” (Işinsu, 2018: 317).

Kıbrıs

“Dursun’un tarafını tuttu da, arkadaşımı! evden gizlice kaçarak, yürüyerek Mersin’e gitmek ve bir yolunu bulup ***Kıbrıs’a*** geçmek, mücahitler arasına katılmak fikrine, şiddetle karşı koydu.” (Işinsu, 2018: 103).

Macaristan

“Ne istiyorlardı onlar, sadece ***Macaristan*** için hürriyet, o kadar.” (Işinsu, 2018: 345).

Rusya

“***Rusya’da*** bir mevki mi, yoksa boynuna ip mi?” (Işinsu, 2018: 319).

Türkistan

“***Türkistan*** da çok uzakta.” (Işinsu, 2018: 202).

Türkiye

“Büyük ve güçlü ***Türkiye’yi*** kurmak için kullanmalıyız.” (Işinsu, 2018: 172).

Vietnam

“Ahh çok şanssızım bu gece, hadise o kadar asabımı bozdu ki. Canım ***Vietnam***’da mı yaşıyoruz, Türkiye’de mi? Ne olacak bu gençlerin hâli beyefendi?” (Işinsu, 2018: 29).

4.1.7.8. Yer Adları

Amasya

“Haa, iyi, iyi ben ***Amasya***’da ineceğim.” (Işinsu, 2018: 339).

And Sokağı

“Dursun, ***And Sokağı’ndaki*** apartmanın kapısını çalarken pırıl pırıl çocuksu duygular içindeydi.” (Işinsu, 2018: 244).

Ankara

“Ve sükût geldi, bin beter. **Ankara**’da bir mavi Mart sabahı, serin.” (Işinsu, 2018: 1).

Cebeci Caddesi

“Biraz sonra, **Cebeci Caddesi**’nden...” (Işinsu, 2018: 162).

Çal köyü

“Yeter Hanım, hoş sonradan Şükriye yapmış ya ismini, **Çal köyündedir**; annesi, o, iki yaşındayken ölmüş, dördüne basınca da babası.” (Işinsu, 2018: 103).

Çankaya

“Hikâye falan değil yahu, bizim okuldaki azıllılardan biri, ta **Çankaya**’dan beri, arkamdan geliyor.” (Işinsu, 2018: 271).

Çanakkale

“Aldırma be, sonram **Çanakkale**’ye gönderdiler ya.” (Işinsu, 2018: 65).

İstanbul

“Nurten abla be, sen eskiden fakir fukaranın, işçilerin yüzünü güldürmeyi değil, **İstanbul**’daki süslü, zengin kadınları düşünürdün.” (Işinsu, 2018: 252).

İzmir

“**İzmir**’e ilk girenlerden olmuş.” (Işinsu, 2018: 72).

Kızılay

“Bir iki kez lokantalara götüreceksin, **Kızılay**’da tur attırıp şık giyinenleri göstereceksin, güzel kızlarla arkadaşlık kurabilmek için, iyi giyinmenin ve onlara para harcamanın şart olduğunu ileri süreceksin, çocuk bunlara iyice yattığı zaman, sömürü düzeninden lâfi açacaksın, sınıf kavramı ile bilinçlendireceksin.” (Işinsu, 2018: 223).

Kurtuluş Meydanı

“**Kurtuluş Meydanı**’nda dağılırlarken...” (Işinsu, 2018: 60).

Manavgat

“***Manavgat*** Side Müzesi önünde...” (Işınsu, 2018: 168).

Mersin

“Dursun’un tarafını tuttu da, arkadaşımı! evden gizlice kaçarak, yürüyerek ***Mersin***’e gitmek ve bir yolunu bulup Kıbrıs’a geçmek, mücahitler arasına katılmak fikrine, şiddetle karşı koydu.” (Işınsu, 2018: 103).

Mustafa Kemal Bulvarı

“Dolmuş, ***Mustafa Kemal Bulvarı***’ndan geçiyordu.” (Işınsu, 2018: 155).

Tandoğan Meydanı

“O gün, ***Tandoğan Meydanı*** gümbür gümbürdü.” (Işınsu, 2018: 161).

Tokat

“Orada ***Tokatlı*** çok iyi çocuklar var, temas ediyorum, tanıyorum hepsini.” (Işınsu, 2018: 281).

Yalova

“Hep ***Yalova’daki*** arazinin geliri olacak değil ya, büyük avlara, büyük lokmalar gerek, yanında şöhret, şan gerek! Sanatçılar da gerçekten büyük avlar, küçücük öğrencilerle ölçülebilir!” (Işınsu, 2018: 317).

Yozgat

“Yüzbaşı Haşan, bizim ***Yozgat***’ın çavuşu...” (Işınsu, 2018: 66).

Zile

“Böyle söylemişti, Dursun Şubat’ta ***Zile***’ye gittiğinde.” (Işınsu, 2018: 28).

Ziya Gökalp Caddesi

“Leylâ da sustu. ***Ziya Gökalp Caddesi***’ne döndüler.” (Işınsu, 2018: 210).

Emine Işınsu’nun söz varlığı açısından incelenen eserde toplam sekiz başlık altında toplam 117 özel ad yer almaktadır.

Tablo 4.8 Özel ad sıklık ve sayfa numaraları tablosu

Sayı	Terim	Sıklık	Sayfa numarası
1	Gök cisim adları	2	70,358
2	Dil adları	3	38, 238, 239
3	Din ve inanç adları	7	22,28,105,109,222,244,351
4	Kişi isimleri	61	98,89,286,328,104,40,64,30,97,285,14,22,23,101,134,80,116,40,328,24,106,12,325,371,186,261,20,343,137,272,32,25,270,192,150,66,66,137,182,142,134,9,30,111,40,140,6,343,105,90,58,189,191,186,42,14,230,101,66,106,155
5	Kurum kuruluş adları	11	14,11,62,162,92,240,23,168,251,271,66
6	Savaş ve zafer adları	2	7,75
7	Ülke adları	11	95,202,319,238,317,103,345,319,202,172,29
8	Yer adları	20	210,28,66,317,281,161,155,103,168,60,223,72,252,65,271,103,162,1,244,339

4.1.8 Eserde Yer Alan İkilemeler

Eserde yer alan ikilemeler aşağıda verilmiştir.

4.1.8.1. Eş ya da Yakın Anlamlı Tekrar Öbekleri

Adı sanı (40)

“Bir şeyim ben. Ne demek istiyorsun Leylâ, *adı sanı* saygı ile anılan, Atatürkçü, aydın bir üniversite mensubuyum, profesörüm! Memleketin aydın, elit tabakasındayım.

Sana, annene, Ali'ye onur duyacağınız, iftiharla taşıyacağınız bir isim verdim, daha ne istiyorsun?" (Işinsu, 2018: 40).

Bağıra çağıra (97,98,155,270)

"İstanbul'daki Rum azınlık, her zamanki gibi Ada vapurunda çoğunluk hâline gelmiş. ***Bağıra çağıra***, güle oynaya Rumca konuşuyorlar." (Işinsu, 2018: 270).

Çoluk çocuk (269,326,326)

"Zile'ye bir halk kütüphanesi yaptırayım, ***çoluk çocuk***, isteyen gelsin bol bol okusun." (Işinsu, 2018: 269).

Dağ taş (106)

"***Dağ taş*** billur pınar kaynamakta, o suya özlemlî. Dost çok, o da dosta özlemlî." (Işinsu, 2018: 106).

Doğru dürüst (32,220,230)

"Eee, merak ediyordum, sordum. Sen ***doğru dürüst*** bir şey anlatmazsın ki." (Işinsu, 2018: 32).

Delik deşik (215)

"***Delik deşik*** et." (Işinsu, 2018: 15).

Fakir fukara (63,96,172,252,252,260,263)

"Devrimciliğin ***fakir fukara*** ile ilgisi var mı Nurten abla, şu birbirine düşürdüğünüz köylülerin falan?" (Işinsu, 2018: 252).

Güle oynaya (270)

"Bağıra çağıra, ***güle oynaya*** Rumca konuşuyorlar." (Işinsu, 2018: 270).

Konu komşu (103)

"Yetim öksüz bir küçük kız Çal köyünün içinde, ***konu komşu*** acıyıp kasabaya getirmişler." (Işinsu, 2018: 103).

4.1.8.2. Zıt Anlamlı Tekrar Öbekleri

Aşağı yukarı (38,89,224,217)

“Eh, *aşağı yukarı* bu duygular içindeler.” (Işinsu, 2018: 89)

Az çok (204,366)

“Ali, bütün ülkücüler, hepimiz *az çok* o günleri yaşamasa...” (Işinsu, 2018: 366).

Sağa sola (14,21,56,70,136,144,200,210,297)

“Ve başı *sağa sola* gitti, tekrar arkaya kalktı ve yana düştü, gözleri kapandı.” (Işinsu, 2018: 21).

İrili ufaklı (25,363)

“Kalabalık, *irili ufaklı* gruplar hâlinde dağıldı.” (Işinsu, 2018: 25).

4.1.8.3. Sayı Bildiren Tekrar Öbekleri

Birer ikişer (7,161,234)

“*Birer ikişer* dağıldılar.” (Işinsu, 2018: 7).

4.1.8.4. Bir Kelimesi Olumlu, Bir Kelimesi Olumsuz Tekrar Öbekleri

Biter bitmez (88)

“Bu sefer dinledi Leylâ, Seyhan’ın bir hatasını yakalamak, kızdırmak için çıldırıyordu, yazı *biter bitmez* dudak büktü.” (Işinsu, 2018: 88).

Gelir gelmez (44,82)

“Eh, pek haksız da sayılmaz, neydi o be, *gelir gelmez* diklenişin, yok edepsizlikmiş, neymiş!” (Işinsu, 2018: 82).

Girer girmez (183)

“Müdür, çok kısa boylu, şişmanca ve hastalıklı sarı tenliydi. Mustafa içeri *girer girmez*, hemen masanın başına geçip oturdu.” (Işinsu, 2018: 183).

Olur olmaz (322)

“Mâhir öyle *olur olmaz* şakalara hiç gülmezdi, gayet ciddi.” (Işınsu, 2018: 322).

Söyler söylemez (18)

“Bütün paramızı toplayıp, sizin kebablarınıza yatırdık. Böyle *söyler söylemez* kızdı kendine, şimdi bu itiraf gerekli miydi! Suratını daha beter astı.” (Işınsu, 2018: 18).

4.1.8.5. Bir anlamlı bir anlamsız Tekrar Öbekleri

Tek tük (187)

“Ve beklediler, polis arabaları gelinceye kadar bir şey konuşmadılar, bahçeden *tek tük* dinamit sesleri geliyordu.” (Işınsu, 2018: 187).

Ufak tefek (12,79,119,143,144,167)

“Hayır efendim, *ufak tefek* yaralanmalar...” (Işınsu, 2018: 12).

4.1.8.6. İki de anlamsız Tekrar Öbekleri

Ivır zıvır (79,359,360,360)

“Tabii iyi olur Seyhan, şu birtakım *ıvır zıvır* var, onları halledeyim de, seni nasıl bulurum?” (Işınsu, 2018: 256).

Kem küm (8)

“Hoca kem küm etti.” (Işınsu, 2018: 8).

4.1.8.7. ‘M’ İlaveli Tekrar Öbekleri

Şans mans (31)

“*Şans mans* kazanıyorum ya. Olsun. Bir sefer kaybedersem, öbür defa kazanıyorum.” (Işınsu, 2018: 31).

4.1.8.8 Aynı sözcüğün tekrarı ile Oluşturulan Tekrar Öbekleri

Emine Işınsu'nun Sancı adlı eserinde geçen aynı sözcüklerin tekrarı ile oluşan ikilemelere aşağıda yer verilmiştir.

“Acele acele” ikilemesi;

“Durakladı, sonra *acele acele* devam etti. Yani seninle konuştuğumu görürse... dedi.”(Işınsu, 2018: 57).

“Acı acı” ikilemesi;

“Derken *acı acı* güldü, gözyaşları yanaklarından süzülüyordu.” (Işınsu, 2018: 298).

“*Acı acı* gülümsedi Leylâ, “Biz hürriyet demiyoruz ama bağımsızlık, tam bağımsızlık gerçekten demokratik Türkiye diyoruz ve olamayacağını bile bile...” (Işınsu, 2018: 317).

“Açık açık” ikilemesi;

“Niçin canım, Mihri *açık açık* buna benzer şeyler söylüyor.” (Işınsu, 2018: 75).

“*Açık açık*, karşı karşıya, eşit imkânlarla ya ölürüz ya da öldürürüz, ama erkekçe...”(Işınsu, 2018: 197).

“İyi, kahrolsun faşizm diyelim yahut iyisi mi *açık açık* yazalım, kahrolsun Türkiye, yaşasın bağımsız Kürdistan!”(Işınsu, 2018: 377).

“Ağır ağır” ikilemesi;

“Çantasına uzanıp, *ağır ağır* ve gevşek kalkmaya hazırlanan kıza...” (Işınsu, 2018: 132).

“Arka taraftan dolaşıp, Erdem Sokak’a çıktılar, yokuşu *ağır ağır* tırmanmaya başladılar.”(Işınsu, 2018: 164).

“Ahmet bir süzüp onları, döndü, *ağır ağır* indi merdivenlerden.”(Işınsu, 2018: 183).

“*Ağır ağır* yürürken, Gazi Eğitim’e giden yolda, birini koşarken gördü, aldırmadı.” (Işınsu, 2018: 190).

“**Ağır ağır**, işitilir işitilmez bir sesle konuşuyordu, kendini zorladığı belliydi.” (Işinsu, 2018: 199).

“Leylâ’nın irkildiğini fark etti, kızla karşılaştıktan beri ilk kez, kendini üstün hissetti. Biraz rahatlar gibi oldu, **ağır ağır** devam etti.” (Işinsu, 2018: 217).

“Çantasına uzanıp, **ağır ağır** ve gevşek kalkmaya hazırlanan kıza.” (Işinsu, 2018: 231).

“Nurten, yerinden kalktı; bir ayağında terlik, öbürü çıplak, çocuğun önüne dikildi; **ağır ağır**: “Yoksa dedi, yoksa sen de o temizlenecek mikroplardan biri misin?”” (Işinsu, 2018: 252).

“Metin arkadaşının dediğini yaptı, **ağır ağır**, tetikte uzaklaştılar.” (Işinsu, 2018: 276).

“**Akşam akşam**” ikilemesi;

“Bana bak çocuk, **akşam akşam** kafamı bozma, niye yalan söyleyecekmışim sana, deli mi ne.” (Işinsu, 2018: 134).

“**Al al**” ikilemesi;

Bir sıcak, bir sıcaktı her bir yanı. Ağaçlar göklere değin dal dalmış, **al al** kirazlar parlıyor.” (Işinsu, 2018: 377).

“**Alev alev**” ikilemesi;

“Sıralar dağılacak, gençler damarlarında **alev alev** yanan deli-kanlılık heyecanı ile çarpışacaklar!” (Işinsu, 2018: 162).

“En ince damarlarında dolaşan, incecik kanda, incecik arzu, sonra yüreğinde **alev alev** özlem; hercai menekşem, prensesim!” (Işinsu, 2018: 226).

“İnce, solgun yüzü, bu son defa gittiğinde, sanki bir daha soluklaşmıştı, yalnız yeşil gözleri **alev alevdi.**” (Işinsu, 2018: 270).

“Azar azar” ikilemesi;

“Ömer biliyor onda silâh olduğunu, geçenlerde bir gün, herifin arkasından dolmuşa atlamış, *azar azar* sızlanmaya başlamış, ağabey demiş, bu komandolar hep silâhlı, ben çok korkuyorum, biz de ne yapacağız, falan gibi...”(Işinsu, 2018: 277).

“Bağıra bağıra” ikilemesi;

“İçi yırtıla yırtıla, *bağıra bağıra* ağladı.” (Işinsu, 2018: 90).

“O zaman Nurten Hemşire cevabını alamayacağını bildiği için rahat- bol bol içini döker, başhekimden hademe Süleyman Efendi’ye kadar, büyüüp küçülen öfkesini *bağıra bağıra* anlatırdı.”(Işinsu, 2018: 95).

“Bağıra bağıra, uyuyanı uyandıracak gibi!”(Işinsu, 2018: 122).

“Onun *bağıra bağıra* ağladığını, küfrettiğini işitti.”(Işinsu, 2018: 190).

“Bile bile” ikilemesi;

“İşte bu sözlerin özenti olduğunu *bile bile*, inanmadan söylüyorum, çünkü amaca giden yolun üstüne yazılmıştır bunlar...”(Işinsu, 2018: 232).

“Acı acı gülümsedi Leylâ, “Biz hürriyet demiyoruz ama bağımsızlık, tam bağımsızlık gerçekten demokratik Türkiye diyoruz ve olamayacağını *bile bile...* Kahraman Marks””(Işinsu, 2018: 318).

“Dursun saçmaladığını *bile bile* adamcağızını teselli etmek istedi. O, hiç etkilenmeden, “ölmeli gayri, ölmeli” diye söylendi ve öksürdü.”(Işinsu, 2018: 340).

“Boncuk boncuk” ikilemesi;

“Dursun, ceketinin önünü kapattı, arkadaşlarına baktı. İbrahim’in yüzünde *boncuk boncuk* terler birikmişti.”(Işinsu, 2018: 186).

“Boş boş” ikilemesi;

“Kapı aralandı, zincirin üstünden Nurten’in yüzü görüldü, *boş boş* baktı.”(Işinsu, 2018: 244).

“Nurten *boş boş* baktı Dursun’a...” (Işinsu, 2018: 261).

“Boy boy” ikilemesi;

“Birden ağlamaya başladı, hiç farkında olmadan, sessizce ağlıyor, iri damlalar düşüyor, siyah rimel *boy boy* iz bırakıyordu yanaklarında.”(Işinsu, 2018: 262).

“Ciddi ciddi” ikilemesi;

“Canım şimdi propaganda yapmıyoruz, *ciddi ciddi* konuşuyoruz.”(Işinsu, 2018: 233).

“Çocuk, *ciddi ciddi*, başını salladı.”(Işinsu, 2018: 335).

“Çakmak çakmak” ikilemesi;

“Şükriye Hanım, bu sözlere ve oğlunun *çakmak çakmak* kızgın gözlerine bakıp, bayağı bozulmuştu.” (Işinsu, 2018: 269).

“Çarpa çarpa” ikilemesi;

“Silâhlar birden patladı. Sesleri katı ve soğuktu, taş binalara *çarpa çarpa* büyüdüler.” (Işinsu, 2018: 1).

“Çeke çeke” ikilemesi;

“Ali, annesinin kalbine “bir şeyler olmasına alıştı, yine de burnunu *çeke çeke* ağlamaya başladı.”(Işinsu, 2018: 115).

“Ali, bu kez içini *çeke çeke*, sessiz ağlamaya başladı.”(Işinsu, 2018: 237).

“Çok çok” ikilemesi;

“Ben Türk’üm, bundan gurur duyuyorum, *çok çok* kahraman olduklarını da biliyorum.” (Işinsu, 2018: 61).

“Çıngır çıngır” ikilemesi

“Hay Allah! (*Çıngır çıngır* bir kahkaha attı kadın.) Vay anasını amma büyümüşsün be bücür!”(Işinsu, 2018: 244).

“Dakika dakika” ikilemesi;

“On iki saattir *dakika dakika* gerilen sınırlar, birden çürümüş gibiydi.” (İşinsu, 2018: 7).

“Dalgın dalgın” ikilemesi;

“Leylâ *dalgın dalgın*: “Hani başkaları için konuşuyor olsak, fena değil de, babam konu olunca... Bozuluyorum.” (İşinsu, 2018: 49).

“Böyle düşündü Adnan, bozuntuya vermemek için, o da Leylâ’nın dudaklarına dikti bakışlarını, *dalgın dalgın* mırıldandı.”(İşinsu, 2018: 220).

“Nurten *dalgın dalgın* Dursun’un yüzüne bakarken, saçlarını bir firkete ile başında topladı, omuzlarını silkti.”(İşinsu, 2018: 253).

“Böyle *dalgın dalgın* yürürken, Adnan’la burun buruna geldi, baktı, fakat tanımadı.” (İşinsu, 2018: 266).

“Deli deli” ikilemesi;

“*Deli deli* düşündü: “Görmeliyim, oradaydı, görmeliyim, oradaydı, görmeliyim!” (İşinsu, 2018: 210).

“O anda Dursun, Leylâ’nın Nurten’e neler söylediğini bilebilmeyi *deli deli* istedi.” (İşinsu, 2018: 268).

“Derin derin” ikilemesi;

“Gazi *derin derin* içini çekiyor..” (İşinsu, 2018: 68).

“*Derin derin*”içini çeker Nurten, eski yılların sıkıntısını iki defa yaşar, sesi titrer.” (İşinsu, 2018: 96).

“Çocuğa bakmaya çalışıyordu, *derin derin* içini çekti.” (İşinsu, 2018: 136).

“Karısının endişeli yüzüne kısa bir bakış fırlatan Saadettin Bey, başını çevirdi, *derin derin* içini çekti.” (İşinsu, 2018: 243).

“**Derin derin** içini çekti, bu gece yıkılmışlığın en dibindeydi.” (Işınsu, 2018: 297).

“**Derin derin** içini çekti, gözyaşları kurumuş, göz pınarları yanıyordu.”(Işınsu, 2018: 310).

“Ali gazozu içmek yerine bardakla oynamayı tercih etti, **derin derin** düşünüyordu.” (Işınsu, 2018: 337).

“Didik didik” ikilemesi;

“Nasıl da kavramlarla uğraşır, **didik didik** ederdi onları, zaman zaman okudukları ile kendi özel tariflerini karıştırıyordu.” (Işınsu, 2018: 369).

“Dolu dolu” ikilemesi;

“Hiçbir şeyim yok... Bücür be beni çok fena ettin, içim **dolu dolu** oldu.”(Işınsu, 2018: 264).

“Seyhan kıza dikkatle bakınca, güzel gözlerinin **dolu dolu** olduğunu fark etti, gülümsedi.”(Işınsu, 2018: 293).

“Döne döne” ikilemesi;

“Biz bu göbeği fırında büyütmedik, lisede **döne döne** büyüttük yavrum, neden?”(Işınsu, 2018: 59).

“Durup durup” ikilemesi;

“Babanı kınamadım bebeğim, **durup durup** o meseleyi açma baştan, eylemde, ondan faydalanamayacağımızı sana göstermek istemiştin, yoksa nutuk atmada, gösterişte, tamam! İstedığımızı söyletebiliyoruz.”(Işınsu, 2018: 47).

“Düğüm düğüm” ikilemesi;

“**Düğüm düğüm** üstüne atılmış, Dursun içinde! Kafası ve bedeni ile ağır bir yükü taşıyor...”(Işınsu, 2018: 281).

“Fabrika fabrika” ikilemesi;

“Devrimci gençliğin amacı, devrim ateşini *fabrika fabrika*, köy köy, toplumun bütün sınıflarına doğru sıçratmak, bütün sınıflarda devrim yangınına tutuşturmadır. Gençliğin tek sloganı: Millî Demokratik Devrim’dir.” (Işinsu, 2018: 55).

“Geri geri” ikilemesi;

“Leylâ *geri geri* uzaklaşmaya başladı gruptan, onu, belli etmeden gözlemekte olan Seyhan hemen yanına geldi.”(Işinsu, 2018: 289).

“Gevşek gevşek” ikilemesi;

“Arkadaşları, resim dersinden çıkıyorlardı, çocuklar *gevşek gevşek* gülüyorlar.” (Işinsu, 2018: 182).

“Güle güle” ikilemesi;

“*Güle güle*...” (Işinsu, 2018: 26).

“Evet kocacığım sen beni merak etme... Olur, uyanır uyanmaz ararız seni... *Güle güle* canım...” (Işinsu, 2018: 122).

“Teşekkürler ağabey, *güle güle* ağabey.”(Işinsu, 2018: 142).

“Canım *güle güle*... Olur, bay bay!”(Işinsu, 2018: 257).

“Peki, olur, dedi Metin, (Şaşırılmıştı.) *güle güle*, ararım seni...”(Işinsu, 2018: 281).

“Böyle bir taksiye bindirip, haydi *güle güle* mi?”(Işinsu, 2018: 293).

“Öyle olsun! (Seyhan gülmesini saklamıyordu.) *Güle güle* şekerim.”(Işinsu, 2018: 294).

“Şey... Estağfurullah. *Güle güle*.”(Işinsu, 2018: 323).

“Tamam Seyhan, çok iyi anlaştık. Severim kardeşimi. Peki, *güle güle*.”(Işinsu, 2018: 359).

“Gün gün” ikilemesi;

“Yirmi iki yıllık ömrü **gün gün** geçti kafasından.” (Işinsu, 2018: 367).

“Güm güm” ikilemesi;

“Gerçekten **güm güm** vuruluyor kapı...”(Işinsu, 2018: 27).

“Elleri ile saçını yoluyor, sarsılıp inliyordu. Saadettin Bey patladı, sesi, **güm güm** duvarlarda yansıdı.”(Işinsu, 2018: 115).

“Güzel güzel” ikilemesi;

“Ulan imansız herif, dedi Şevket, **güzel güzel** ben yatmak istiyorum, sen kalk desene, aç köpek gibi ne saldırıyorsun?”(Işinsu, 2018: 198).

“Mehmet, **güzel güzel** kitaplar getiriyor.”(Işinsu, 2018: 244).

“Harıl harıl” ikilemesi;

“Bunun üzerine gençler aşağıya koştular, paniğe kapıldılar anlaşılan, biz Sabri ile öylece yatmıştık, belki öldü bellediler bizi, **harıl harıl** boş kovan topladılar ve kaçtılar.” (Işinsu, 2018: 155).

“Hiçkırâ hiçkırâ” ikilemesi;

“Şöyle bir selâmlayıp çevredekileri, çıktılar. Yüzüne vuran serin hava tesir etmedi Leylâ’ya, Seyhan’ın yanında yürürken, **hiçkırâ hiçkırâ** ağlıyordu; nihayet genç adam dayanamadı.”(Işinsu, 2018: 289).

“Hırıl hırıl” ikilemesi;

“Dursun’un boğazı **hırıl hırıl** hırıldıyordu.”(Işinsu, 2018: 376).

“Hızlı hızlı” ikilemesi;

“Aniden Dursun’un kolunu yakaladı, **hızlı hızlı**.” (Işinsu, 2018: 182).

“Dursun, ters yüz geri döndü, bu kez kararlı adımlarla, **hızlı hızlı** uzaklaştı evden.” (Işinsu, 2018: 269).

“İkişer ikişer” ikilemesi;

“Gel gör ki, akşamüstü ayrı ayrı yollardan, **ikişer ikişer** fakülteye gelen on arkadaşı, fena karşıladı Dekan Bey.”(Işinsu, 2018: 8).

“İri iri” ikilemesi;

“Ali, korkup **iri iri** Mehmet'e baktı. O, hırsıyla ahizeyi yerine koydu.”(Işinsu, 2018: 141).

“Dursun, yavaşça Nâil’ i itti, alnında biriken terleri, kolunun tersi ile sildi, nefes alıp, **iri iri** baktı arkadaşlarına.” (Işinsu, 2018: 207).

“Nurten birden durdu, söylediği cümlenin manasını anladı, **iri iri** açtı yaşlı gözlerini.”(Işinsu, 2018: 262).

“Ali, **iri iri** baktı babasına, heyecandan tıkanır gibi sordu.”(Işinsu, 2018: 353).

“İstemeye istemeye” ikilemesi;

“Müdür, **istemeye istemeye** kalktı yerinden, pencereden bir an bahçeye baktı, sonra hemen dönüp, yerine oturdu.”(Işinsu, 2018: 183).

“Sarımsı gözlü iktisat profesörü **istemeye istemeye** kalktı, beyefendinin elini sıktı, arka arka yürüyüp, odadan çıktı...”(Işinsu, 2018: 347).

“İyi iyi” ikilemesi;

“Haa, dedi, **iyi iyi**, siz konuşun. Ben zaten makyajımı temizleyeceğim.”(Işinsu, 2018: 35).

“Kalkıp kalkıp” ikilemesi;

“Bir sevindim, gece gözüme uyku girmede, **kalkıp kalkıp** baktım.”(Işinsu, 2018: 96).

“Kıs kıs” ikilemesi;

“Yaşlı adam **kıs kıs** güldü.” (Işinsu, 2018: 170).

“Kıvrım kıvrım” ikilemesi;

“Kız *kıvrım kıvrımdı*... İnlüyordu. Küfrediyordu.” (Işınsu, 2018: 167).

“Koca koca” ikilemesi;

“Teknik Öğretmen’e ilk girdiği yıl, babası ile annesi, onu ziyarete gelmişler, annesi Ankara’nın *koca koca* apartmanlarına bakıp...”(Işınsu, 2018: 269).

“Kocaman kocaman” ikilemesi;

“Ali, o anda kapının pervazına dayanmış duran ablasını fark etti, kız, uzun geceliğinin içinde, daha bir ince görünüyordu, gözlerini *kocaman kocaman* açmış, Ali’ye bakıyordu.”(Işınsu, 2018: 157).

“Leylâ, Gül’ün *kocaman kocaman* gülüp: “Bir görseydin,” deyişini düşündü.” (Işınsu, 2018: 348).

“Köy köy” ikilemesi;

“Devrimci gençliğin amacı, devrim ateşini fabrika fabrika, *köy köy*, toplumun bütün sınıflarına doğru sıçratmak, bütün sınıflarda devrim yangınına tutuşturmadır. Gençliğin tek sloganı: Millî Demokratik Devrim’dir.” (Işınsu, 2018: 5).

“Aklınızın alamayacağı şekilde, artık iyi mi demek lâzım, çalışıyorlar işte. Birçok kişiye bedava avukatlık yaptıkları gibi, *köy köy* de gezip propaganda yapıyorlar.” (Işınsu, 2018: 137).

“Marş marş” ikilemesi;

“Bu senin ilk dersin, hadi fırla şimdi odaya, *marş marş*.” (Işınsu, 2018: 146).

“Mırıl mırıl” ikilemesi;

“Hocanın *mırıl mırıl* sözleri, gençlere ninni gibi geliyordu.”(Işınsu, 2018: 187).

“Adnan sesini yavaşlatmış, o kadar sakin ve *mırıl mırıl* konuşuyordu ki, Leylâ bir an, acaba yanlış mı işittim diye, duraladı, sonra gayriihtiyari sağ eli havalandı ve olanca gücü ile oğlanın suratına indi.”(Işınsu, 2018: 234).

“Uzanıp, babaannesinin namaz kılışını seyredişi, *mırıl mırıl* dualar.”(İşinsu, 2018: 369).

“Okuya okuya” ikilemesi;

“Devlet dergisini açtı, *okuya okuya* yurda girdi.” (İşinsu, 2018: 282).

“Olsa olsa” ikilemesi;

“*Olsa olsa* çirkinliktir, dedi, çok çirkin bir karı, kendisi bu arada solcularla iş pişiriyor, kızlarını da İstanbul’da kolejde okutuyormuş.” (İşinsu, 2018: 275).

“Parıl parıl” ikilemesi;

“Leylâ’nın bütün tepkisi, elindeki kadehi başına dikmek oldu, gözleri *parıl parıl* yanıyor, dudakları gülümsüyordu. İçinde keskin bir acı vardı”(İşinsu, 2018: 287).

“İri kahverengi gözlerinde; her zamanki yumuşak, biraz alaylı, biraz bağışlayan bakışları kadınlı erkekli on beş, on altı kadar genç öğretmenin üzerine *parıl parıl* dökülüyor, onların gözlerinden daha derinlere, yüreklerine değin nüfuz etmeye çalışıyordu.”(İşinsu, 2018: 329).

“Perde perde” ikilemesi;

“Dursun’un sesi, *perde perde* yükseliyordu.”(İşinsu, 2018: 258).

“Pırl pırl” ikilemesi;

“Büfeyi açtı, *pırl pırl*, dokunulmamış bir viski şişesi çıkardı.”(İşinsu, 2018: 47).

“Turgut, koltuğunun altından silâhını çıkarıp (Bu *pırl pırl* bir Simit Wesson’du.) Seyhan’a uzattı. Seyhan başı ile masayı işaret etti.”(İşinsu, 2018: 80).

“Siz mi gönderdiniz? (Mustafa içinden küfretti ve *pırl pırl* kara gözlerinden gülücükler gönderdi müdüre.)” (İşinsu, 2018: 183).

“Deminden beri hiç konuşmayan Mâhir, heyecanla söze karıştı, garip şekilde mahzun ve masum görünen yüzünde yeşil gözleri *pırl pırl* kırışıyordu.” (Işinsu, 2018: 202).

“Durumları, hatta davranışları kendi kabahatleri değil ki düşün, hiçbir değeri olmayan bir insana *pırl pırl* bir değer uzatıyorsun; sömürülen yoksul halkın savunması!” (Işinsu, 2018: 203).

“Dursun, And Sokağı’ndaki apartmanın kapısını çalarken *pırl pırl* çocuksu duygular içindeydi.”(Işinsu, 2018: 244).

“Gözlerinin altı hafifçe şiş ve morumsuydu. En önemlisi galiba, o *pırl pırl* gözlerine düşen gölgelerdi.”(Işinsu, 2018: 248).

“Dursun, çocuksu duygular içinde *pırl pırl* ve biraz da buruk, tatlımsı bir hüznle geldiği bu evden, adamakıllı rahatsız ayrıldı.”(Işinsu, 2018: 266).

“*Pırl pırl* yakışıklı bir yüz, yılların ötesinden gülümseyen dudaklar.”(Işinsu, 2018: 270).

“Karşılıklı, sinirli kıkırdamalar içinde ve bu serin akşam vakti, bulvarın ışıkları *pırl pırl* parlarken ve de insanlar geçip dururken yanlarından, her şey bir oyunun parçası gibi görünüyordu Leylâ’ya.” (Işinsu, 2018: 291).

“O sırada, kapı aralandı. Meriç, uzattı başını, kumral, yakışıklı yüzünde *pırl pırl* alaylı bir tebessüm.”(Işinsu, 2018: 319).

“Ali, *pırl pırl* güldü.”(Işinsu, 2018: 338).

“Bir gece oradan geçerken gözü takılmış, elektrik ışığında, tül perdelerin ardından *pırl pırl* avizeler görmüştü.”(Işinsu, 2018: 365)

“*Pır pır*” ikilemesi;

“Ufak kahverengi gözlerini *pır pır* kırptı.”(Işinsu, 2018: 91).

“Ali’de bir sevinç *pır pır*, yüzü ışıklanı verdi.”(Işinsu, 2018: 128).

“Sabah sabah” ikilemesi;

“*Sabah sabah* herif azarladı beni, neymiş de koğuş iyi temizlenmemiş.”(Işinsu, 2018: 97).

“Sağır sağır” ikilemesi;

“*Sağır sağır* karanlığa bağırıyorlar...”(Işinsu, 2018: 12).

“Salkım salkım” ikilemesi;

“Dört genç, imtihanı, derslerini unutup, *salkım salkım* heyecanlarını” (Işinsu, 2018: 270).

“*Salkım salkım* küfürler hâlinde boşaltıyorlar.” (Işinsu, 2018: 270).

“Sarsak sarsak” ikilemesi;

“*Sarsak sarsak* yürüyüp, kanepeye yüzükoyun uzandı, bir taraftan elleri ile gözyaşlarını silerken, bir taraftan söyleniyordu.”(Işinsu, 2018: 266).

“Savura savura” ikilemesi;

“Eteğini *savura savura* çıkıyor, koğuştan arkasında en adisinden bir parfüm rüzgârı dalgalanıyor.”(Işinsu, 2018: 69).

“Nurten Hemşire, sarı saçlarım *savura savura!*”(Işinsu, 2018: 244).

“Kokular *savura savura* salman Hemşire Nurten...”(Işinsu, 2018: 368).

“Sert sert” ikilemesi;

“Ne güzel bir manzara, sabaha karşı parmak kadar çocuk oturmuş, koca babasını sorguya çekiyor, hem de sinirlenerek, *sert sert*, utan be kızım.”(Işinsu, 2018: 42).

“Çocuk bir duralamış, dikkatle süzmüştü Dursun’u ve sonra **sert sert**, âdeta hazır ol vaziyetinde.”(Işınsu, 2018: 61).

“Arkasında Saadettin Bey, “Hasta olan o değil, kız!” diye feryat etmemek için dudaklarını ısırды ve Ali’ye **sert sert** bakıp, dışarı çıkmasını söyledi.”(Işınsu, 2018, s.116).

“Demek Amasya’yı geçmişiz, ee az kaldı.” diye düşündü... Bu kez yağmur başlamıştı, **sert sert** dövüyordu otobüsün penceresini.”(Işınsu, 2018: 342).

“Sinirli sinirli” ikilemesi;

“Dursun, **sinirli sinirli** arkadaşının sözünü kesti.” (Işınsu, 2018: 281).

“Leylâ **sinirli sinirli** konuştu.”(Işınsu, 2018: 349).

“Tane tane” ikilemesi;

“Öfkesini tutup, **tane tane** konuştu.”(Işınsu, 2018: 40).

“Leylâ, sigarasından derin bir nefes çekip başını koltuğa dayadı, gözlerini kapattı, **tane tane**...”(Işınsu, 2018: 75).

“Cebinden bir kâğıt çıkarıp, sakın bir sesle, **tane tane** okumaya başladı.”(Işınsu, 2018: 86).

“Karşısındaki adam, lacivert elbise giymişti, yerinde kıpırdadı, hafifçe öksürüp boğazını temizledi, sonra **tane tane**, beyefendinin anlayacağı gibi izah etmeye çalıştı.”(Işınsu, 2018: 91).

“Leylâ içini çekti, sabırla, **tane tane** konuştu.” (Işınsu, 2018: 360).

“Tek tek” ikilemesi

“Kolları, bacakları **tek tek** koşturdu, yayıldı. Bir sarı pelte kaldı geriye, küçük, nokta gibi.” (Işınsu, 2018: 121).

“Ali babasını, annesini, ablasını **tek tek** düşündü.”(Işınsu, 2018: 153).

“Seyhan toparlandı, yine **tek tek** baktı grup başkanlarının yüzlerine..”(İşinsu, 2018: 163).

“Adnan’ın, masa üzerinde bıraktığı fotoğrafları aldı, **tek tek** divanın üstüne dizdi, tekrar oturdu koltuğa..”(İşinsu, 2018: 166).

“**Tek tek** gelmiyorlar ki, toplışıverdiler oğlanın başına..”(İşinsu, 2018: 193).

“Bari çayları tazeleyelim, dedi. Dolaşıp **tek tek** bardakları topladı.”(İşinsu, 2018: 198).

“İnancım var, değer veriyorum **tek tek** insanlara.” (İşinsu, 2018: 228).

“Bak yine saçmaladın, eylemimiz içinde **tek tek** kafalar düşünemezler şekerim, bunu da bilirsin.”(İşinsu, 2018: 291).

“Gençlere toptan bir şey söylenecekse, **tek tek** isimlerini saymaz, alo lar der geçerdi.”(İşinsu, 2018: 328).

“**Teker teker**” ikilemesi;

“Arkadaşlarımız yoldalar zaten, biraz sonra **teker teker** ulaşırlar buraya.”(İşinsu, 2018: 8).

“Hoca onlara **teker teker** baktı..”(İşinsu, 2018: 9).

“Durup gençlerin yüzüne **teker teker** baktı.”(İşinsu, 2018: 162).

“Ah hepsini temizleyecekler, **teker teker** gebertiyorlar zaten.” (İşinsu, 2018: 260).

“Evet haklısın, dedi Dursun, tümüne birden şuursuzca sürüklenen grup diyemeyiz. Fakat biliyor musun, **teker teker** ele alırsak, hepsinin de solcu olmak için bir sebebi var.” (İşinsu, 2018: 273).

“**Tek tek** adamların üstüne, bir sürü askeri birden saldırtıverirdi.”(İşinsu, 2018: 371).

“**Tel tel**” ikilemesi;

“Dursun’un üstündeki tek ceketi, gri ceketi *tel tel* iplikleri ile vücudunu dağlıyordu.” (Işinsu, 2018: 24).

“Tembel tembel” ikilemesi;

“Ne yani, çocuğu dayak yerken gören biziz, karar da bize ait. Şevket *tembel tembel...*” (Işinsu, 2018: 196).

“Tutuna tutuna” ikilemesi;

“İnsan önce sağlam bir ağaç seçer, sonra karnesini bir yere bırakır, iki eliyle *tutuna tutuna*, dikkatle çıkar.” (Işinsu, 2018: 62).

“Leylâ’nın ayakları altında yer sallanmaya başladı, ses çıkarmadı, duvara *tutuna tutuna*, yatağına gitti.” (Işinsu, 2018: 131).

“Uzun uzun” ikilemesi;

“Uzak bir sıtmanın titremeleri içindeydi, telefon çaldı. Bir, iki, üç, dört. *Uzun uzun* zırladı âlet.” (Işinsu, 2018: 56).

“Adnan, baktı, *uzun uzun* baktı. Nihayet Seyhan dayanamadı, çekti elinden.” (Işinsu, 2018: 165).

“Hepsi ile *uzun uzun* konuştu; ekonomi, Türk milliyetçiliğinin temeli değil, sadece önemli meselelerinden biriydi.” (Işinsu, 2018: 169).

“Gardırobunun kapısını açıp, *uzun uzun* elbiselerini tetkik etti.” (Işinsu, 2018: 284).

“İbrahim ağabey, masanın başında oturuyordu, sigarasından derin bir nefes çekip, başını arkaya attı, dumanları seyretti *uzun uzun...*” (Işinsu, 2018: 324).

“Haa, iyi, iyi ben Amasya’da ineceğim. Oğlum var da orada, ona gidiyorum. (Tekrar ve *uzun uzun* öksürdü, sordu.) Kaç kardeşiniz?” (Işinsu, 2018: 339).

“Nedense Zile’ye gidince, babasını, Selâhattin’in babasını, arkadaşlarını görür; tarım kentlerini düşünmeye başlar, arkadaşları ile tartışır ve Zile’nin hangi köyünün merkez olması gerektiği hususunda **uzun uzun** konuşurlar... Çevresine topladıklarının önce tarım kentlerine akılları yatması lâzımdır.”(İşinsu, 2018: 342).

“Kahverengi elbiseli, saçları dikkatlice taranmış, sarımsı gözlü iktisat profesörü, **uzun uzun** ve dikkatle siyah pabuçlarının ucunu tetkik etti, bir şeyler söylemek istiyor, tereddüt ediyordu.”(İşinsu, 2018: 347).

“Leylâ **uzun uzun** düşündü. Kendince meseleyi çözümlenmek bir rahatlık vermişti ona.” (İşinsu, 2018: 363).

“Konuşmak istedi, dudakları kendinin olmaktan çıkmıştı gayri, **uzun uzun** gayret sarf edip zorlukla kıpırdattı onları.”(İşinsu, 2018: 373).

“Dursun onları yakalamak için **uzun uzun** çırpındı, atlamaya çalıştı, çırpındı” (İşinsu, 2018: 377).

“Vah vah” ikilemesi;

“Yaa, **vah vah**, üzöldüm senin için, (Leylâ doğruldu, çantasını aradı, toparlanmak istiyordu.) O ki bir hatun gelecek buraya, ben gideyim.”(İşinsu, 2018: 83).

“Vıcık vıcık” ikilemesi;

“Aynı anda bir sarı örümceğin sayısız kollarını vücudunda hissediyordu. İrkiliyor, gözlerini açıyor, Seyhan’ın yüzünü ve **vıcık vıcık** sırtan dudaklarını görüyor, sesini işitiyordu.”(İşinsu, 2018: 294).

“Vızır vızır” ikilemesi;

“Polis arabaları dışarıda **vızır vızır** geziniyorlarmış, kaldırımlar polis doluymuş.” (İşinsu, 2018: 9).

“Vura vura” ikilemesi;

“Küçük bir çekiçle saca **vura vura** soba yapan Abdullah Emmi’nin tek oğlu!” (İşinsu, 2018: 367).

“Yan yan” ikilemesi;

“Ne o öyle *yan yan* yaklaşmaya çalışıyorsun silâha?”(Işinsu, 2018: 84).

“Dursun yere bakıp, *yan yan* gülümsedi, o güzel kızın kendi hayatı ile ilgilenmesi bir hoşuna gidiyordu ki.” (Işinsu, 2018: 332).

“Dursun, çay fincanından iri bir yudum aldı, yere bakıyordu, yine *yan yan* gülümsedi.” (Işinsu, 2018: 336).

“Ya, dedi Dursun, haklısın... *Yan yan* gülümsedi...” (Işinsu, 2018: 342).

“Yana yana” ikilemesi;

“Yüreği *yana yana* cebindeki paranın miktarını düşünmüştü.” (Işinsu, 2018: 61).

“Şimdi Dursun, içi *yana yana* annesini düşündü.”(Işinsu, 2018: 269).

“Yavaş yavaş” ikilemesi;

“Çevredeki kalabalık, *yavaş yavaş* geri çekilmeye başladı.” (Işinsu, 2018: 20).

“Bu geceki, özü yararına da olsa, reddetmeye hazır, kabuğuna çekiliyor, *yavaş yavaş* alışılmışın rahatlığına ve açıklığına kavuşmak istiyordu.”(Işinsu, 2018: 33).

“Saadettin Bey döndü, kızını süzdü, suratındaki rahat, bağışlayıcı tebessüm *yavaş yavaş* silindi.”(Işinsu, 2018: 36).

“Leylâ duraladı, şüphe ile babasına baktı, yüzü *yavaş yavaş* kızarıyordu.”(Işinsu, 2018: 38).

“Sesi o eski militan sesi, soğuk, emredici, hâkim, sağ elini kaldırdı, *yavaş yavaş* nişan alıp indirirken silâhı, tetiği düşürdü.”(Işinsu, 2018: 86).

“Birden donar gibi olan beyni, **yavaş yavaş** çalışmaya başlıyordu.”(Işinsu, 2018: 116).

“**Yavaş yavaş**, fısıldayarak anlattı.”(Işinsu, 2018: 154).

“Ahmet, kaim lacivert kazağını kaldırdı, beline taktığı, 7.65’lik tabancasının kabzası görüldü, sonra **yavaş yavaş** indirdi kazağın eteğini, yüzünde değişmeyen garip bir tebessüm vardı.”(Işinsu, 2018: 182).

“Dördü de **yavaş yavaş** pencereye yaklaştılar.”(Işinsu, 2018: 185).

“**Yavaş yavaş**, sakin ol! Burada nutuk atmıyorsun, doğru dürüst konuşmuyoruz.”(Işinsu, 2018: 230).

“**Yer yer**” ikilemesi;

“Ve **yer yer** alkışlamışlardı onu.” (Işinsu, 2018: 10).

“Yüzü çizgiler ve **yer yer** kırılmış en az üç günlük bir sakalla kaplıydı, bu hâliyle sanki bin asrı yalnız cefası ile yaşamış intibainı uyandırıyor.”(Işinsu, 2018: 43).

“Adnan çekip gittikten sonra, Seyhan bir süre, örtüsü **yer yer** toplanmış, buruşmuş divana baktı.”(Işinsu, 2018: 166).

“Çok güzelsin! Derken dikkat etti kadına saçlarında **yer yer** ak altında kırışıklar fark etti.”(Işinsu, 2018: 248).

“Mavi badana rutubetle **yer yer** sararmış, herhâlde geçen kış pek çok tütmüş olan sobadan işlenmişti.”(Işinsu, 2018: 363).

“**Yılışık yılışık**” ikilemesi;

“Leylâ dokuz yaşlarındayken, ona, ay hâlini anlattığı eda ile adi bir esrar havası içinde, **yılışık yılışık**: ”Ne oldu bakayım kız, anlat” dedi.” (Işinsu, 2018: 124).

“Yırtıla yırtıla” ikilemesi;

“İçi *yırtıla yırtıla*, bağıra bağıra ağladı.”(Işınsu, 2018: 90).

“Yumuşak yumuşak” ikilemesi;

“Annesi geldi aklına; süzgün, kederli yüzü *yumuşak yumuşak* bakan yeşil gözleriyle...”(Işınsu, 2018: 27).

“Onlar çıktuktan sonra, Saadettin Bey, *yumuşak yumuşak* Leylâ’ya hitap etti.”(Işınsu, 2018: 308).

“Dursun, gülmek geldi içinden, *yumuşak yumuşak*...”(Işınsu, 2018: 335).

“Zaman zaman” ikilemesi;

“Yağmur Beyler, İnal Beyler, Sanduk Beyler ve yiğitleri, ok ve kılıçları ile açtıkları yollarda, *zaman zaman* ermiş kişilere rastladılar.”(Işınsu, 2018: 105).

“Çocukların üzerinde önemle durdukları, “Toplumculuk” kavramı idi, ekonomi idi. Dursun, *zaman zaman* onların, solun etkisi ile, solun alanında at oynatmaya kalktıklarını tespit ediyordu.”(Işınsu, 2018: 169).

“Çok aptalca bulacaksın belki ama, *zaman zaman* aklıma geliyor, sanki yine bu biçim bir oyunun içindeyiz.”(Işınsu, 2018: 278).

“Nasıl da kavramlarla uğraşır, didik didik ederdi onları, *zaman zaman* okudukları ile kendi özel tariflerini karıştırıyordu.”(Işınsu, 2018: 369).

“Zangır zangır” ikilemesi;

“Neyse bu yerler *zangır zangır* titrediği zaman, dağdaki çocuklar şehre dökülüp de, evlerin damlarını uçurduğu zaman!”(Işınsu, 2018: 260).

Emine Işınsu’nun incelenen eserinde ikileme söz varlığı incelendiğinde sekiz başlıkta birbirinden farklı 115 ikileme olmak üzere toplam 317 tespit edilmiştir.

Tablo 4.9. İkilemelere ilişkin sıklık ve sayfa numaraları tablosu

Sayı	İkileme	Sıklık	Sayfa numarası
1	acele acele	3	57,68,68
2	acı acı	3	298,317
3	açık açık	3	75,97,317
4	adı sanı	1	40
5	ağır ağır	12	132,164,183,199,217,231,252,276,278, 284,351,370
6	akşam akşam	1	134
7	al al	1	377
8	alev alev	3	162,226,270
9	aşağı yukarı	4	38,89,224,217
10	az çok	2	204,366
11	azar azar	1	277
12	bağıra bağıra	4	90,95,122,190
13	bağıra çağıra	4	97,98,155,270
14	birer ikişer	3	7,161,234
15	bile bile	3	232,318,340
16	biter bitmez	1	88
17	bol bol	6	42,70,95,248,269,303
18	boncuk boncuk	1	186
19	boş boş	2	244,261
20	boy boy	1	262
21	ciddi ciddi	2	232.335
22	çarpa çarpa	2	1,1
23	çakmak çakmak	1	269
24	çeke çeke	2	115,237
25	çingir çingir	1	244
26	çiğneyip çiğneyip	2	95,95
27	çizik çizik	2	69,69
28	çok çok	1	61

29	çoluk çocuk	3	269,326,326
30	dağ taş	1	106
31	dakika dakika	1	7
32	dalgın dalgın	3	49,253,266
33	derin derin	7	68,96,136,243,297,310,337
34	delik deşik	1	215
35	deli deli	2	210,268
36	didik didik	1	369
37	dolu dolu	2	264,293
38	doğru dürüst	3	32,220,230
39	döne döne	1	59
40	durup durup	1	47
41	düğüm düğüm	1	218
42	fabrika fabrika	2	52,55
43	fakir fukara	8	63,96,172,252,252,252,260,263
44	geri geri	1	289
45	gevşek gevşek	1	182
46	gelir gelmez	2	44,82
47	girer girmez	1	183
48	güle güle	9	26,122,142,257,281,293,294,323,359
49	güle oynaya	1	270
50	güm güm	2	27,115
51	gün gün	1	367
52	güzel güzel	2	198,244
53	hıçkıra hıçkıra	1	289
54	harıl harıl	1	155
55	hırıl hırıl	1	376
56	hızlı hızlı	3	116,182,269
57	ıvır zıvır	4	79,359,360,360
58	ikişer ikişer	1	8
59	irili ufaklı	2	25,363
60	iri iri	4	141,207,262,353

61	istemeye istemeye	2	183,347
62	kalkıp kalkıp	1	96
	kem küm	1	8
63	kıs kıs	1	170
64	kıvrım kıvrım	1	167
65	kocaman kocaman	2	157,348
66	koca koca	1	269
67	konu komşu	1	103
68	köy köy	3	52,55,137
69	kuzu kuzu	1	76
70	marş marş	1	146
71	mırıl mırıl	3	187,187,234
72	okuya okuya	1	282
73	olsa olsa	1	275
74	olur olmaz	1	322
75	parıl parıl	2	287,329
76	perde perde	1	258
77	pırıl pırıl	13	47,80,183,202,203,244,248,266,270,291,319,338,365
78	pır pır	2	91,128
79	sabah sabah	1	97
80	saf saf	1	78
81	sağır sağır	1	12
82	sağa sola	9	14,21,56,70,136,144,200,210,297
83	salkım salkım	2	270,270
84	sarsak sarsak	1	266
85	savura savura	3	69,244,368
86	sert sert	4	42,61,116,342
87	sıcak sıcak	2	70,206
88	sık sık	2	68,341

89	sıkı sıkı	15	6,13,67,68,103,116,118,167,197,266,277,284,317,355,370
90	sinirli sinirli	1	349
91	söyler söylemez	1	18
92	şans mans	1	31
93	şıkır şıkır	1	57
94	tane tane	5	40,75,86,91,360
95	tek tek	10	121,153,163,166,198,228,291,328,371,193
96	teker teker	5	8,9,162,260,273
97	tek tük	1	187
98	tembel tembel	1	196
99	tel tel	1	24
100	tutuna tutuna	2	62,131
101	ufak tefek	6	12,79,119,143,144,167
102	usul usul	4	72,115,118,180
103	uzun uzun	11	56,165,169,284,324,339,342,347,363,373,377
104	vah vah	1	83
105	vıcık vıcık	1	294
106	vızır vızır	1	9
107	vura vura	1	367
108	yan yan	3	26,56,276
109	yana yana	2	61,269
110	yavaş yavaş	10	20,33,36,38,86,116,154,182,185,230
111	yer yer	5	10,143,166,248,363,
112	yılışık yılışık	1	124
113	yırtila yırtila	1	90
114	zaman zaman	4	105,169,278,369
115	zangır zangır	1	260

4.1.9. Eserde Yer Alan Kalıp Sözcükler

Eserde yer alan örnek kalıp sözcükler aşağıda verilmiştir.

Aferin

“İyi iyi *aferin* ona! Leylâ artık konuşmak istemiyordu, gözlerini kapattı.” (Işınsu, 2018: 345).

“Sorduğum şeyi bile anlamıyorsun çocuk, ezberini döküyorsun suratıma... İyi hatibim demiştin, (Güldü.) ispat ettin, *aferin!* E artık gidebiliriz. Tanıştık, konuştuk, oldu.” (Işınsu, 2018: 231).

Allah Rahmet Eylesin

“Ölüm bu, vakti saati gelince buluyor insanı, kısmet, ne yapalım, alın yazısı. *Allah rahmet eylesin.*” (Işınsu, 2018: 93).

Estağfurullah

“*Estağfurullah*, sizi öyle sanmıyorum. Sadece, sadece bir yeriniz olsun istiyorum, kesin, açık, belirli bir yeriniz! O yerinizde, inandığınız fikri savunmanızı istiyorum.” (Işınsu, 2018: 43)

Eyvallah

“Bana *eyvallah* bebek, belki birkaç gün görüşemeyiz, artık sen... (Soran gözlerle Seyhan’a baktı.) artık sen Seyhan’dan yönerge alırsın.” (Işınsu, 2018: 80).

“Yok hayır oturmayacağım, annemi doktora götürmem lâzım. Haydi *eyvallah* çocuklar, Dündar Bey buradaysa, hürmetlerimi iletiverin.” (Işınsu, 2018: 148).

“Yeni öğrendim ama iyi öğrendim, boş ver, *eyvallah!* Pişkin pişkin güldü, yürüyüp karşı kaldırıma geçti, oradan bir taksiye atladı ve şoförün soran bakışlarına hırladı.” (Işınsu, 2018: 235).

Güle güle

“**Güle güle**, ararım seni... Cevap vermeden yürüyüp giden Dursun’un arkasından bakakaldı. Metin’in iri elâ gözleri vardı, hep yumuşak ve güleç bakardı, oysa şimdi pek endişeliydi bakışları.” (Işınsu, 2018: 281).

“Öyle olsun! (Seyhan gülmesini saklamıyordu.) **Güle güle** şekerim.” (Işınsu, 2018: 294).

Hoş Geldin

“**Hoş geldin**” demişler, buyur etmişler. Üç gün misafirlikten sonra bir görev vermişler ona.” (Işınsu, 2018: 107).

İnşallah

“Kovduracağım! Bak işte zil çalıyor, şu bunak tutamıyor kıcını, geber **inşallah**. Sen gitme ha Dursun, bir çay daha koy, şimdi dönerim.” (Işınsu, 2018: 97).

“Görüyorsun ya garip oldu memleketimiz, çok garip. Tanrı sonumuzu hayreyleye, **inşallah** sen fakülte yaşına geldiğin zaman...” (Işınsu, 2018: 152).

Kurban sana

“Cevap veren çıkmadı. Öyle ya, bir de annesi vardı Süleyman’ın bir annesi, o kadar. “Oğul, Ah oğul, oğul! Karabaşım **kurban sana**. Oh oğul!” (Işınsu, 2018: 7).

Memnun Oldum

“**Memnun oldum**, ben de komando olabilir miyim?” (Işınsu, 2018: 61).

Nasılsın

“Memnun oldum Ali, babanı biraz tanırım. *Nasılsın* bakayım?” (Işınsu, 2018: 138).

Şükür

“Canım kızım, dedi, seni iyisin *şükür*, sesini duyduğuma memnun oldum. Ali kaçtı mı, nereye gidecek kuzum, gelir. Senin sesin bozuk, heyecanlanma, git yat kızım.” (Işınsu, 2018: 132).

“Hah çok *şükür*, sağ olası abla. Kadın kahverengi James Bond çantasını masanın üstüne koyup açtı, bir sürü kâğıt arasından, daktilo ile yazılmış iki sayfa çıkarıp uzattı.” (Işınsu, 2018: 147).

“Alâaddin atlatmış vartayı *şükür*, dedi Mustafa. Gördünüz mü? Şevket, cevap verdi.” (Işınsu, 2018: 191).

Tesekkür Ederim

“Bütün tabirlerimizi biliyorsunuz, dilimizi çok güzel konuşuyorsunuz Bay Bakof, aman ne güzel! (Güldü.) Üzüntüme iştirak ettiğiniz için *tesekkür ederim*, fakat Turgut’un öldürül-düğünü gazetelerde okumadım.” (Işınsu, 2018: 287).

“Şimdi gidip bakabilirsin salona, dedi, yardımın için *tesekkür ederim*.” (Işınsu, 2018: 323).

“Bana güvendiğin için *tesekkür ederim* ağabey, dedi, ben tabii ki Rusya'nın uydusu olmamızı istemem, ama Amerika'nın da uydusu olmak istemem.” (Işınsu, 2018: 345).

Vallahi Billahi

“*Vallahi billahi*, şuradan ölüm çıksın ki doğru söylüyorum.” (Işınsu, 2018: 346).

“Solcular kral arkadaşlar, kral namussuzum, diyordu, hani solcu olmasak bile, onlardan yana çıkmalıyız ulan, *vallahi billahi*, nasıl dövdüler gördünüz, belki de mortoyu çekmiştir o çocuk, zaten biri de vuruldu, gördünüz ya.” (Işinsu, 2018: 188).

“Her zaman tapi, tapi! (Sandalyeyi hırsıyla çekti.) Gülerim ben senin o hesaplarına, kurallarına *vallahi, billahi* gülerim!” (Işinsu, 2018: 32).

“Ne yapayım Tanrı’m, *vallahi billahi* inanacağım sana, tek Turgut’u döndür... Aman, ne derlerse desinler, atacağım üstümden, sıskacık şey ne olacak!” (Işinsu, 2018: 58)

Işinsu “Sancı” adlı eserinde 14 farklı kalıp sözü, toplam 110 defa kullanarak dilini zenginleştirmiştir. Bu kalıp sözlerden en çok, nezaket ifadesi olarak akla ilk gelen “teşekkür ederim” sözüne yer vermiştir. Bunun dışında “aferin” kalıplaşmış sözünü bazen takdir anlamında bazen ise yerme, dalga geçme anlamında kullanarak en çok kullandığı kalıp sözler arasına girmiştir.

Tablo 4.10 Kalıp sözlerin sıklık ve sayfa numaraları tablosu

Sayı	Kalıp söz	Sıklık	Sayfa numarası
1	Allah rahmet eylesin	4	70,72,93,94
2	aferin	13	42,67,89,122,145,147,231,255,278,310,337, 344,345
3	beni merak etmeyin	2	56,122
4	estağfirullah	2	43,323
5	eyvallah	10	26,57,79,80,90,90,148,163,166,235,
6	güle güle	9	26,122,142,257,281,293,294,323,259
7	hoş geldin	6	107,147,182,285,300,370,
8	inşallah	6	97,152,152,243,269,271
9	kurban sana	1	7
10	memnun oldum	10	57,61,128,128,132,138,147,285,338
11	nasılsın	7	56,63,126,138,158,191,343,

12	şükür	3	132,147,191
13	teşekkür ederim	19	45,45,53,54,57,89,110,126,138,141,142,211,223,
14	Vallahi billahi	18	32,33,34,86,115,131,188,241,241,241,241,250, 265,273,303,324,346,347,350,

BÖLÜM V

DEĞERLENDİRME ve SONUÇ

5.1 Sonuç

Bu çalışmada Emine Işinsu'nun "Sancı" adlı eserinde yer alan söz varlığı unsurları belirlenerek Türkçe öğretimine katkısı ortaya konmaya çalışılmıştır.

Emine Işinsu'nun "Sancı" adlı eserindeki söz varlığı unsurları: atasözü, deyim, yansıma, ikileme, argo, yabancı sözcükler, özel isim, terim ve kalıp sözler olarak belirlenmiş ve bu eserdeki sözcüklerle ilişkilendirilmiştir.

"Sancı" eserinde belirlenen söz varlıkları arasında toplam altı atasözü belirlenmiştir. Kullanılan bu atasözleri eseri güçlendirmiştir. Türkçe öğretim programında yer alan "Deyim ve atasözlerinin metne katkısını belirler." kazanımının varlığı ile bu eserde deyimlerin önemi vurgulanmıştır. Eserde yer alan söz varlığı unsurlarından 96'sı deyimdir. Deyimlerin sayısı göz alındığında eseri güçlü bir hâle getirmiştir. Yine öğretim programında yer alan "Deyim ve atasözlerinin metne katkısını belirler." kazanımından yola çıkarak deyim söz varlığı Türkçe öğretimine katkı da bulunmuştur.

Eserde yer alan söz varlığı unsurları arasında toplam 265 yabancı sözcük kullanılmıştır. Bunlar yedi başlık altında toplanmıştır. Arapça kökenli yabancı sözcükler iki yüz on dört, Farsça kökenli otuz yedi, Fransızca kökenli yedi, Rumca kökenli üç, İtalyanca kökenli iki, Sırpça ve Çince kökenli de birer yabancı sözcük tespit edilmiştir. Türkçe dersi öğretim programında yer alan "Konuşmalarında yabancı dillerden alınmış, dilimize henüz yerleşmemiş kelimelerin Türkçelerini kullanır." kazanımından hareketle bu eserde yer alan söz varlığı unsurlarının Türkçe öğretimine katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Eserdeki söz varlığı unsurlarından 110 tanesi kalıp söz olarak karşımıza çıkmaktadır. Bunlar 14 başlıkta toplanmıştır. Bu sonuç eserin kendine özgü bir anlatımı olduğunu göstermektedir.

Benzer şekilde bu eserde belirlenen söz varlığı unsurları arasında toplam 3 tanesi yansımadır. Eserde yer alan söz varlığı unsurları arasında toplam 117 özel ad kullanılmıştır. Bunlar sekiz başlık altında toplanmıştır. Dil adları üç, din ve inanç adları yedi, gök cismi adları iki, savaş ve zafer adları iki, ülke adları on bir, yer adları yirmi, kurum ve kuruluş adları on bir, eserde geçen özel isimler (kişi) 61 olarak tespit edilmiştir.

Bu eserde toplam 16 argo söz varlığı yer almaktadır. Bu sayının hem azlığı hem de argoların anlam düzeyi bakımından Türkçe öğretiminde bir engel teşkil etmediği sonucuna ulaşılabılır.

Eserde yer alan söz varlığı unsurları arasında toplam 77 terim kullanılmıştır. Bunlar sekiz başlık altında toplanmıştır. Tarihsel terimler dokuz, dini ve inanç terimleri otuz bir, coğrafi terim dokuz, askeri terim yedi, psikolojik terim iki, hukuk terimi dört, gökbilim terimi dört, edebiyat terimi on bir olarak tespit edilmiştir. Terim sayısı bakımından incelendiğinde bu eser oldukça farklı türdeki terimlerden oluşmaktadır.

Eserde belirlenen ikileme söz varlığına bakıldığında toplam 115 ikileme tespit edilmiştir. Yine bu ikilemeler sekiz başlıkta toplanmıştır. Eş ya da yakın anlamlı tekrar öbekleri yirmi dört, zıt anlamlı on yedi, sayı bildiren üç, bir kelimesi olumlu bir kelimesi olumsuz altı, bir anlamlı bir anlamsız yedi, ikisi de anlamsız beş, ‘m’ ilaveli bir, aynı sözcüğün tekrarı ile oluşturulan ikilemeler elli olarak tespit edilmiştir. Eserde kullanılan ikileme söz varlıkları ile eser zengin bir dil hâline gelmiştir.

“Söz varlığı birey için önem arz etmektedir. Bununla birlikte toplumun kültürüne de ışık tutar. Birey dünyayı sözcüklerin varlığı ile tanır. Bir eserde söz varlığının kuvvetli olması bireyin dış dünya ile ilişkisini de önemli ölçüde etkilemektedir.” (Budak, 2000). “Sancı” adlı eserde tespit edilen söz varlığı öğeleri oldukça zengindir. Bundan dolayı Türkçe öğretimine katkı sağlaması açısından tespit edilen söz varlığının yeterli olduğu düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

- Aksan, D. (1990). *Her yönüyle dil*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Aksan, D. (1993). *Türkçenin gücü*. Ankara: Bilgi Yayınları.
- Aksan, D. (2002). *Anadilimizin söz denizinde*. (1. Basım). Ankara: Bilgi Yayınevi.
- Aksan, D. (2004). *Türkçenin sözvarlığı*. (1. Basım). Ankara: Engin Yayınevi.
- Aksoy, Ö. A. (1993). *Atasözleri ve deyimler sözlüğü*. İstanbul: İnkılâp Kitapevi.
- Aytaç, G. (2012). *Çağdaş Türk romanı üzerine incelemeler*. Ankara: Gündoğan.
- Aksoy, Ö. A. (1993). *Atasözleri ve deyimler sözlüğü*. İstanbul: İnkılâp Kitapevi.
- Atabay, N. K., ve Sevgi, İ.Ö. (1983). *Sözcük türleri*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Banguoğlu, T. (2011). *Türkçenin grameri*. [Turkish grammar]. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Darıcı, E. (2012). *Türkiye türkçesinin söz varlığında yer alan kalıplaşmış sözlerin politik söylemdeki yeri*. Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Delice, H. İ. (2003). *Türkçe sözdizimi*. İstanbul: Kitabevi Yayınları.
- Develioğlu, F. (1980). *Türk argosu inceleme ve sözlük*. İzmir: Aydın Kitabevi.
- Ercilasun, B. A. (2007). *Türk dili ve kompozisyon*. Ankara: Ekin Yayınevi.
- Ergin, M. (1998). *Türk Dil Bilgisi*. İstanbul: Bayrak Yayınları.
- Erol, G. (2006). *Emine ışınsu'nun tarihî romanları üzerinde bir inceleme*. Celal Bayar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Manisa.
- Baykurt, Ş., ve Evliyaoğlu, S. (1988). *Türk Halkbilimi*.

Günşen, A.(2009). *Dil etkileşimi açısından makedonya ve kosova türk ağızları*. Türkiye Türkçesi Ağız Araştırmaları Çalıştayı Bildirileri (25-30 Mart Şanlıurfa), TDK Yay. Ankara, s. 259-282.

Gökdayı, H. (2008). Türkçede kalıp sözler. *Bilig*, (44), 89-110.

Hatipoğlu, V. (1972). *Türkçenin sözdizimi*. Ankara: Türk Dil Kuru

Hengirmen, M. (2002). *Türkçe dilbilgisi*. Ankara: Engin Yayınevi.

Korkmaz, Z. (1992). *Grammer terimleri sözlüğü*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

Korkmaz, Z. (1995). *Türk dili üzerine araştırmalar*. Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu.

Korkmaz, Z. (2007). *Türk dili ve kompozisyon*. Ankara: Ekin Yayınevi.

Korkmaz, Z. (2014). *Türkiye Türkçesi grameri-şekil bilgisi*. Ankara: TDK Yayınları, (s 185).

Türk Dil Kurumu (1998). *Türkçe sözlük*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

Türk Dil Kurumu (2005). *Türkçe sözlük*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

Türk Dil Kurumu (2011). *Büyük Türkçe sözlük*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

Vardar, B. (2007). *Açıklamalı dilbilim terimleri sözlüğü*. İstanbul: Yabancı Dil Yayınları.

Zülfikar, H. (2007). *Türk dili ve kompozisyon*. Ankara: Ekin Yayınevi.

ÖZGEÇMİŞ

18.11.1983 tarihinde Sivas'ta dünyaya geldi. İlkokul, ortaokul ve liseyi Sivas ili, Yıldızeli ilçesinde tamamladı. 2002 yılında girdiği üniversite sınavında başarılı olarak Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti, Lefke Avrupa Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı bölümünü kazandı. 2006 yılında fakültenen mezun oldu. 2006- 2019 yılları arası Sivas'ta, çeşitli kurum ve kuruluşlarda idarecilik ve öğretmenlik görevlerinde bulundu. Hâlen Sivas'ta eğitim öğretim faaliyetinde bulunan Tercih Eğitim Kurumlarında yönetim kurulu başkanlığı görevini sürdürmektedir. Evli ve bir çocuk babasıdır.